

PENSIOEN DGA IN EIGEN BEHEER

PENSIOENVOORZIENING NAAR WAARDE IN HET ECONOMISCHE VERKEER

PENSIOEN DGA IN EIGEN BEHEER

PENSIOENVOORZIENING NAAR WAARDE IN HET ECONOMISCHE VERKEER

Naam:	A.H. van Hengel
Studentnummer:	0853794
Opleider:	Hogeschool Rotterdam
Docent:	E. van der Waal
Examinator:	Y. Allali
Module:	Afstudeeropdracht
Praktijkbegeleider:	H.A.M. Lamens
Werkgever:	BDO Accountants & Adviseurs
Opdracht:	Onderzoeksrapport
Plaats:	Rotterdam
Voltooid:	Januari 2015

SAMENVATTING

Dit onderzoek geeft antwoord op de volgende hoofdvraag: Wat zijn de gevolgen van de gewijzigde richtlijnen in RJ Uiting 2014-4 voor het advies aan de DGA met betrekking tot pensioenopbouw in eigen beheer?

De aanleiding voor dit onderzoek is ontstaan doordat op 2 april 2014 door de Raad van de Jaarverslaggeving (RJ) is besloten om niet langer toe te staan dat de pensioenvoorziening die in eigen beheer wordt gehouden, te waarderen volgens fiscale grondslagen. De RJ heeft dit besloten vanwege het grote verschil dat ontstaat tussen de waardering op commerciële grondslag en de waardering op fiscale grondslag.

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag zijn een vijftal deelvragen opgesteld. De deelvragen zijn beantwoord door middel van het bestuderen van literatuur, rapporten, artikelen, websites, memo's, jaarrekeningen en het afnemen van interviews. De hoofdvraag is beantwoord door middel van het bestuderen van theorie en het doen van onderzoek.

Uit het onderzoek is gebleken dat de reden van het opbouwen van pensioen in eigen beheer vaak ligt in het fiscale voordeel dat hieraan verbonden is. Een ander voordeel van het opbouwen van pensioen in eigen beheer is dat het geld beschikbaar blijft voor financiering van de onderneming. Het risico bestaat echter dat bij pensionering niet voldoende liquide middelen aanwezig zijn en de vennootschap niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De DGA zal naast zijn/haar AOW-uitkering dan geen ouderdomspensioen (meer) ontvangen. Tevens loopt de DGA het risico dat hij/zij langer leeft dan bij de berekening van de pensioenvoorziening bij pensionering is verondersteld. De DGA loopt dan het risico dat aan het einde van de pensioengerechtigde leeftijd (de laatste jaren voor de dood van de DGA) niet voldoende liquide middelen meer aanwezig zijn om pensioen te kunnen uitkeren.

Als gevolg van RJ-Uiting 2014-4 dienen middelgrote en grote ondernemingen met een pensioenvoorziening in eigen beheer de voorziening te waarderen op basis van commerciële grondslagen. In dat geval is sprake van een stelselwijziging in de jaarrekening indien fiscaal gewaardeerd wordt. Voor kleine rechtspersonen geldt dat de jaarrekening die op basis van commerciële grondslagen wordt opgesteld de pensioenvoorziening eveneens op basis van commerciële grondslagen dient te worden gewaardeerd, zodat sprake is van een stelselwijziging. Aan de DGA kan geadviseerd worden om de jaarrekening op grond van art. 2:396 lid 6 de jaarrekening volgens fiscale grondslagen op te stellen, inclusief de waardering van de pensioenvoorziening. In het geval dat bij het opstellen van de jaarrekening van commerciële grondslagen naar fiscale grondslagen wordt overgegaan is (eveneens) sprake van een stelselwijziging.

Verder is uit het onderzoek gebleken dat de toekomst wat betreft het opbouwen van pensioen in eigen beheer erg onzeker is geworden. Aan het opbouwen van pensioen in eigen beheer zijn een aantal knelpunten verbonden. De belangrijkste knelpunten zijn:

- De ingewikkelde waarderings- en berekeningssystematiek;
- De afwijking tussen de fiscale en de commerciële regels in de winstsfeer;
- Dat bij toepassing van art. 2:396 lid 6 kleine rechtspersonen de mogelijkheid hebben de jaarrekening inclusief de pensioenvoorziening op basis van fiscale grondslagen te op te stellen. Het eigen vermogen van deze rechtspersonen zal fiscaal (veel) hoger worden weergegeven dan wanneer de jaarrekening op basis van commerciële grondslagen opgesteld zou zijn.

Door het waarderen van de pensioenvoorziening op basis van commerciële grondslagen kunnen veel vennootschappen met een pensioenvoorziening geen dividend uitkeren, zijnde 59% van de vennootschappen eind 2009.

Door de vele knelpunten van het pensioen in eigen beheer is staatssecretaris Wiebes bezig met het ontwikkelen van een nieuw systeem: de fiscale pensioenreserve. Het lijkt erop dat het huidige systeem van pensioen in eigen beheer hiermee zijn langste tijd heeft gehad. De wijzigingen als gevolg van RJ-Uiting 2014-4 kunnen dan ook gezien worden als een oplossing voor de korte termijn.

Daarnaast kan aan de DGA's geadviseerd worden dat DGA's, gezien de onzekere toekomst van pensioen in eigen beheer, beter niet kunnen beginnen met het opbouwen van pensioen in eigen beheer. Overwogen kan worden om te wachten met het opbouwen van pensioen of pensioen (tijdelijk) op te bouwen bij een pensioenverzekeringsmaatschappij. Het nadeel hiervan is dat de DGA te maken krijgt met (relatief) hoge verzekeringskosten en de liquide middelen hierdoor niet meer beschikbaar zijn voor financiering van de onderneming. Het voordeel is dat de DGA meer zekerheid heeft over zijn pensioen. De DGA kan ook de winsten na belasting opbouwen in de vennootschap waaruit later dividend kan worden uitgekeerd.

Aan DGA's die reeds zijn begonnen met het opbouwen van pensioen in eigen beheer kan geadviseerd worden om verder te gaan met het opbouwen van pensioen in eigen beheer tot het moment dat een nieuw systeem wordt geïntroduceerd. Echter indien het inkomen van de DGA na de pensioendatum boven de € 56.531 komt, kan de DGA beter stoppen met het opbouwen van pensioen omdat dit fiscaal voordeliger is.

Mijn aanbeveling aan de DGA en de RJ bij het opbouwen van pensioen in eigen beheer is dat bij waardering van de fiscale waarde van de pensioenvoorziening in de jaarrekening tevens een wettelijke reserve wordt gevormd voor het bedrag tussen het verschil van de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening. Op deze manier wordt voorkomen dat te veel dividend wordt uitgekeerd en de vennootschap niet meer aan zijn pensioenverplichting kan voldoen. Tevens dient de DGA erop gewezen te worden dat bij eventuele invoering van de fiscale pensioenreserve geen sprake is van een pensioenaanspraak zoals dit wel geldt bij het pensioen in eigen beheer.

VOORWOORD

Mijn naam is Anne van Hengel en ik volg sinds 1 september 2011 de opleiding Accountancy aan de Hogeschool Rotterdam. Vanaf 14 februari 2013 tot en met 30 juni 2013 heb ik een meeloopstage gedaan bij BDO Accountants & Belastingadviseurs te Rotterdam. Na mijn stage kreeg ik de functie Junior-Assistent Accountant AA binnen de Accountancy & Bedrijfsadviespraktijk van BDO Rotterdam.

Voor het afronden van mijn opleiding Accountancy heb ik bij BDO Accountants en Belastingadviseurs te Rotterdam mijn scriptie geschreven. Na een vraagronde bij mijn collega's op de A&B-afdeling kwam ik al snel op het onderwerp: Pensioen van de DGA in eigen beheer.

Bij dezen wil ik mijn dank uitspreken voor degenen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit onderzoek.

Graag wil ik bedanken, mijn collega en afstudeerbegeleider Hugo Lamens. Zijn kennis en kritische blik bij de review hebben mede tot dit resultaat geleid. Tevens wil ik mijn schoolbegeleider de heer Van der Waal van Hogeschool Rotterdam bedanken voor het reviewen van mijn scriptie en de input die hij heeft gegeven tijdens de tussentijdse besprekingen.

Tot slot wil ik mijn collega's van BDO bedanken die bereid waren om hun kennis te delen en mijn scriptie van verdere kritieken hebben voorzien.

Anne van Hengel
Rotterdam, 13 januari 2015

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	9
1 Waardering van de pensioenvoorziening vóór RJ-Uiting 2014-1 en RJ-Uiting 2014-4	12
1.1 Begrip directeur-grotaandeelhouder binnen de Pensioenwet.....	12
1.2 Pensioenpijlers	13
1.3 Vormen van pensioenopbouw DGA	14
1.3.1 Pensioen door middel van eigen beheer.....	14
1.3.2 Pensioen door middel van het oprichten van een stichting.....	17
1.3.3 Pensioen door het pensioen onder te brengen bij een pensioenverzekeraar.....	18
1.3.4 Pensioenopbouw door middel van sparen of beleggen	18
1.4 Pensioensoorten	18
1.4.1 Ouderdomspensioen.....	18
1.4.2 Nabestaandenpensioen	18
1.4.3 Arbeidsongeschiktheidspensioen.....	19
1.5 Pensioenregelingen.....	19
1.5.1 Eindloonstelsel	19
1.5.2 Middelloonstelsel	19
1.5.3 Beschikbare premiestelsel	20
1.6 Loonheffing	20
1.7 Waardering van de pensioenvoorziening in eigen beheer	21
1.7.1 De pensioenvoorziening	21
1.7.2 Opbouwmethode van de pensioenvoorziening	22
1.8 Conclusie	23
2 Aanleiding wijzigen richtlijnen	24
2.1 Uitzondering kleine rechtspersonen.....	24
2.2 Aanleiding wijziging.....	24
2.2.1 Overdrachtprijs	25
2.2.2 Verschillen fiscale en commerciële waardering	26
2.2.3 Technisch rapport pensioenberekening	28
2.3 Dekkingstekort	29
2.4 Balans – en uitkeringstest	30
2.4.1 Uitkeringstest	30
2.4.2 Balanstest.....	31
2.5 Conclusie	32
3 Verwerkingswijze in de jaarrekening	33
3.1 Stelsel- of schattingswijziging.....	33
3.1.1 Schattingswijziging	33
3.1.2 Stelselwijziging	33
3.2 Conclusie	37
4 Effect op de balanspositie	38
4.1 De balanspositie	38
4.2 Keuze en uitwerking casusstudies	38

4.2.1	Casus 1 – B.V. A	40
4.2.2	Casus 2 – B.V. B	46
4.2.3	Casus 3 – B.V. C	48
4.2.4	Casus 4 – B.V. D	51
4.2.5	Casus 5 – B.V. E	54
4.2.6	Casus 6 – B.V. F	59
4.3	Conclusie	62
5	Oplossing voor de korte of lange termijn?	64
5.1	Knelpunten en mogelijkheden	64
5.2	Omvang problematiek dividenduitkering	65
5.3	Fiscale pensioenreserve	66
5.4	Toekomst pensioen in eigen beheer	67
5.5	Conclusie	67
6	Conclusie en aanbevelingen	69
6.1	Conclusie	69
6.2	Aanbevelingen	70
	Bronnenlijst	71
	Bijlage A – Overlevingstafels	74
	Bijlage B – Rapport pensioenberekening	76

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

Taalkundige afkortingen

Anw	Algemene nabestaandenwet
AOW	Algemene Ouderdomswet
Art	Artikel
BV	Besloten vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
CAP	Centraal Aanspreekpunt Pensioenen
DGA	Directeur-groootaandeelhouder
E.d.	En dergelijke
IB	Inkomstenbelasting
Invoeringswet Flex-BV	Invoeringswet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht
LB	Loonbelasting
M.u.v.	Met uitzondering van
OP	Ouderdomspensioen
PW	Pensioenwet
RJ	Raad voor de Jaarverslaggeving
Uitv. Besl.	Uitvoeringsbesluit
Wet VPS	Wet verevening pensioenrechten
VPB	Vennootschapsbelasting

INLEIDING

AANLEIDING

Pensioen is voor veel mensen een complex onderwerp. In Nederland zijn ongeveer 200.000 directeuren-grotaandeelhouders, die voor hun eigen pensioen moeten zorgen. In tegenstelling tot de 'gewone' werknemer heeft de directeur-grotaandeelhouder (hierna genoemd de DGA) tot keus zijn pensioen in eigen beheer op te bouwen. Daarbij moet de DGA zich aan behoorlijk wat wet en regelgeving houden.

De aanleiding voor dit onderzoek zijn de aanpassingen in RJ-Uiting 2014-4 inzake de verwerking van de pensioenvoorziening van directeur-grotaandeelhouder in Richtlijn 271 Personeelsbeloningen (2014) voor grote en middelgrote rechtspersonen en Richtlijn B14 Personeelsbeloningen (2014) voor kleine rechtspersonen.

Op 2 april 2014 is door de Raad van de Jaarverslaggeving (RJ) besloten om niet langer toe te staan dat de voorziening voor pensioenregelingen voor DGA's, welke in eigen beheer worden gehouden, te waarderen volgens fiscale grondslagen. De RJ heeft dit voorgesteld vanwege het grote verschil dat ontstaat tussen de waardering op commerciële grondslag en de waardering op fiscale grondslag.

Door de pensioenvoorziening op commerciële waarde te waarderen geeft de jaarrekening een beter inzicht in de waarde van de pensioenvoorziening en daarmee tevens het eigen vermogen. Aangezien veel DGA's met deze gewijzigde richtlijnen te maken hebben, lijkt het mij interessant om te onderzoeken wat de gevolgen zijn van de gewijzigde richtlijnen voor de jaarrekening en hoe deze wijzigingen in de jaarrekening dienen te worden verwerkt. Daarnaast wil ik onderzoeken wat adviseurs aan DGA's kunnen en zullen adviseren met betrekking tot pensioenopbouw naar aanleiding van deze wijziging in de RJ.

Tot slot ben ik benieuwd of de gewijzigde richtlijnen een oplossing zullen zijn voor de lange termijn. Op het moment dat door de RJ werd voorgesteld om de pensioenvoorziening niet langer te waarderen op fiscale grondslagen, las ik in artikelen ook andere varianten die de pensioenvoorziening zouden kunnen vervangen, bijvoorbeeld de fiscale oudedagsreserve.

DOELSTELLING ONDERZOEK

Het doel van dit onderzoek is om ervoor te zorgen dat BDO haar klanten kan adviseren bij diverse vraagstukken met betrekking tot de pensioenvoorziening van de DGA. Door middel van dit onderzoek wil ik inzichtelijk maken wat de gevolgen zijn van de gewijzigde richtlijnen in RJ-Uiting 2014-4 voor de jaarrekening en hoe deze wijzigingen in de jaarrekening dienen te worden verwerkt. Daarnaast wil ik inzichtelijk maken welke gevolgen deze gewijzigde richtlijnen hebben voor de DGA.

PROBLEEMSTELLING

Tot voor kort werd door de RJ toegestaan om de verplichting voor pensioenregelingen voor DGA's welke in eigen beheer worden gehouden, te waarderen volgens fiscale grondslagen (RJ 271.318 en Rijk B14.110). De doorslaggevende reden daarvoor was dat destijds waardering volgens de fiscale grondslagen niet belangrijk afweek van de commerciële waardering.

In de huidige tijd van lage rentestanden en de leeftijdsterugstellingen stelt de RJ dat door waardering tegen fiscale grondslagen het eigen vermogen te hoog wordt weergegeven. Daarom heeft de RJ in RJ Uiting 2014-1 voorgesteld, en later in RJ Uiting 2014-4 definitief geregeld, om waardering volgens de fiscale grondslagen alleen nog toe te staan als dit niet leidt tot 'belangrijke verschillen' ten opzichte van de commerciële waardering. De RJ laat de wijzigingen ingaan voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2014. Tevens beveelt de RJ eerdere toepassing van de commerciële grondslagen sterk aan.

De commerciële waardering is relevant in geval van dividenduitkeringen of andere vermogensuitkeringen (zoals de terugbetaling van aandelen of inkoop van eigen aandelen) vanwege het fiscale risico dat een overmatige uitkering door de fiscus kan worden beschouwd als het laten vrijvallen van pensioenaanspraken. Het gevolg van het laten vrijvallen van pensioenaanspraken is

dat de volledige pensioenaanspraak vervolgens progressief belast wordt tegen 52% en de DGA maximaal een revisierente verschuldigd is van 20%.

HOOFDVRAAG

Wat zijn de gevolgen van de gewijzigde richtlijnen in RJ Uiting 2014-4 voor het advies aan de DGA met betrekking tot pensioenopbouw in eigen beheer?

DEELVRAGEN

1. Op welke wijze werd volgens de grondslagen van de RJ de pensioenvoorziening DGA voor RJ-Uiting 2014-1 en 2014-4 gewaardeerd?
2. Waarom worden de richtlijnen, waarbij de pensioenvoorziening op basis van fiscale grondslagen werd gewaardeerd, gewijzigd?
3. Hoe worden de gewijzigde richtlijnen in de commerciële jaarrekening verwerkt?
4. Wat is het effect op de balanspositie van de B.V. bij toepassing van de gewijzigde richtlijnen?
5. Zijn de gewijzigde richtlijnen een oplossing voor de korte of de lange termijn?

AFBAKENING

Voor het opbouwen van een pensioen kan de DGA kiezen uit de volgende mogelijkheden:

- pensioen opbouwen in eigen beheer;
- pensioen opbouwen door het oprichten van een stichting;
- pensioen opbouwen door middel van het afsluiten van een (lijfrente)verzekering;
- pensioen opbouwen door middel van sparen of beleggen.

In mijn scriptie zullen deze vier mogelijkheden van pensioenopbouw behandeld worden. Dit om de (DGA) klant naast het opbouwen van pensioen in eigen beheer ook op het gebied van andere manieren van pensioenopbouw te kunnen adviseren. De focus van mijn onderzoek zal voornamelijk op de eerste manier van pensioenopbouw liggen, omdat daar wijzigingen zijn doorgevoerd in de richtlijnen van de RJ. Het onderzoek zal gericht zijn op het kunnen adviseren aan de DGA op het gebied van pensioenopbouw in eigen beheer.

Vanaf 1 januari 2010 kan, met aanvullende voorwaarden, het pensioen in eigen beheer ondergebracht worden bij een lichaam dat is gevestigd in een andere EU-lidstaat of een ander EER-land (Europese Economische Ruimte). In mijn scriptie zal ik enkel de invloed, als gevolg van de eerder genoemde gewijzigde richtlijnen behandelen voor de besloten vennootschap welke in Nederland gevestigd is en naar Nederlands recht opgericht is.

ONDERZOEKSMETHODE

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag zullen eerst de deelvragen beantwoord worden. De eerste drie deelvragen en de vijfde deelvraag zijn hoofdzakelijk beantwoordt door middel van literatuur-onderzoek. De informatie is verzameld uit de volgende bronnen: websites, vakbladen, rapporten, Kamerstukken (uit de Tweede Kamer), boeken en interne memo's welke door BDO zijn opgesteld. De vierde deelvraag is beantwoordt door middel van het bestuderen van jaarrekeningen en het afnemen van interviews. Voor het onderzoek zijn interviews afgenomen met een participant van de A&B-afdeling en twee belastingadviseurs.

LEESWIJZER

In het onderzoek zal eerst aandacht worden besteed aan de inhoud van de pensioenregeling van de DGA en de wijze waarop de pensioenvoorziening, voordat de laatste wijzigingen in 2014-4 van kracht waren, werd gewaardeerd. In deelvraag twee komt vervolgens aan de orde waarom de waardering op basis van fiscale grondslagen naar commerciële grondslagen is gewijzigd.

In deelvraag drie wordt onderzocht wat de gevolgen zijn voor de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening bij toepassing van de gewijzigde richtlijnen. Hierin wordt onder andere nader ingegaan of sprake is van een stelselwijziging of schattingswijziging. Tevens zal ingegaan worden of en hoe dit in de toelichting verwerkt dient te worden.

In deelvraag vier wordt onderzocht wat de effecten op de balanspositie zijn van de B.V. bij toepassing van de gewijzigde richtlijnen. Dit is onderzocht aan de hand van zes dossiers, opgesteld op commerciële grondslagen. Onder andere wordt aandacht besteed aan de effecten van de wijziging in waardering van de pensioenvoorziening in de jaarrekening en welke gevolgen dit heeft voor de uitkeringstoets.

In dit hoofdstuk zal tevens aandacht worden besteed aan welke gevolgen de gewijzigde richtlijnen hebben voor de DGA.

In deelvraag vijf wordt ten slotte nader ingegaan op de vraag of de gewijzigde richtlijnen een oplossing voor de korte of de lange termijn zijn. Dit in verband met de wijziging welke is ingegaan op 1 januari 2014 en waarbij nog wordt gespeculeerd over het eventueel invoeren van een pensioenreserve, welke lijkt op de fiscale oudedagsreserve uit de inkomstenbelastingsfeer. Deze deelvraag is er op gericht om de DGA op de hoogte te stellen van de onzekere toekomst van het pensioen in eigen beheer en de DGA op de hoogte te brengen van eventuele nieuwe systemen om pensioen op te bouwen.

1 WAARDERING VAN DE PENSIOENVOORZIENING VÓÓR RJ-UITING 2014-1 EN RJ-UITING 2014-4

Voor het vaststellen van de hoogte van de pensioenvoorziening van de DGA is het loon en de inhoud van de pensioenregeling van de DGA bepalend. De DGA kan verschillende pensioenvormen, -soorten en -regelingen kiezen. In dit hoofdstuk zullen eerst de verschillende mogelijkheden voor het bepalen van de inhoud van het pensioen van de DGA aan bod komen, vervolgens zullen de regelingen met betrekking tot de waardering van de pensioenvoorziening aan de orde komen.

1.1 BEGRIP DIRECTEUR-GROOTAANDEELHOUDER BINNEN DE PENSIOENWET

Voor de DGA gelden speciale regels op het gebied van pensioen. In de Pensioenwet (hierna: PW) staat opgenomen wanneer een DGA wel of niet onder de Pensioenwet valt.

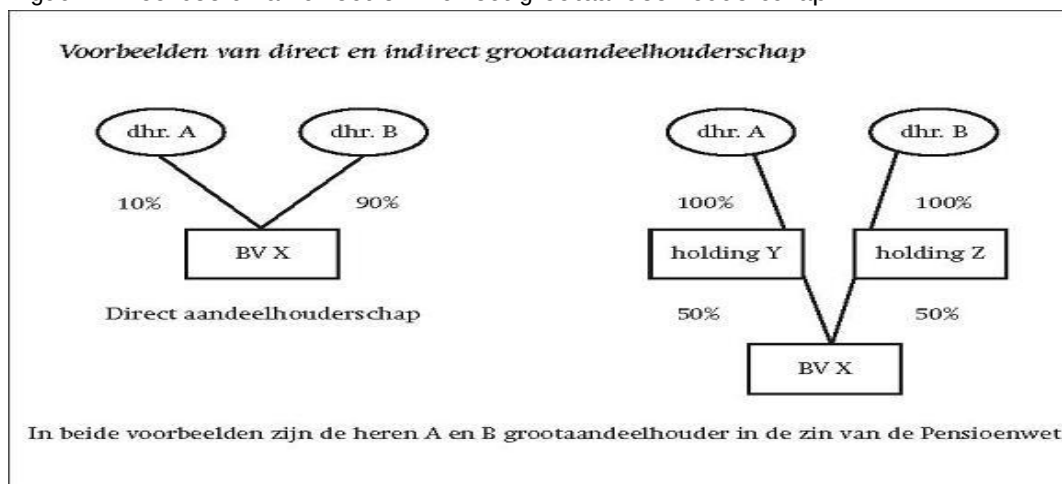
Na het invoeren van de Wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht en Invoeringswet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht per 1 oktober 2012 wordt in art. 1 PW de DGA als volgt omschreven:

- Persoonlijk houder van aandelen welke ten minste 10% van het geplaatste kapitaal van de vennootschap van de werkgever vertegenwoordigen en waaraan stemrecht in de algemene vergadering is verbonden; of
- Indirect persoonlijk houder van aandelen welke ten minste 10% van het geplaatste kapitaal van de vennootschap van de werkgever vertegenwoordigen en waaraan stemrecht in de algemene vergadering is verbonden; of
- Houder van certificaten van aandelen, uitgegeven door tussenkomst van een administratiekantoor waarvan hij voor ten minste 10% in het bestuur vertegenwoordigd is, die ten minste 10% van het geplaatste kapitaal van de vennootschap van de werkgever vertegenwoordigen en aan welke aandelen stemrecht in de algemene vergadering is verbonden.

Door middel van het persoonlijk houderschap van de DGA wordt de echtgenoot, die zelf geen aandelen bezit, onder het bereik van de Pensioenwet genomen. Het pensioen van de partner van de DGA, die zelf geen houd(st)er is van enig aandelen in de vennootschap, voldoet niet aan de omschrijving van art. 1 PW door het woord 'persoonlijk'. Een echtgenote kan dus zonder aandelen geen pensioen in eigen beheer opbouwen.

Van indirect houderschap is sprake wanneer de DGA aandelen houdt in de (moeder) vennootschap die op haar beurt aandelen houdt in de (dochter) vennootschap waar de pensioenvoorziening is ondergebracht.

Figuur 1: Voorbeeld van direct en indirect grootaandeelhouderschap¹

¹ Belastingzaken (De DGA en zijn pensioen) Hoofdstuk 7

Uit het voorgaande blijkt dat iemand die 10% van de aandelen van het geplaatste kapitaal bezit en stemrecht heeft in de algemene vergadering, maar volgens zijn arbeidsovereenkomst geen directeur is, voor zijn pensioenopbouw onder het begrip DGA valt.

De DGA valt buiten de beschermende werking van de Pensioenwet. Dit blijkt uit de definitie die de PW in art. 1 geeft van het begrip werknemer:

Degene die krachtens arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht of publiekrechtelijke aanstelling arbeid verricht voor een werkgever, met uitzondering van de directeur-groootaandeelhouder en de werknemer die onder de werkingssfeer van een verplicht gestelde beroepspensioenregeling als bedoeld in de Wet verplichte beroepspensioenregeling valt.

Op grond van artikel 1 PW valt de DGA buiten de pensioenwet, ook al is het pensioen ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. De reden voor de vrijstelling van DGA's in de PW is dat de DGA zelf aanspraak kan maken, met de (eventuele) medeaandeelhouders, op de reserveringen en winsten op de balans en over de verdeling van de reserveringen en de winsten. Het hebben van 'aandelen aan welke stemrecht in de algemene vergadering verbonden is', is toegevoegd aan artikel 1 PW na invoering van het nieuwe BV-recht (Invoeringswet Flex-BV). In het nieuwe BV-recht zijn namelijk een aantal wijzigingen ingebracht en is het makkelijker geworden om een B.V. op te richten. Wijzigingen zijn onder andere:

- Het startkapitaal van € 18.000 is niet meer nodig;
- Er hoeft geen bank- en accountantsverklaring meer te worden getoond;
- Er bestaat de mogelijkheid om aandelen zonder stemrechten uit te geven en het stemrecht flexibel te verdelen;
- Een belangrijke (verzwarende) bepaling is dat bij elke uitkering aan aandeelhouders vooraf een uitkeringstest moet worden uitgevoerd. Op basis van deze uitkeringstoets dient het bestuur (dan wel niet) zijn goedkeuring te verlenen aan de uitkering. In paragraaf 2.4 komt de uitkeringstoets nader aan de orde.

In het nieuwe BV-recht bestaat de mogelijkheid om aan aandelen geen winst- of stemrechten te verbinden, waardoor de DGA geen invloed zou kunnen hebben op de winstdeling. Om deze reden is een koppeling gemaakt met het stemrecht dat ten minste door een DGA moet kunnen worden uitgebracht op de door hem gehouden aandelen.²

1.2 PENSIOENPIJLERS

Het pensioenstelsel in Nederland bestaat uit drie pijlers, te weten:

- Het AOW-pensioen;
- Het werkgeverspensioen/DGA-pensioen;
- Het individueel aanvullend pensioen.

De eerste pijler bestaat uit het AOW-pensioen. AOW staat voor Algemene Ouderdomswet en vormt een basisinkomen waarvan de hoogte wettelijk bepaald is. De DGA heeft recht op een AOW-uitkering. De AOW valt onder de volksverzekeringen en kan gezien worden als een sociale verzekering. Door middel van de inkomstenbelasting betaald elke werknemer (en DGA) een premie voor de AOW. Dit maakt de AOW tot een verplichte, collectieve ouderdomspensioen in Nederland.

De tweede pijler omvat de pensioenvormen. De DGA kan het pensioen bij een externe pensioenuitvoerder onderbrengen en in tegenstelling tot de 'normale' werknemer het pensioen in eigen beheer opbouwen. In paragraaf 1.3 worden de vormen van pensioenopbouw voor de DGA nader uitgewerkt.

De derde pijler bestaat uit een individueel aanvullend pensioen en kan benut worden wanneer de DGA niet voldoende pensioen heeft op basis van de eerste en de tweede pijler. Opties voor individueel aanvullend pensioen zijn: sparen, beleggen, een lijfrenteverzekering afsluiten, banksparen en sparen via een pensioenfonds.

² Kamerstukken II 2009/10, 32 426, nr. 3

1.3 VORMEN VAN PENSIOENOPBOUW DGA

Een DGA wordt fiscaal wél, in tegenstelling tot de Pensioenwet, aangemerkt als een werknemer. Net als bij een gewone werknemer, kan bij een DGA een pensioen worden toegezegd. De pensioenafpraak maakt deel uit van een arbeidsrechtelijke overeenkomst tussen de DGA en de vennootschap. De DGA kan in tegenstelling tot de 'gewone' werknemer het pensioen ook in eigen beheer opbouwen.

De wetgever heeft bepaald dat de DGA niet in bescherming genomen hoeft te worden bij het opbouwen van pensioen (Memorie van Toelichting, blz. 21). Een DGA heeft de bescherming van de wet niet nodig. Omdat de DGA eigenaar van de onderneming is kan hij zijn eigen belangen behartigen. Zijn aard van werknemer is van ondergeschikt belang. De DGA is daarmee niet feitelijk ondergeschikt aan het bestuur van de onderneming.

De DGA kan op vier manieren pensioen opbouwen:

- Pensioen opbouwen in eigen beheer;
- Pensioen opbouwen door middel van het oprichten van een stichting;
- Pensioen opbouwen door het pensioen onder te brengen bij een pensioenverzekeraar;
- Pensioen opbouwen door middel van sparen en beleggen.

In dit onderzoek ligt de focus op het opbouwen van pensioen in eigen beheer, omdat daar wijzigingen zijn doorgevoerd in de richtlijnen van de RJ. Derhalve wordt het opbouwen van pensioen in eigen beheer uitvoerig beschreven. De drie overige vormen zullen kort worden toegelicht.

1.3.1 Pensioen door middel van eigen beheer

De DGA kan het pensioen in eigen beheer opbouwen door middel van intern eigen beheer of extern eigen beheer.

Intern eigen beheer

Van intern eigen beheer is sprake als het pensioen wordt opgebouwd bij de B.V. waar de DGA een dienstverband heeft. Dit kan een holding zijn of de werkmaatschappij. De reden van het opbouwen van pensioen in eigen beheer ligt vaak in het fiscale voordeel dat hieraan verbonden is, stelt een participant van BDO in een interview. Fiscaal wordt pensioen gereserveerd, welke van de winst afgetrokken kan worden, zodat over de dotatie geen vennootschapsbelasting hoeft te worden betaald. Een ander voordeel is dat het geld beschikbaar blijft voor financiering van de onderneming. Wel dient de B.V. uiteindelijk aan haar pensioenverplichtingen te kunnen voldoen. Het risico bestaat dat bij pensionering van de DGA in de B.V. niet genoeg liquide middelen beschikbaar zijn en zodoende niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Het risico dat niet aan haar verplichtingen kan worden voldaan geldt tevens als de DGA vroegtijdig komt te overlijden en de B.V. een nabestaanden- en wezenpensioen moet uitkeren, terwijl niet genoeg liquide middelen aanwezig zijn in de B.V. Om dit risico te voorkomen wordt vaak een nabestaanden- en wezenpensioen verzekerd bij een verzekeringsmaatschappij. Het ouderdomspensioen (OP) wordt dan in eigen beheer opgebouwd.³ In paragraaf 1.1.4 wordt het begrip ouderdomspensioen nader toegelicht.

Voorwaarden voor het uitvoeren van pensioen in eigen beheer is dat het pensioenlichaam de pensioenverplichting tot het binnenlands ondernemersvermogen rekent van het land waarin het is gevestigd. Daarnaast dient het lichaam aannemelijk te kunnen maken dat zij onderworpen is aan een belasting naar de winst welke resulteert in een naar Nederlandse begrippen reële heffing. Deze voorwaarden zijn in art. 19a, eerste lid, onderdeel e, Wet LB 1964 opgenomen. In de afbakening is al genoemd dat enkel de in Nederland gevestigde en naar Nederlands recht opgerichte lichamen worden behandeld in het onderzoek.

³ Belastingzaken (De DGA en zijn pensioen) Hoofdstuk 7

Pensioen in eigen beheer wordt fiscaal enkel aangemerkt als een zuiver pensioen wanneer het binnen de wettelijke grenzen van hoofdstuk 11B Wet LB 1964 valt en niet uitgaat boven hetgeen in de praktijk in collectieve regelingen gangbaar is (art. 18h, lid 1, Wet LB 1964). Dit betekent dat de ruimte voor pensioenopbouw in eigen beheer beperkter is dan het wettelijk pensioenplafond voor niet-DGA-pensioenen. Wanneer een pensioenregeling als onzuiver wordt aangemerkt, kan sprake zijn van afkoop van het pensioen. De volledige pensioenaanspraak wordt dan direct geheel in de belastingheffing betrokken. Tevens zal een revisierente in rekening worden gebracht (art. 30i AWR). De verschuldigde revisierente is 20% van de waarde in het economisch verkeer van het pensioenrecht.⁴ In hoofdstuk 4 zal verder worden ingegaan op afkoop van pensioenaanspraken.

Pensioengevend salaris

Voor de DGA gelden fiscale regels met betrekking tot de opbouw van het pensioen. Het pensioen wordt opgebouwd over de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het pensioengevend loon minus een drempelbedrag: de AOW-franchise. De DGA moet tevens rekening houden met het gebruikelijk loon. Al eerder is genoemd dat de DGA zelf zijn arbeidsvoorwaarden kan bepalen. Om deze reden heeft de Belastingdienst verplicht dat de DGA van een minimaal bepaald bedrag uit dient te gaan, zodat de DGA genoeg inkomstenbelasting zal gaan afdragen. Het gebruikelijk loon is voor de DGA in 2014 vastgesteld op € 44.000.⁵ De gebruikelijkloonregeling houdt in dat een aanmerkelijkbelanghouder geacht wordt een loon te ontvangen welke normaal is voor het niveau en de duur van zijn arbeid.

Wanneer de DGA kan bewijzen dat door zijn werkzaamheden zijn loon lager is dan het gebruikelijk loon, dan mag het lagere bedrag aangehouden worden als pensioengevend salaris. Dit betekent wel dat de DGA minder pensioen op kan bouwen. In de pensioenbrief dient het pensioengevend salaris vastgelegd te worden. In de pensioenbrief worden alle afspraken over het pensioen schriftelijk vastgelegd en hiermee fungeert deze brief als pensioenovereenkomst.

In art. 10c Uitv. Besl. 1965 worden naast de hiervoor genoemde voorwaarden tevens aanvullende voorwaarden gesteld aan een pensioen in eigen beheer:

- Onderdeel a: loonbestanddelen in natura mogen niet tot de pensioengrondslag behoren.
- Onderdeel b: een eventuele bijdrage van de DGA mag niet hoger zijn dan hetgeen de B.V. aan de kosten van de pensioenregeling bijdraagt.
- Onderdeel c: voor de AOW-inbouw dient bij het pensioen in eigen beheer te worden uitgegaan van ten minste de AOW-uitkering voor een ongehuwde persoon, inclusief vakantiegeld.
- Onderdeel d: bij pensioen in eigen beheer kan enkel een nabestaanden- of wezenpensioen worden toegekend wanneer de werknemer een mogelijke nabestaande of wees kan aanwijzen.
- Onderdeel e: een DGA-overbruggingspensioen ter compensatie van de nog niet ingegane AOW-uitkering moet zijn gebaseerd op de (hogere) AOW-uitkering voor een ongehuwde persoon. Het overbruggingspensioen valt op deze manier lager uit.⁶

Hieronder zal nader worden ingegaan op elk van de onderdelen.

a. Loonbestanddelen

Pensioengevend salaris bestaat normaal gesproken uit alle loonbestanddelen, behalve een ter beschikking gestelde auto. Voor de DGA geldt de regel dat de loonbestanddelen in natura niet tot het pensioengevend salaris mogen behoren.

b. Eigen bijdrage

Bij veel pensioenovereenkomsten betaalt de werkgever (de onderneming) een deel van de premie, en betaalt de werknemer zelf ook een deel. De eigen bijdrage van een werknemer mag wettelijk

⁴ Belastingdienst - revisierente

⁵ Praktijkboek Onderneming & Pensioen XI 2.1-2

⁶ Wiel-Rammeloo, D.V.E.M. van der (2010). *Loonheffingen* (vierde druk) Blz. 277-278

gezien 100% van de premie bedragen. Voor de DGA geldt een beperking voor het deel dat ze zelf mag bijdragen. De DGA mag niet meer dan 50% van de verschuldigde premie zelf betalen. Het doel van deze beperking is om de pensioengrondslag te beperken. De DGA kan namelijk zijn loon verhogen en dat extra loon benutten voor het betalen van pensioenpremie. De heffingen in de B.V. en in privé blijven gelijk terwijl door een eigen bijdrage van de DGA de pensioengrondslag verhoogd kan worden. Ter verduidelijking is in onderstaand schema een voorbeeld⁷ weergegeven.

Voorbeeld 2: Berekening pensioengevend salaris

Het salaris van een 30-jarige DGA is zonder eigen bijdrage € 70.000. Het pensioengevend loon ziet er met of zonder eigen bijdrage als volgt uit:

	SALARIS		SALARIS MET EIGEN BIJDRAGE	
IB DGA	Salaris	€ 70.000	Salaris	€ 74.000
			Eigen bijdrage	€ -4.000
	Belast	€ 70.000	Belast	€ 70.000
VPB B.V.	Pensioenlast	€ 8.000	Pensioenlast	€ 4.000
	Salaris	€ 70.000	Salaris	€ 74.000
	Aftrekbaar	€ 78.000	Aftrekbaar	€ 78.000
PENSIOENGEVENDLOON		€ 70.000		€ 74.000

c. AOW-franchise DGA

In art. 10c onderdeel c Uitv. Besl. 1965 staat vermeld dat de DGA rekening moet houden met de AOW-inbouw. Voor de berekening van pensioenopbouw moet de DGA rekening houden met de toekomstige AOW-uitkering. Dit wordt in pensioentermen de AOW-franchise genoemd. De AOW-franchise dient afgetrokken te worden van het pensioengevend salaris, zodat over dat bedrag geen pensioen wordt opgebouwd. De DGA dient volgens het voorgenoemde artikel uit te gaan van een AOW-franchise van minimaal 10/7 maal de AOW-uitkering voor ongehuwden inclusief vakantiegeld. De AOW-franchise voor ongehuwden bedraagt daarmee in 2014 € 19.619. Dit bedrag is hoger dan de AOW-franchise voor een verzekerd pensioen, die gebaseerd is op de AOW voor ongehuwden en om deze reden nadeliger voor de DGA bij opbouw van pensioen in eigen beheer.

Vervolg voorbeeld 2: Berekening pensioengrondslag

Pensioengrondslag	
Pensioengevendsalaris	€ 74.000
AOW-franchise	€ 19.619
Pensioengrondslag	€ 54.381

d. Nabestaandenpensioen

De DGA kan enkel een nabestaandenpensioen opbouwen wanneer deze echt een partner kan aanwijzen. De DGA heeft de mogelijkheid om op de pensioengerechtigde leeftijd het nabestaandenpensioen in te ruilen voor ouderdomspensioen. Door het invoeren van deze beperking wil de fiscus voorkomen dat DGA's zonder partner nabestaandenpensioen opbouwen met als doel dit later in te ruilen tegen ouderdomspensioen. Bij overlijden van de partner valt, indien de DGA

⁷http://www.10producties.eu/steenspartners/attachments/048_Memo%20eigen%20bijdrage%20pensioen.pdf Geraadpleegd 4 december 2014

binnen datzelfde jaar geen nieuwe partner heeft, het nabestaandenpensioen vrij in de winst en de vennootschapsbelasting.

e. Arbeidsongeschiktheidsverzekering

De laatste aanvullende beperking in artikel 10c Uitv. Besl. 1965 houdt in dat de DGA geen arbeidsongeschiktheidsverzekering mag reserveren en het bedrag ook niet mag aftrekken van winst. De DGA mag in eigen beheer wel een arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling toezeggen.

Extern eigen beheer

Zoals reeds vermeld heeft de DGA tevens tot keus het pensioen in extern eigen beheer op te bouwen. Van extern eigen beheer is sprake indien het pensioen wordt opgebouwd in een andere vennootschap dan de vennootschap die het pensioen heeft toegezegd.

Veel ondernemingen bestaan uit meerdere B.V.'s (concerns). Het doel van het oprichten van verschillende B.V.'s is de ondernemersrisico's te beperken. De risicovolle activiteiten van de onderneming bevinden zich in de werkmaatschappij, terwijl de bezittingen en reserveringen (zoals pensioenvoorziening) worden ondergebracht in een andere B.V. Vaak werd het pensioen in eigen beheer ondergebracht in een holding B.V. of een pensioen B.V. Sinds de invoering van fiscale beperkingen in 1992 voor de Pensioen B.V. wordt deze vorm niet veel meer toegepast, omdat de Pensioen B.V. sinds 1992 niet meer vrijgesteld is van vennootschapsbelasting.

De DGA kan het pensioen onderbrengen in de holding. Het voordeel van het onderbrengen van de pensioenreserve in bijvoorbeeld de holding is dat het kapitaal uit de risicosfeer blijft van de werkmaatschappij. Bij faillissement van de werkmaatschappij gaat het kapitaal in de holding niet verloren. Een ander voordeel is dat bij een eventuele bedrijfsopvolging van de werkmaatschappij, de koper de holding, waarin de pensioenvoorziening is ondergebracht niet hoeft over te nemen.

Indien de pensioenvoorziening in de holding wordt opgebouwd, wordt de holding gezien als een derde voor de werkmaatschappij die het pensioen heeft toegezegd. De werkmaatschappij zal een premie moeten betalen die wordt vastgesteld op de waarde in het economisch verkeer. Door het daadwerkelijk betalen van de premies is op de pensioendatum voldoende kapitaal om aan de pensioenverplichting te kunnen voldoen. Ondanks dat premies aan de holding worden betaald bestaat nog steeds de mogelijkheid om het kapitaal voor de werkmaatschappij te gebruiken. Hiervoor dient een financieringsovereenkomst tussen de twee B.V.'s te worden afgesloten. Om deze lening te kunnen afsluiten dienen wel voldoende zakelijke zekerheden aanwezig te zijn. Met zakelijke zekerheid wordt bedoeld dat de schuldeiser zeker is dat hij het geleende geld nog terugkrijgt. Zekerheid kan gegeven worden door een gelijkwaardig onderpand aan te bieden. Indien nodig kan het onderpand verkocht worden om het geleende geld terug te krijgen.

1.3.2 Pensioen door middel van het oprichten van een stichting

De DGA kan kiezen voor het oprichten van een stichting en zijn pensioenkapitaal hierin onderbrengen. De pensioenvoorziening blijft zo buiten de risicosfeer die de onderneming loopt. De stichting kan het ontvangen geld enkel gebruiken voor de pensioenuitkeringen en loopt daarmee weinig risico. De voordelen van een pensioenstichting ten opzichte van het kapitaal onderbrengen bij een verzekeraar zijn met de jaren kleiner geworden. Een pensioenstichting dient over een onafhankelijk bestuur te beschikken. Sinds 1992 zijn pensioenstichtingen ook niet meer vrijgesteld van vennootschapsbelasting. Bij overlijden van de DGA komt het kapitaal na belastingheffing toe aan de erfgenamen. Vaak dienen de erfgenamen veel (30 tot 40 procent) erfbelasting hierover te betalen omdat de erfgenamen volgens de Successiewet als derden worden beschouwd. Pensioenstichtingen komen vanwege de vele nadelen niet veel meer voor.

1.3.3 Pensioen door het pensioen onder te brengen bij een pensioenverzekeraar

De DGA kan er ook voor kiezen om pensioen op te bouwen door middel van het afsluiten van een (lijfrente) verzekering bij een pensioenverzekeraar. De DGA dient gedurende de werkzame periode premies te storten in een kapitaalverzekering met pensioenclausule. De pensioenclausule bepaalt dat het pensioenkapitaal enkel voor de aankoop van pensioen mag worden gebruikt, zoals dit ook in de Pensioenwet wordt beschreven. Bij pensionering wordt een lijfrente aangekocht welke maandelijks wordt uitgekeerd. Deze uitkeringen vormen, naast de AOW-uitkeringen, het ouderdomspensioen voor de DGA. Een voordeel van het verzekeren van het pensioen is dat het pensioen veiliggesteld is buiten de risicosfeer van de onderneming. De nadelen van verzekeren zijn de hoge verzekeringskosten ten opzichte van pensioen opbouwen in eigen beheer en dat de liquide middelen niet meer beschikbaar zijn voor de financiering van de onderneming.

1.3.4 Pensioenopbouw door middel van sparen of beleggen

Naast de eerder genoemde vormen van pensioenopbouw heeft de DGA de mogelijkheid om pensioen op te bouwen door te sparen of beleggen in privé. Deze privéregelingen kunnen gebruikt worden om een tekort aan pensioen aan te vullen. Wanneer de Belastingdienst erkent dat de DGA een pensioentekort heeft, dan mag de DGA tot een bepaald bedrag fiscaal vriendelijk sparen en beleggen. De gestelde grens van de Belastingdienst wordt echter niet nader toegelicht, omdat dit te ver afwijkt van het onderwerp van het onderzoek.

In de werkzame periode wordt door de DGA premies gestort op een geblokkeerde spaar- of beleggingsrekening bij een bank of beleggingsmaatschappij. Met het opgebouwde vermogen wordt net als bij het afsluiten van een lijfrenteverzekering bij pensionering een lijfrente aangekocht, welke maandelijks wordt uitgekeerd aan de gepensioneerde. Bij het uitkeren van pensioen na pensioendatum wordt door de DGA belasting afgedragen. Bij het afstorten destijds was de premie immers – onder voorwaarden – aftrekbaar.

1.4 PENSIOENSOORTEN

Zoals in paragraaf 1.3 is besproken kan de DGA op verschillende manieren pensioen opbouwen: in eigen beheer, via een stichting, via een verzekeraar, of in privé. Naast het kiezen van een pensioenvorm dient de DGA een pensioensoort te kiezen. Hierbij kan de DGA kiezen uit:

- Ouderdomspensioen (OP);
- Arbeidsongeschiktheidspensioen (AOP);
- Nabestaandenpensioen (NP).

1.4.1 Ouderdomspensioen

Het belangrijkste onderdeel van pensioen is het ouderdomspensioen⁸. Het ouderdomspensioen wordt uitgekeerd vanaf de pensioendatum tot het overlijden en dient ter aanvulling op de AOW-uitkering. De hoogte van het ouderdomspensioen wordt bepaald aan de hand van het loon, de opgebouwde AOW-rechten en het verwachte uitgavenpatroon na pensioendatum.

1.4.2 Nabestaandenpensioen

Het nabestaandenpensioen bestaat uit een partner- en/of een wezenpensioen. Door middel van een nabestaandenpensioen kan de DGA een voorziening treffen voor zijn partner en kinderen zodat zij ook na zijn/haar overlijden inkomen hebben. Het nabestaandenpensioen bedraagt doorgaans 70% van het toegezegde ouderdomspensioen van de DGA.

Wanneer de DGA zijn pensioen in eigen beheer opbouwt is het vaak niet aan te raden om een groot nabestaandenpensioen toe te zeggen omdat bij vroegtijdig overlijden van de DGA de B.V. dan over een groot kapitaal dient te beschikken.

⁸ Praktijkboek Onderneming&Pensioen X.2.3-4

1.4.3 Arbeidsongeschiktheidspensioen

De DGA kan (deels) arbeidsongeschikt raken. Indien de DGA arbeidsongeschikt raakt, krijgt de DGA meestal geen arbeidsongeschiktheidsuitkering van de overheid. De DGA betaald voor de WIA (zie hierna) geen premie en ontvangt om deze reden ook geen uitkering. Het wel of niet recht hebben op de Wet Werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA) of de Ziektewet (ZW) wordt in dit onderzoek niet nader uitgewerkt aangezien dit te ver afwijkt van het onderwerp van het onderzoek. De DGA moet vaak zelf zijn arbeidsongeschiktheidsverzekering regelen, zodat hij inkomen heeft tot zijn pensioendatum. Bij het opbouwen van een arbeidsongeschiktheidspensioen zal de B.V. geld uitkeren indien de DGA arbeidsongeschikt raakt. Na de pensioendatum ontvangt hij een AOW-uitkering en eventueel een ouderdomspensioen.

Bij arbeidsongeschiktheid valt zowel het inkomen van de DGA, als de pensioenopbouw in eigen beheer weg. De DGA kan in privé een extra verzekering afsluiten of voldoende reserves opbouwen om het risico op het (gedeeltelijk) wegvallen van inkomen en het stopzetten van opbouw van pensioen te ondervangen.

1.5 PENSIOENREGELINGEN

Het ouderdomspensioen kan volgens art. 18a, Wet LB 1964 worden opgebouwd volgens drie stelsels:

- het eindloonstelsel;
- het middelloonstelsel;
- het beschikbare premiestelsel.

Een combinatie van deze stelsels is ook mogelijk.

1.5.1 Eindloonstelsel

In het eindloonstelsel bouwt de DGA elk jaar een stuk ouderdomspensioen op. De opbouw van het pensioen wordt bepaald aan de hand van een percentage van de pensioengrondslag. Art. 18a, lid 1, Wet LB 1964 staat een jaarlijks opbouwpercentage toe van maximaal 1,9% (2014). In het eindloonstelsel wordt steeds uitgegaan van het laatstgenoten loon. Bij elke salarisverhoging wordt de pensioenopbouw verhoogd naar het niveau van de nieuwe pensioengrondslag (backservice).

Het aantal dienstjaren wordt vermenigvuldigd met een opbouwpercentage van 1,9% (2014) per dienstjaar. Na 37 dienstjaren kan de DGA een ouderdomspensioen opgebouwd hebben van 70% ($37 \times 1,9$) op basis van zijn laatstgenoten loon. Volgens de norm heeft iemand een goed pensioen bij 70% van het laatstgenoten loon. De maatstaf van 70% van het laatstgenoten loon is ontstaan doordat op het (huidige) salaris veel meer verzekeringspremies worden ingehouden dan op het pensioen.

Vervolg voorbeeld 2: Berekening pensioen op basis van eindloonregeling

Stel dat de DGA met 67 jaar met pensioen gaat en zijn salaris € 100.000 bedraagt. De pensioengrondslag minus de AOW-franchise bedraagt € 80.381.

Ouderdomspensioen		
Pensioengrondslag	€	80.381
Aantal dienstjaren		37
Opbouwpercentage		1,9%
Pensioen	€	56.508

1.5.2 Middelloonstelsel

In het middelloonstelsel wordt elk jaar een pensioenrecht opgebouwd die is afgeleid van het feitelijk verdiende loon in dat jaar. Bij een eventuele loonsverhoging in latere jaren, worden de in het voorgaande jaren opgebouwde pensioenrechten niet aangepast. Het uiteindelijke pensioen is dan gerelateerd aan het gemiddelde loon gedurende de opbouwperiode. Art. 18a, lid 2, Wet LB

1964 staat een jaarlijkse opbouwpercentage toe van maximaal 2,15% (2014) in een middelloonstelsel. Bij gebruik van dit stelsel staan de pensioenkosten jaarlijks vast.

Vervolg voorbeeld 2: Berekening pensioen op basis van middelloonstelsel

Pensioengrondslag	Gewogen gemiddelde
Vanaf 30 jaar: € 54.381	3 jaar x € 54.381 = € 163.143
Vanaf 33 jaar: € 56.381	4 jaar x € 56.381 = € 225.524
Vanaf 37 jaar: € 59.381	8 jaar x € 59.381 = € 475.048
Vanaf 45 jaar: € 65.381	6 jaar x € 65.381 = € 392.286
Vanaf 51 jaar: € 70.381	8 jaar x € 70.381 = € 563.048
Vanaf 59 jaar: € 80.381	8 jaar x € 80.381 = € 643.048
	€ 2.462.097
Gemiddelde pensioengrondslag	€ 66.543
Aantal dienstjaren	37
Opbouwpercentage	2,15%
Pensioen	€ 52.935

Uit de berekeningen blijkt dat bij toepassing van het eindloonstelsel een hoger pensioen mogelijk is.

1.5.3 Beschikbare premiestelsel

Bij een beschikbare premieregeling wordt geen pensioen toegezegd, maar een premie. In geval van pensioen in eigen beheer worden de premies niet betaald aan een verzekeringsmaatschappij, maar blijven binnen de eigen onderneming. De premie kan ten laste van het resultaat worden gebracht. De premies worden vervolgens belegd of gespaard en vormt het pensioen voor de DGA. Het pensioen van het beschikbare premiestelsel mag niet uitgaan boven het pensioen op basis van een eindloonstelsel. Het nadeel van de beschikbare premiestelsel is dat het moeilijk vast te stellen is waarin de premies zijn belegd en welk rendement is behaald. Indien de premies op een spaar- of beleggingsrekening worden gestort kunnen deze gegevens wel worden bepaald. Echter zijn de liquide middelen dan niet meer beschikbaar voor de onderneming.

Het pensioen in eigen beheer wordt meestal opgebouwd op basis van een eind- of middelloonstelsel.⁹ Het eindloonstelsel geeft voor de DGA het hoogste pensioen en daarmee hoge kosten. Het middelloonstelsel geeft een goede verhouding tussen de pensioenopbouw en -kosten. De DGA dient erop te letten dat pensioenuitkering inclusief AOW niet meer bedragen dan 100% van het laatstverdiende loon.

1.6 LOONHEFFING

Op de toegezegde pensioengelden rust, net als bij het pensioen van een gewone werknemer, een loonbelastingclaim. Voor beiden partijen (DGA en werknemer) is de omkeerregel van toepassing voor de heffing van loonbelasting. De omkeerregel houdt in dat de aanspraken die op een pensioenregeling berusten niet tot het loon behoren. Door middel van de omkeerregel wordt de later te ontvangen pensioenuitkering belast en niet de pensioenaanspraak.¹⁰ Veel mensen vallen na pensionering in een lagere inkomensschaal, zodat de omkeerregeling een fiscaal voordeel oplevert.¹¹ Dit ter stimulering om de DGA ertoe te zetten zijn pensioenvoorziening goed te regelen.

⁹ Rapport Ministerie van Financiën, *Pensioen in eigen beheer (...) lijfrenten*. Blz. 2

¹⁰ Wiel-Rammeloo, D.V.E.M. van der (2010). *Loonheffingen* (vierde druk), Deventer: Kluwer (Hoofdstuk 13 Pensioenaanspraken) Blz. 249

¹¹ <http://www.homefinance.nl/algemeen/woordenlijst/omkeerregel.asp> 4-9-2014

Vanaf 1 januari 2015 geldt voor salarissen van meer dan € 100.000 de omkeerregeling niet meer. Over de eerste € 100.000 kan op de gebruikelijke manier pensioen worden opgebouwd. Boven de grens van € 100.000 kan de DGA in de vorm van een netto-lijfrente of een netto-pensioen bijsparen. Een netto-lijfrente en een netto-pensioen verschillen van een regulier pensioen. De premies van het reguliere pensioen worden betaald uit het brutoloon. De premies van de netto-lijfrentepensioen of netto-pensioen daarentegen worden betaald uit het nettoloon. De premie of inleg voor deze voorziening is niet aftrekbaar in box 1. Op de pensioengerechtigde leeftijd zijn de uitkeringen niet belast in box 1. De waarde van de voorziening vormt vrijgesteld vermogen in box 3¹². Het effect van de aftopping van de pensioenopbouw hangt af van de hoogte van het salaris van de DGA. Hoe hoger het salaris van de DGA hoe groter het effect van deze wetswijziging. Over het bijsparen via een netto-lijfrente of een netto pensioen wordt in dit onderzoek niet nader ingegaan.

1.7 WAARDERING VAN DE PENSIOENVOORZIENING IN EIGEN BEHEER

1.7.1 De pensioenvoorziening

Zoals in de inleiding is vermeld, is de inhoud van de pensioenregeling die de DGA heeft gekozen van invloed op de hoogte van de pensioenvoorziening. Aan de hand van deze keuzes werd de pensioenvoorziening tot het boekjaar 2013 in veel commerciële jaarrekeningen gewaardeerd volgens de voorgeschreven waarderingsmethode uit de fiscale wetgeving.

In art. 347 lid 1 BW staat vermeld dat voorzieningen worden opgenomen naar hun aard duidelijke verplichtingen die op de balansdatum als waarschijnlijk of als vaststaand worden beschouwd waarvan de omvang of de vervaltijdstip onzeker is. Tevens moet het mogelijk zijn de omvang van de voorziening betrouwbaar te kunnen schatten. De RJ stelt naast deze twee vereisten twee extra voorwaarden aan het opnemen van een voorziening:

1. De rechtspersoon heeft een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting. In geval van de pensioenvoorziening is sprake van een 'in rechte afdwingbare' verplichting omdat het pensioen door middel van een pensioenbrief is vastgelegd en de vennootschap daarmee een overeenkomst heeft gesloten met de DGA.
2. Het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is. Indien de DGA de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt zal de vennootschap het pensioen door middel van liquide middelen uitkeren aan de DGA. Daarmee wordt voor het opnemen van een pensioenvoorziening tevens aan deze voorwaarde voldaan.¹³

De B.V. waarin het pensioen in eigen beheer wordt opgebouwd, vormt een voorziening voor de toekomstige pensioenuitkeringen aan de DGA. Jaarlijks wordt aan de hand van het doelvermogen de omvang van de voorziening vastgesteld. Het doelvermogen is het vermogen dat nodig is op het moment van ingaan van de pensioenuitkeringen om daarmee de toegekende pensioenrechten uit te kunnen keren. Dit doelvermogen wordt vastgesteld aan de hand van levensverzekeringswiskunde zoals die bij levensverzekeringsmaatschappijen wordt toegepast.

Fiscaal mag enkel het kapitaaldeckingsstelsel worden toegepast. Bij dit stelsel worden de uitkeringen betaald uit de opgebouwde pensioenvoorziening. Andere opbouwstelsels zijn het omslagstelsel of het rentedekningsstelsel. Aangezien deze stelsels in strijd zijn met goedkoopmansgebruik zijn deze fiscaal niet toegestaan.

Bij het vormen van een pensioenvoorziening ontstaat aan de passiefzijde van de balans een voorziening. Aan de actiefzijde van de balans staat het vermogen dat geheel of gedeeltelijk bestemd is om de pensioenuitkeringen op de pensioendatum uit te kunnen keren. Dit betekent niet

¹² <http://www.nibesvv.nl/Publicaties/Nieuwsbreak/Nieuwsbreak-50/Vanaf-2015-nieuwe-oudedagsvoorzieningen>. Geraadpleegd 4 december 2014

¹³ Epe, P. en Koetzier, W. (2011). *Jaarverslaggeving* (zesde druk), Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers Blz. 197

dat ook een daadwerkelijke reservering in liquide middelen plaats dient te vinden.¹⁴ Bij pensionering kan bijvoorbeeld een pand verkocht worden om liquide middelen te ontvangen welke gebruikt kunnen worden voor het uitkeren van pensioen. Zoals eerder vermeld wordt nu duidelijk waarom het voor een DGA aantrekkelijk kan zijn om pensioen in eigen beheer op te bouwen. De middelen die bestemd zijn voor de financiering van de pensioenuitkeringen zijn geïnvesteerd in de onderneming. Gedurende het bestaan van de onderneming levert pensioen in eigen beheer een liquiditeitsvoordeel op omdat de pensioenopbouw een fiscale uitstelpost is.

1.7.2 Opbouwmethode van de pensioenvoorziening

De toevoegingen aan de pensioenvoorziening worden dotaties genoemd. De jaarlijkse dotaties worden berekend op basis van goedkoopmansgebruik. Goedkoopmansgebruik is een fiscale term waarmee wordt bedoeld dat de ondernemer hoort te handelen volgens een bestendige gedragslijn welke onafhankelijk is van de uitkomst.¹⁵

In art. 3.26 tot en met 3.29 van de Wet IB 2001 en artikel 8, zesde lid, van de Wet VPB 1969, is de hoogte van de pensioenlasten die jaarlijks ten laste van de winst kunnen worden gebracht en de hoogte van de daarop gebaseerde pensioenverplichting opgenomen. Bij de berekening van de fiscale waardering van de pensioenverplichting dient een rekenrente van ten minste 4% te worden gehanteerd. Daarnaast is in deze artikelen opgenomen dat geen rekening mag worden gehouden met toekomstige loon- en prijsstijgingen.

Voor de opbouw van de pensioenvoorziening bestaan verschillende methoden:

- De lineaire methode: opbouw door jaarlijks een vast bedrag te doteren aan de pensioenvoorziening.
- De interestopbouwmethode: opbouw door jaarlijks het benodigde doelvermogen contant te maken voor zover de pensioenrechten opgebouwd zijn.
- De actuariële methode: opbouw door jaarlijks de hoogte van de pensioenreserve vast te stellen, rekening houdend met de sterftekans van de pensioengerechtigde. Daarnaast wordt de opgebouwde pensioenrechten contant gemaakt tegen een bepaalde rentevoet.

Op de fiscale balans mag de pensioenvoorziening enkel nog worden vastgesteld aan de hand van de actuariële methode omdat de andere twee methoden fiscaal een hogere aftrekpost opleveren¹⁶. Om deze reden wordt enkel de actuariële methode nader uitgewerkt.

Actuariële methode

Sinds 1 januari 2004 mag de waarde van de pensioenvoorziening in eigen beheer enkel volgens de actuariële methode worden berekend. Deze methode wordt ook door verzekeringsmaatschappijen toegepast. Het uitgangspunt van deze gedachte is dat de pensioenvoorziening correspondeert met wat tussen onafhankelijke partijen zou zijn overeengekomen. De wetgever wil voorkomen dat pensioen in eigen beheer fiscaal gunstiger zou zijn dan het pensioen van een 'gewone' werknemer.

Bij het waarderen van de pensioenvoorziening op basis van de actuariële methode wordt rekening gehouden met de sterftekans van de pensioengerechtigde. De sterftekans is afhankelijk van de leeftijd van de pensioengerechtigde. Voor het bepalen van de sterftekans zijn sterftetabellen ontwikkeld die gekoppeld zijn aan een bepaalde leeftijdscategorie en een bepaald geslacht. In bijlage A is ter illustratie een leeftijdstafel/sterftetabel GBM-GBV 2005-2010 toegevoegd. Levensverzekeringsmaatschappijen passen vaak een leeftijdsterugstelling toe, omdat pensioengerechtigden die een lijfrente bij een verzekeringsmaatschappij verzekeren langer leven dan op basis van de sterftetabellen kan worden verwacht. Bij pensioen in eigen beheer mag bij de berekening van de pensioenvoorziening op basis van fiscale grondslagen geen leeftijdsterugstelling worden toegepast, tenzij wegens technische correctie omdat geen actuele sterftetabel wordt gehanteerd.

¹⁴ Aldus een fiscalist van BDO in een interview

¹⁵ <http://zakelijk.infonu.nl/onderneming/87624-wat-is-goed-koopmansgebruik.html>

¹⁶ Belastingzaken (De DGA en zijn pensioen) Hoofdstuk 7

Voor de waardering van de pensioenvoorziening zijn twee actuariële waarderingsmethoden van belang:

- Koopsommethode: Hierbij wordt gerekend alsof een deel van het pensioen wordt ingekocht. De jaarlijks op de balans te vermelden koopsom is de contante waarde van het tot dat jaar opgebouwde pensioen. Bij een gelijkblijvend inkomen, zal de hiervoor verschuldigde koopsom elk jaar toenemen. Dit komt omdat het gestorte geld korter kan renderen en daarom meer ingelegd dient te worden om hetzelfde bedrag te bereiken;
- Premie-koopsommethode: Elk jaar wordt een gelijkblijvende premie ingekocht. Het benodigde doelvermogen wordt met gelijke jaarlijkse inleg bij elkaar gespaard. In de beginjaren liggen de premies hoger dan de stijgende koopsommen. Na verloop van tijd komen de koopsommen boven de premies uit.

De waardering op basis van de premie-koopsommethode levert een hogere pensioenvoorziening op ten opzichte van de koopsommethode. Tevens is de premiekoopsommethode fiscaal aantrekkelijker doordat de kosten sneller ten laste van de fiscale winst kunnen worden gebracht.

1.8 CONCLUSIE

In dit hoofdstuk is naar voren gekomen dat de DGA een andere positie in het Nederlandse pensioenstelsel inneemt ten opzichte van de 'gewone' werknemer. De DGA kan in tegenstelling tot de werknemer zijn pensioen in (intern of extern) eigen beheer opbouwen. In de meeste gevallen zal de DGA een ouderdomspensioen opbouwen op basis van het middel- of eindloonstelsel. Het opbouwen van pensioen via het eindloonstelsel levert een hoger pensioen en daarmee een groter fiscaal voordeel op.

Het voordeel van het opbouwen van pensioen in eigen beheer is dat de DGA de beschikking houdt over de liquide middelen en deze middelen kan benutten voor het uitvoeren van de activiteiten van de onderneming. Daarnaast zijn bij pensioen in eigen beheer geen pensioenuitvoerderskosten gemoeid en zijn de dotaties aan de pensioenvoorziening aftrekbaar van de winst. Naast de voordelen zijn echter ook fiscale beperkingen in de wet opgenomen. Deze beperkingen hebben betrekking op de AOW-franchise, de eigen bijdrage, de loonbestanddelen in natura, het nabestaandenpensioen en de arbeidsongeschiktheid. Tevens geldt de beperking dat bij de waardering van de pensioenvoorziening op basis van fiscale waarde geen rekening mag worden gehouden met de leeftijdsterugstelling. De fiscaal minimaal te hanteren rekenrente bedraagt 4%.

Op de pensioenaanspraken die de DGA heeft op de vennootschap rust een loonbelastingclaim. Hierbij is de omkeerregeling van toepassing, waarbij de uitkeringen belast worden en niet de aanspraken.

De opbouw van de jaarlijkse pensioenvoorziening mag enkel op basis van de actuariële methode worden vastgesteld, te weten de koopsommethode of de premie-koopsommethode.

2 AANLEIDING WIJZIGEN RICHTLIJNEN

In de probleemstelling werd al gesteld dat door onder andere de lage rentestanden en de leeftijdsterugstellingen, waardering op basis van fiscale grondslagen leidt tot belangrijke verschillen ten opzichte van de commerciële waardering. In dit hoofdstuk zal verder besproken worden wat de aanleiding is geweest om de waardering van de pensioenvoorziening op basis van fiscale grondslagen te wijzigen.

De RJ heeft in RJ-Uiting 2014-4 besloten dat vanaf 1 januari 2014 de pensioenvoorziening niet langer op fiscale grondslagen mag worden gewaardeerd. Dit geldt voor zowel grote als middelgrote rechtspersonen. Voor kleine rechtspersonen geldt een uitzondering.

2.1 UITZONDERING KLEINE RECHTSPERSONEN

De wijziging geldt in principe ook voor kleine rechtspersonen. Echter mogen zij kiezen voor artikel 2:396 lid 6 BW en de gehele jaarrekening opstellen volgens fiscale grondslagen, inclusief de waardering van de pensioenverplichting.

Artikel 2:396 lid 6 luidt als volgt:

In afwijking van afdeling 6 van deze titel komen voor de waardering van de activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat ook in aanmerking de grondslagen voor de bepaling van de belastbare winst, bedoeld in hoofdstuk II van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969, mits de rechtspersoon daarbij alle voor hem van toepassing zijnde fiscale grondslagen toepast. Indien de rechtspersoon deze grondslagen toepast, maakt zij daarvan melding in de toelichting. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent het gebruik van deze grondslagen en de toelichting die daarbij gegeven wordt.

Van een kleine rechtspersoon is sprake indien de onderneming twee jaar achter elkaar voldoet aan minimaal twee van de volgende criteria:

- Totale activa kleiner dan € 4,4 miljoen;
- Netto-omzet per jaar minder dan € 8,8 miljoen;
- Gemiddeld minder dan 50 werknemers in dienst.

In de praktijk zal de onderneming waarin het pensioen in eigen beheer wordt opgebouwd vaak onder de kleine rechtspersonen vallen. In paragraaf 4.2 wordt de reden hiervan nader uitgelegd.

2.2 AANLEIDING WIJZIGING

De RJ geeft in RJ-Uiting 2014-4 een tweetal oorzaken van het verschil dat ontstaat tussen de fiscale en commerciële waardering van de pensioenvoorziening. De RJ stelt dat als gevolg van de fiscale voorschriften met betrekking tot de minimaal te hanteren rekenrente van 4% en het verbod op de leeftijdsterugstellingen de verplichting die op de fiscale balans staat afwijkt van de waarde in het economisch verkeer. De laatste jaren is sprake van een rentestand welke lager is dan de wettelijk voorgeschreven fiscale rekenrente van ten minste 4%. In tegenstelling tot de berekening van de fiscale waarde wordt bij de waarde in het economisch verkeer wel rekening gehouden met die lagere rentestand. De RJ is van mening dat dit leidt tot een vertekend beeld van de financiële positie van de onderneming.¹⁷ Naast deze twee punten zullen in paragraaf 2.2.2 nog een aantal andere factoren aan de orde komen die verschillen tussen de fiscale en commerciële waardering veroorzaken.

Verder stelt de RJ in RJ-Uiting 2014-4 dat als de uitkomst van waardering volgens fiscale grondslagen niet materieel afwijkt van waardering volgens het principe van de 'beste schatting', de voorziening voor dat bedrag in de balans kan worden opgenomen. Dit komt erop neer dat de fiscale

¹⁷ Rendement – Andere waardering dga-pensioen in jaarverslag

en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening dan (nagenoeg) aan elkaar gelijk zijn. Het is niet helemaal duidelijk of met 'een materiële afwijking' een andere materialiteit wordt bedoeld dan zoals voor de jaarrekening in het algemeen geldt. Het beleid van BDO is in principe de RJ te volgen. Om discussies over de vraag of de fiscale waardering tot een belangrijk verschil leidt te vermijden, wordt aangeraden om altijd uit te gaan van de commerciële waardering.

2.2.1 Overdrachtsprijs

De RJ stelt in RJ-Uiting 2014-4 dat de pensioenvoorziening enkel gewaardeerd dient te worden tegen het bedrag waarvoor deze kan worden overgedragen aan een professionele verzekeraar als dit de beste schatting weergeeft van het bedrag dat noodzakelijk is om de verplichting per balansdatum af te wikkelen. Van afwikkeling is sprake indien de rechtspersoon een (juridisch of feitelijke) verplichting heeft om de pensioenverplichting over te dragen aan een professionele verzekeraar.

Een kenmerk van pensioen in eigen beheer is dat het pensioen niet afgestort wordt bij een verzekeraar, maar in eigen beheer blijft. Zo bestaat er op balansdatum geen feitelijke of juridisch afdwingbare verplichting tot afstorten. Het is voor de DGA in de praktijk tevens moeilijk om het pensioen in eigen beheer af te storten bij een verzekeraar.¹⁸ Verzekeraars bieden vaak niet de juiste producten en willen het pensioen van een DGA niet in hun portefeuille onderbrengen.¹⁹ Het productaanbod van de verzekeraars is door de standaardisatie erg ingeperkt. Voor het voorwaardelijk, open geïndexeerde DGA-pensioen (zie paragraaf 2.2.2), heeft de verzekeraar zelfs geen enkel product.²⁰ De verzekeringstarieven kunnen om deze redenen als fictief worden beschouwd en geven daarmee niet de beste schatting van de waarde.

Het Centraal Aanspreekpunt Pensioenen (CAP) van de Belastingdienst daarentegen hanteert voor het terugbetalen van aandelenkapitaal en het uitkeren van dividend wel de waarde van de pensioenvoorziening voor het bedrag waarvoor deze kan worden overgedragen aan een professionele verzekeraar. Wanneer blijkt dat niet voldoende vermogen resteert in de B.V. om het pensioen volledig uit te kunnen keren, is volgens het CAP sprake van (gedeeltelijke) afkoop van het pensioen. De volledige pensioenaanspraak wordt bij afkoop progressief belast tegen 52% en de DGA is maximaal 20% revisierente verschuldigd.

Indien van de voorwaarden wordt afgeweken, is vooroverleg met de Belastingdienst aan de DGA aan te raden, omdat er een risico van afkoop aanwezig kan zijn.

Bij de bepaling of de overige reserves vrij uitkeerbaar zijn, ter illustratie de onderstaande (zeer eenvoudige) commerciële balans van een rechtspersoon:²¹

Commerciële balans op basis van fiscale rekenrente (in euro's)			
Liquide middelen	400.000	Eigen vermogen	
		Geplaatst kapitaal	20.000
		Overige reserves	<u>180.000</u>
			200.000
		Vorzieningen	
		Pensioenvoorziening*	200.000
	<u><u>400.000</u></u>		<u><u>400.000</u></u>

* Commerciële waarde € 400.000

¹⁸ Aldus een participant van BDO in een interview

¹⁹ AccountancyNieuws nr. 8 blz. 14

²⁰ Ibidem

²¹ Ibidem

Toelichting op voorgaande balans: op basis van de fiscale rekenrente zijn voldoende vrij uitkeerbare reserves aanwezig om een dividenduitkering te doen, namelijk € 180.000. Stel, dat op basis van een lagere marktrente de pensioenvoorziening € 400.000 bedraagt, dan zijn er niet voldoende vrij uitkeerbare reserves aanwezig. De € 400.000 aan liquide middelen staan dan geheel tegenover de pensioenvoorziening van € 400.000.

Het beleid, ten aanzien van de waardering van het pensioen in eigen beheer, van de Belastingdienst blokkeert de dividenduitkeringen in MKB-Nederland. De budgettaire doelstelling vanuit Den Haag om € 1 miljard extra opbrengsten uit de AB-heffing in 2014 te realiseren, gaat met het beleid van de Belastingdienst teniet. Het AB-tarief bedraagt in 2014 22% in plaats van het normale tarief van 25% om DGA's ertoe te zetten een dividenduitkering te doen.

Opgemerkt kan worden dat het dividendbeleid van de Belastingdienst wel overeenstemt met het kapitaalsbeschermingsrecht naar aanleiding van de invoeringswet Flex-BV. Kapitaalbescherming houdt in dat schuldeisers van de B.V. beschermd worden. Voorheen werd de crediteur beschermd door de voorwaarde dat de B.V. een minimum kapitaal van € 18.000 had. Bij invoering van de Flex-BV is deze voorwaarde afgeschaft en staat de vraag centraal of een voorgenomen uitkering van het vermogen aan (een) aandeelhouder(s) het risico met zich meebrengt dat de B.V. niet meer aan haar schulden kan voldoen. In de volgende gevallen is een uitkeringstest verplicht:

- Bij dividend en interim-dividend (art. 2:216 BW);
- Bij inkoop van eigen aandelen (art. 2:207 BW);
- Bij het terugbetalen van aandelenkapitaal (art. 2:208 lid 6 BW).

Een onderdeel van de uitkeringstest is de vereiste goedkeuring van het bestuur bij elke uitkering aan aandeelhouders welke centraal staat in het nieuwe BV-recht. In paragraaf 2.4 wordt nader ingegaan op de uitkeringstest.

2.2.2 Verschillen fiscale en commerciële waardering

Op of na 1 januari 2014 is het niet langer toegestaan om pensioen in eigen beheer fiscaal te waarderen in de commerciële jaarrekening. Tevens beveelt de RJ eerdere toepassing van deze gewijzigde richtlijnen in de commerciële jaarrekening aan. De RJ stelt dat de jaarrekening bij het waarderen van de pensioenvoorziening op basis van commerciële grondslagen een beter inzicht zal geven van het eigen vermogen en het resultaat. De waardering van de voorziening moet zijn gebaseerd op basis van het principe van de 'beste schatting'.²²

Volgens de grondslagen van de RJ moet een voorziening worden opgenomen voor de per balansdatum opgebouwde pensioenverplichting. Deze bestaat uit de opgebouwde pensioenaanspraken, inclusief onvoorwaardelijke overeengekomen (toekomstige) indexaties van de opgebouwde aanspraken.²³ Over de inhoud van indexaties wordt later in deze paragraaf nader ingegaan.

Het verschil tussen de fiscale en commerciële waarde wordt door een aantal factoren veroorzaakt:

- de leeftijdsterugstelling;
- de rekenrente;
- de kosten- en winstopslag;
- het vooroverlijdensrisico;
- de indexatie.

Elk van deze factoren worden nader toegelicht.

Leeftijdsterugstelling

Verzekeraars hanteren bij het vaststellen van de tarieven sterftetabellen, om een inschatting te kunnen maken van het overlijdensrisico van de verzekerden. Inwoners van Nederland worden steeds

²² RJ-Uiting 2014-4 'Pensioenvoorziening directieuren-grootaandeelhouder'

²³ *Ibidem*

ouder, zodat verzekeraars de leeftijd terug stellen om het langlevens-risico af te dekken. Door het bereiken van een hogere leeftijd is een hogere reserve nodig. Vanaf 1 januari 2004 is het voor de fiscale waardering van het pensioen in eigen beheer verboden om een leeftijdsterugstelling toe te passen.²⁴ Dit betekent dat DGA's minder premie mogen inleggen, waardoor ze een lager pensioen op kunnen bouwen. Bij de waardering van de pensioenvoorziening op basis van commerciële grondslagen mag wel rekening worden gehouden met leeftijdsterugstellingen.

Rekenrente

De pensioenreserve dient fiscaal te worden bepaald aan de hand van de marktrente (voor langlopende schulden), maar met een minimumrente van 4% volgens art. 3.29 Wet IB 2001. Dit houdt in dat het doelvermogen moet worden verdisconteerd met minimaal 4%. Bij verdisconteren wordt het bedrag berekend dat nú moet worden ingelegd om een bepaald bedrag in de toekomst te ontvangen. De marktrente ligt al jaren onder de 4%, waardoor fiscaal van een hoger rendement wordt uitgegaan dan daadwerkelijk wordt behaald. Om het doelvermogen te halen dient commercieel meer gedoteerd te worden dan fiscaal.

Volgens de Richtlijnen is het bepalen van de disconteringsvoet het beste af te leiden uit de behaalde rente van obligaties, het zogeheten U-rendement. Het Centrum van Verzekeringsstatistiek berekent en publiceert elke twee weken de U-rendementen. Het U-rendement wordt afgeleid van het gemiddelde effectieve rendement dat wordt behaald op alle uitgegeven Nederlandse Staatsobligaties.

In onderstaand tabel zijn de U-rendementen per maand weergegeven van januari 2001 tot en met oktober 2014. Uit de tabel blijkt dat het U-rendement in de loop der jaren (sterk) is afgenomen. De marktrente varieert in de looptijd van de opbouw van de pensioenvoorziening, en wijzigt onder invloed van ontwikkelingen op de kapitaalmarkt.

maand	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
januari	1,75	1,30	2,16	2,49	3,23	3,93	4,27	3,74	3,22	3,59	4,06	4,29	4,57	5,21
februari	1,74	1,25	2,05	2,68	3,20	3,62	4,19	3,83	3,26	3,47	4,06	4,18	4,62	5,07
maart	1,71	1,35	1,96	2,89	3,12	3,49	4,10	3,93	3,28	3,37	3,99	3,98	4,77	4,93
april	1,64	1,44	1,87	2,99	3,06	3,44	3,95	4,00	3,36	3,38	3,83	3,79	4,91	4,86
mei	1,51	1,46	1,86	3,15	2,96	3,45	3,90	4,05	3,55	3,37	3,77	3,74	5,02	4,84
juni	1,41	1,33	1,80	3,15	2,83	3,38	4,02	4,12	3,72	3,30	3,80	3,72	5,10	4,90
juli	1,30	1,32	1,64	3,11	2,65	3,43	4,31	4,32	3,84	3,15	3,93	3,57	5,08	4,98
augustus	1,18	1,41	1,51	2,95	2,46	3,44	4,54	4,47	3,89	3,02	4,01	3,48	4,97	5,06
september	1,07	1,61	1,41	2,73	2,38	3,43	4,59	4,51	3,88	2,99	4,00	3,57	4,81	4,99
oktober	0,96	1,78	1,42	2,50	2,30	3,33	4,47	4,41	3,85	2,98	3,93	3,82	4,62	4,88
november		1,87	1,40	2,28	2,28	3,30	4,32	4,34	3,79	3,03	3,85	3,95	4,46	4,75
december		1,84	1,38	2,18	2,29	3,28	4,16	4,28	3,74	3,12	3,73	4,00	4,36	4,61
gemiddeld	1,43	1,50	1,71	2,76	2,73	3,46	4,24	4,17	3,62	3,23	3,91	3,84	4,77	4,92

Figuur 2: U-rendement per maand²⁵

Kosten- en winstopslag

Bij het bepalen van de waarde in het economisch verkeer mag rekening worden gehouden met kosten, omdat een verzekeraar dat ook doet. Inzake de kosten kan worden uitgegaan van een bepaald percentage van de actuariële koopsom. De kosten- en winstopslag mag echter maximaal € 20.000 bedragen. Fiscaal mag geen rekening worden gehouden met de kosten- en winstopslag.

²⁴ 'Begrippenlijst pensioen' n.d.

²⁵ <http://www.pensioenperspectief.nl/kerncijfers/urendement.html> geraadpleegd 6 oktober 2014

Vooroverlijdensrisico

Het vooroverlijdensrisico houdt in dat de DGA komt te overlijden vóór de ingangsdatum van het pensioen. Bij pensioen in eigen beheer mag fiscaal op grond van de jurisprudentie geen rekening worden gehouden met het vooroverlijdensrisico. De redenering van de Hoge Raad (9 oktober 1991, nr. 27.335) was dat de kans dat de DGA komt te overlijden vóór de pensioeningangsdatum te klein was om hiervoor een voorziening op te mogen nemen.²⁶ Bedrijfseconomisch mag wel rekening worden gehouden met het vooroverlijdensrisico. Indien een nabestaandenpensioen is toegezegd, zal bij vooroverlijden van de DGA dit pensioen uitgekeerd moeten worden door de vennootschap.

Indexatie

In art. 3.26 Wet IB 2001 is opgenomen dat fiscaal geen rekening mag worden gehouden met toekomstige loon- en prijswijzigingen. In de commerciële jaarrekening mag dat wel. Pensioenopbouw en pensioenuitkeringen zijn normaal gesproken gekoppeld aan jaarlijkse loon- en prijsstijgingen. Deze koppeling wordt indexatie genoemd. Door indexering kan het pensioen tijdens de opbouwfase meegroeien met de inflatie, ook wel open indexatie genoemd. In de praktijk komt een pensioentoezegging aan de DGA met een open indexatie veel voor.²⁷ Het pensioen wordt dan zoveel mogelijk welvaarts- of waardevast gehouden. Met welvaartsvast wordt aangesloten bij de CBS loonindex en bij waardevast bij de CBS prijsindex. Indexering is vrijwel altijd voorwaardelijk. Voorwaardelijk overeengekomen indexaties behoren niet tot de opgebouwde pensioenverplichting. Dit houdt in dat de waardering van de pensioenvoorziening plaats vindt op basis van de nominale pensioentoezegging. De indexatie wordt in de toekomst ten laste van de winst gebracht in het jaar waarin de indexatie plaats zal vinden. Indexatie betekent wel dat bij pensionering een hoger doelvermogen vereist is. Doorgaans wordt uitgegaan van een vaste indexatie van 2%. Onvoorwaardelijke indexatie houdt in dat de pensioenvoorziening jaarlijks wordt geïndexeerd.

Indexatie van het pensioen levert fiscaal geen voordeel op voor de DGA. De DGA kan niets reserveren voor de indexatie omdat dit in strijd is met het goedkoopmansgebruik.

Schematisch kunnen de kenmerken van open indexatie als volgt worden weergegeven:

Open indexatie	Pensioenvoorziening	Kosten indexering (commerciële jaarrekening)
Voorwaardelijk	Indexatie niet tot de opgebouwde pensioenverplichting gerekend	Op pensioendatum
Onvoorwaardelijk	Indexatie wel tot de opgebouwde pensioenverplichting gerekend	Jaarlijks

2.2.3 Technisch rapport pensioenberekening

In bijlage B is ter illustratie een voorbeeld van een technisch rapport opgenomen van een pensioenberekening. Het betreft een DGA die zijn ouderdomspensioen volledig in eigen beheer opbouwt. Het ouderdomspensioen wordt opgebouwd op basis van het eindloonstelsel met een opbouwpercentage van 2%. Het technisch rapport geeft de berekening van de waarde van het pensioen op basis van fiscale grondslagen en commerciële grondslagen.

In het rapport wordt vermeld dat een deel van het pensioen is opgebouwd onder het VPL-regime (Wet aanpassing fiscale behandeling VUT/prepensioen en introductie van levensloopregeling). Het is te diepgaand voor dit onderzoek om de inhoud van dit regime te behandelen. In het kort komt het erop neer dat vanaf 1 januari 2006 de DGA zijn pensioenregeling moest aanpassen naar aanleiding van de ingevoerde Wet VPL.

²⁶ http://www.taxpert.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=3481:dga-pensioen-in-eigen-beheer&catid=313:pe-module-dga-en-pensioenen Geraadpleegd 13 oktober 2014

²⁷ Pensioen voor de DGA – Blz. 82

In het rapport is op pagina 3 te zien dat op 1 maart 2039 het fiscale doelvermogen € 950.064 bedraagt en commercieel € 1.610.683. De pensioenvoorziening is daarmee op basis van commerciële grondslagen 1,7 maal zo groot als op basis van fiscale grondslagen. De RJ stelt dat de jaarrekening door het grote verschil dat ontstaat tussen de fiscale en commerciële waarde geen getrouw beeld geeft van het eigen vermogen en het resultaat van de onderneming.

2.3 DEKKINGSTEKORT

De commerciële waardering is van belang voor de DGA in geval van dividenduitkeringen en andere vermogensuitkeringen. Dit vanwege het risico dat de DGA loopt doordat een overmatige uitkering door de Belastingdienst wordt aangemerkt als het vrij laten vallen van pensioenaanspraken. Tevens weet de DGA bij waardering op basis van commerciële grondslagen of sprake is van een dekkingstekort. Onder dekkingsgraad wordt verstaan: de mate waarin de pensioenverplichting wordt gedekt door de aanwezige activa van het lichaam waarin de pensioenvoorziening is opgenomen.

In geval van een tekort (onderdekking) kan het pensioen onder bepaalde voorwaarden per 1 januari 2013 eenmalig worden afgestempeld zonder dat de Belastingdienst een aanslag zal opleggen. De pensioenaanspraken kunnen op pensioendatum eenmalig worden verminderd als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan.²⁸ De belangrijkste voorwaarden zijn:

- De dekkingsgraad dient op pensioeningangsdatum minder te bedragen dan 75%;
- Het tekort dient te zijn ontstaan door reële beleggings- en ondernemingsverliezen;
- De verlaging van de aanspraken mag maximaal het bedrag zijn dat benodigd is om tot een dekkingsgraad van 100% te komen;
- Het vrijgevalen deel van de pensioenverplichting dient tot de fiscale winst gerekend te worden;

De dekkingsgraad wordt berekend door alle activa te waarderen tegen de waarde in het economische verkeer, afgezet tegen de fiscale waarde van de pensioenvoorziening en de waarde in het economisch verkeer van de overige passiva. In de voorwaarden is gesteld dat het tekort dient te zijn ontstaan door reële beleggings- en ondernemingsverliezen. Wat precies onder reële beleggings- en ondernemingsverliezen wordt verstaan is niet geheel duidelijk. Indien de DGA in zijn streven naar maximale winst zeer veel risico heeft genomen met zijn beleggingen, kan dit hebben geleid tot een groot beleggingsverlies. Wellicht dat hij om zijn pensioen te kunnen uitkeren genoodzaakt was een hoog rendement te halen en daarmee een hoog risico te nemen. Een slechte belegging zal niet zomaar een irreële beleggingsverlies betekenen. Accountant.nl stelt dat de fiscus deze term dan ook nader zou moeten uitleggen.²⁹

Bij de beoordeling of het tekort is ontstaan door reële ondernemingsverliezen dient te worden nagegaan of in de zeven kalenderjaren voorafgaand aan de pensioeningangsdatum geen dividenduitkeringen of terugbetaling van aandelenkapitaal heeft plaatsgevonden. Opvallend is dat in 2007 een tijdelijk lager tarief gold van 22% (eveneens in 2014) waardoor het gestimuleerd werd om dividend uit te keren. Veel DGA's hebben om deze reden in dat jaar dividend genoten, waardoor zij uitgesloten worden van deze regeling.

Daarnaast is opvallend dat voor het bepalen van de dekkingsgraad de pensioenvoorziening in tegenstelling tot de overige posten op de balans op fiscale waarde dient te worden gewaardeerd. Het kabinet heeft destijds enkel een tegemoetkoming willen bieden voor situaties van onderdekking, waarbij een herstel van de dekkingsgraad niet meer te verwachten is.³⁰

De verlaging wordt enkel goedgekeurd op de pensioeningangsdatum. Indien het pensioen reeds is ingegaan, geldt een overgangsregeling die tot en met 31 december 2015 loopt. Door deze korting kan de DGA besparen op de loonbelasting (tot 52%) over de verlaagde pensioenuitkering en een revisierente van 20%.

²⁸ <http://www.pensioenperspectief.nl/de-voorwaarden.html> Geraadpleegd 8 oktober 2014

²⁹ http://www.accountant.nl/readfile.aspx?ContentID=68639&ObjectID=945473&Type=1&File=0000039558_0007_Dekkers_13december2012.pdf Geraadpleegd 30 oktober 2014

³⁰ <http://taxlive.nl/-/afstempelen-pensioen-in-eigen-beheer-voor-de-happy-few> Geraadpleegd 8-10-2014

Indien de vennootschap wel aan haar verplichtingen kan voldoen en niet te maken heeft met een dekkingstekort, zou de DGA kunnen besluiten een dividend uitkering te doen. Voordat het bestuur daar zijn goedkeuring aan kan verlenen, dient eerst een balans- en uitkeringstest uitgevoerd te worden.

2.4 BALANS – EN UITKERINGSTEST

2.4.1 Uitkeringstest

In paragraaf 2.2.1 is de uitkeringstest (ook genoemd uitkeringstoets) reeds vermeld. Deze paragraaf gaat dieper in op de uitkeringstest, omdat het verschil tussen de fiscale en commerciële waarde van de pensioenvoorziening invloed heeft op het uitkeerbaarheid van de vrije reserves. De uitkeringstest houdt in dat de bestuurders moeten toetsen of 'zij er redelijkerwijs van mogen uitgaan dat de vennootschap ook na het doen van de desbetreffende uitkering kan voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden' (art. 2:216 lid 2 BW). Indien het bestuur weet of redelijkerwijs kan weten dat na een uitkering direct of binnen afzienbare tijd niet meer aan de verplichtingen kan worden voldaan, dient het bestuur zich van zijn goedkeuring te onthouden. Met 'binnen afzienbare tijd' wordt in de memorie van toelichting bedoeld een periode van ongeveer twaalf maanden. Als het bestuur zijn goedkeuring geeft en blijkt dat de vennootschap niet aan haar verplichtingen kan voldoen, kan het bestuur aansprakelijk worden gesteld voor het tekort dat door de uitkering is ontstaan, met de wettelijke rente vanaf de dag van de uitkering (art. 2:216 lid 3 BW). De aansprakelijk gestelde bestuurder dient het tekort als gevolg van de uitkering, inclusief de wettelijke rente dan terug te betalen.

De uitkeringstest bestaat uit twee stappen:³¹

1. De continuïteitsveronderstelling; en,
2. Een indicatie van het maximaal uit te keren dividend.

Continuïteitsveronderstelling

Bij de continuïteitstest wordt onderzocht of een dividenduitkering, of terugbetaling van aandelenkapitaal de continuïteit van de vennootschap in gevaar brengt. Wanneer blijkt dat de continuïteit van de onderneming (mogelijk) wordt bedreigd, mag het bestuur geen goedkeuring geven aan het dividendbesluit. Het bestuur beoordeelt of er feiten of omstandigheden zijn die aanleiding geven tot twijfel over de continuïteit van de onderneming.³² Deze test hoeft enkel uitgevoerd te worden indien:

- De vennootschap in de voorgaande jaren verlies heeft geleden en/of naar verwachting in het lopende boekjaar een verlies zal worden geleden;
- Signalen aanwezig zijn op mogelijke continuïteitsproblemen gedurende de komende twaalf maanden.

Indicatie van het maximaal uit te keren dividend

Voor het toetsen van het maximaal uit te keren bedrag aan dividend, moet worden nagegaan wat de liquiditeitspositie van de B.V. is. Het bestuur dient een liquiditeitsprognose op te stellen voor (ten minste) de komende twaalf maanden. In een liquiditeitsprognose worden alle ontvangsten en uitgaven voor het komende jaar begroot om de liquiditeit na de dividenduitkering te kunnen bepalen.

Het bestuur zal, afhankelijk van de kenmerken van de vennootschap, tevens de liquiditeit, solvabiliteit en de rentabiliteit in de test moeten betrekken.³³ Bij de uitkeringstest gaat het dus niet enkel om het toetsen van de liquiditeit van de onderneming. De beoordeling van de toelaatbaarheid

³¹ FA Rendement Themadossier – Slim voorsorteren op de flex-bv Hoofdstuk 9

³²http://www.accountant.nl/readfile.aspx?ContentID=66578&ObjectID=905550&Type=1&File=0000027439_Uitkeringstest_nieuwe_manier_dividendbepaling.pdf. Geraadpleegd 8 december 2014

³³ Kamerstukken II 2006/07, 31 058, nr 3, p. 71-72

van een uitkering, terugbetaling of inkoop moet plaatsvinden aan de hand van de 'algehele financiële situatie' van de vennootschap.³⁴ Daarbij dienen ook andere financiële maatstaven, die bepalend kunnen zijn voor de vraag of de vennootschap nog aan haar opeisbare schulden kan voldoen, in de test te worden betrokken.

De memorie van toelichting stelt dat de belangrijkste factoren die bij de beoordeling van de uitkeringstest een rol spelen de liquiditeit, solvabiliteit en de rentabiliteit zijn.

- Voor de liquiditeit dient gekeken te worden naar de verhouding tussen de vlottende activa en de kortlopende schulden. Deze ratio geeft inzicht in de liquiditeit voor de korte termijn (maximaal drie á vier maanden);
- Bij de solvabiliteit wordt gekeken naar de verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Deze ratio geeft inzicht van de financiële situatie van de onderneming op de langere termijn;
- De rentabiliteit kan bepaald worden door de winst inclusief de rente te delen door het totale vermogen. De rentabiliteit geeft inzicht over wat het geïnvesteerde vermogen oplevert.

Het verschil tussen de liquiditeitsbegroting en de kengetallen is dat de kengetallen betrekking hebben op het verleden en de liquiditeitsbegroting op de toekomst. Kengetallen zijn tevens veelal een momentopname. Door middel van het opstellen van een liquiditeitsbegroting kan inzicht verkregen worden op de te verwachten inkomsten en uitgaven voor een bepaalde periode. Het opstellen van een liquiditeitsprognose is, voor de bepaling of goedkeuring aan de uitkering kan worden verleend, daarmee erg belangrijk.

2.4.2 Balanstest

Indien een vennootschap één of meerdere wettelijke of statutaire reserves dient aan te houden, moet naast de uitkeringstest tevens een balanstest worden uitgevoerd. De balanstest houdt in dat een uitkering enkel is toegestaan voor zover het eigen vermogen van de B.V. groter is dan het totaal van de aan te houden wettelijke en statutaire reserves.

Ter illustratie een voorbeeld van een balanstest

Het eigen vermogen van B.V. A bedraagt € 100 en is als volgt samengesteld:

Eigen vermogen	
Geplaatst kapitaal	5
Agioreserve	15
Wettelijke reserve	20
Overige reserves	60
	100

B.V. A heeft een wettelijke reserve en dient daarmee bij een voorgenomen uitkering een balanstest uit te voeren. In dit voorbeeld kan de B.V. op basis van de balanstest niet meer dan € 60 (€ 100 - / - (€ 5 + 15 + 20)) uitkeren. Op basis van de uitkeringstest kan berekend worden hoeveel uiteindelijk (met een maximum van € 60 o.b.v. de balanstest) uitgekeerd kan worden zonder dat de B.V. in de financiële problemen komt. Na invoering van de Flex-BV kan het geplaatst kapitaal tevens uitgekeerd worden. Echter dienen daarbij de statuten te worden aangepast en goedkeuring te worden verleend in de Algemene Vergadering. Afhankelijk van wat in de statuten is vastgelegd kan de agioreserve bij goedkeuring ook worden uitgekeerd.

³⁴ BDO, (2012), *Het nieuwe BV-recht (Civiel- en fiscaalrechtelijke aspecten van de Flex-B.V.)* Blz. 60

2.5 CONCLUSIE

RJ-Uiting 2014-4 geldt voor zowel kleine, middelgrote en grote rechtspersonen. Kleine rechtspersonen kunnen echter op grond van art. 2:396 lid 6 kiezen voor het opstellen van de gehele jaarrekening op basis van fiscale grondslagen. De pensioenvoorziening mag daarmee tevens gewaardeerd worden/blijven op fiscale grondslagen.

Aanleiding voor het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4 is dat de RJ stelt dat door de huidige lage rentestanden en het verbod op leeftijdsterugstellingen grote verschillen ontstaan tussen de fiscale en commerciële waardering van de pensioenvoorziening. De RJ is van mening dat dit leidt tot een vertekend beeld van de financiële positie van de onderneming. Andere oorzaken, die voor een verschil tussen de fiscale en commerciële waardering zorgen, zijn: de kosten- en winstopslag, het overlijdensrisico en de indexatie. Het waarderen van de pensioenvoorziening op basis van commerciële grondslagen geeft een beter inzicht in het eigen vermogen en het resultaat.

De Belastingdienst hanteert bij dividenduitkeringen en kapitaalrugbetalingen het bedrag dat noodzakelijk is om de verplichting per balansdatum te kunnen voldoen. Hierbij is opgemerkt dat het kenmerk van het opbouwen van pensioen in eigen beheer is dat het niet de bedoeling is dat deze wordt overgedragen aan een professionele verzekeraar.

Wanneer blijkt dat de DGA te maken heeft met een dekkingstekort kan de DGA onder bepaalde voorwaarden (zie paragraaf 2.3) het pensioen afstempelen. Deze regeling is door het kabinet ingesteld voor situaties van onderdekking, waarbij een herstel van de dekkingsgraad niet meer te verwachten is.

Indien de DGA dividend uit wil keren, zal eerst een uitkeringstest uitgevoerd moeten worden om na te gaan of voldoende vrij uitkeerbare reserves aanwezig zijn. Indien de B.V. over statutaire en/of wettelijke reserves beschikt, dient tevens een balanstest te worden uitgevoerd.

3 VERWERKINGSWIJZE IN DE JAARREKENING

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan of sprake is van een stelselwijziging of schattingswijziging als gevolg van RJ-Uiting 2014-4. Daarnaast zal aan de orde komen hoe de wijziging in de jaarrekening dient te worden verwerkt.

3.1 STELSEL- OF SCHATTINGSWIJZIGING

3.1.1 Schattingswijziging

Als gevolg van onzekerheden die samenhangen met de activiteiten van een rechtspersoon kan veelal van een aantal jaarrekeningposten de omvang niet exact worden bepaald, maar slechts via schattingen. Voorbeelden zijn: de inbaarheid van debiteuren, de incourantheid van voorraden en de levensduur van materiële vaste activa.³⁵

Volgens RJ 145 is sprake van een schattingswijziging wanneer een eerdere schatting wordt herzien. De wijzigingen in de richtlijnen in RJ- Uiting 2014-4 vallen *niet* onder de schattingswijzigingen omdat geen eerdere schatting wordt herzien.

3.1.2 Stelselwijziging

Een stelselwijziging is een wijziging in de grondslagen en/of regels bij het opstellen van een jaarrekening ten opzichte van de vorige jaarrekening. De overgang van waardering op fiscale grondslagen van de pensioenvoorziening naar een waardering op commerciële grondslagen is een stelselwijziging welke conform RJ 140 verwerkt dient te worden.³⁶

Redenen voor een stelselwijziging

De Wet stelt dat enkel een stelselwijziging mag worden doorgevoerd, indien daarvoor gegronde redenen bestaan (art. 2:384 lid 6 BW; art. 263 lid 4 BW). De RJ geeft hiervan een nadere invulling en geeft een aantal redenen voor het doorvoeren van een stelselwijziging bij het opstellen van de jaarrekening. Zij stelt dat een stelselwijziging *dient* te worden doorgevoerd indien (RJ 140.206):

- de wet dat vereist; of
- de Richtlijnen dat verlangen; of
- de wijziging leidt tot een belangrijke verbetering van het inzicht.

Daarnaast geeft de RJ een aantal redenen ingeval een stelselwijziging *mag* worden doorgevoerd. Omdat de RJ in RJ-Uiting 2014-4 stelt dat een stelselwijziging dient te worden verwerkt worden de overige redenen niet verder vermeld.

Regels stelselwijziging

Bij de keuze en de wijziging van een stelsel zijn een aantal regels van toepassing:

- het gekozen stelsel moet zo goed mogelijk aansluiten op het doel van de jaarrekening (inzicht geven om een verantwoord oordeel te kunnen vormen over vermogen, resultaat en voor zover mogelijk solvabiliteit en liquiditeit);
- voor naar aard en gebruik gelijksoortige activa of activiteiten moeten dezelfde grondslagen worden toegepast;
- een eenmaal gekozen stelsel dient te worden gehandhaafd, tenzij wijziging verplicht is of een (belangrijke) verbetering vormt.

De RJ geeft als reden voor het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4 dat waardering op basis van fiscale grondslagen de voorziening in veel gevallen te laag wordt weergegeven. Hiermee kan worden

³⁵ BDO Handboek Rapportering 2014

³⁶ RJ-Uiting 2014-4

aangesloten bij het eerst genoemde punt dat de jaarrekening inzicht dient te geven om een verantwoord oordeel te kunnen vormen over het vermogen en het resultaat. Doordat een beter inzicht gegeven kan worden, vormt de overgang van waardering op fiscale grondslagen van de pensioenvoorziening naar een waardering op commerciële grondslagen een belangrijke verbetering.

Verwerking wijziging

Over de verwerking van de gevolgen van een stelselwijziging geeft RJ 140 richtlijnen. Zo dienen de effecten van de stelselwijziging met terugwerkende kracht plaats te vinden, tenzij een specifieke RJ een andere verwerkingswijze voorschrijft of toelaat.

Verwerking met terugwerkende kracht houdt in dat, het eigen vermogen per einde van het aan het jaar van stelselwijziging voorafgaande boekjaar, dient te worden herrekend, alsof het nieuw gekozen stelsel altijd al werd toegepast. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het einde van het vorige boekjaar en het herrekende eigen vermogen aan het begin van het boekjaar, is het cumulatieve effect van de stelselwijziging. Dit cumulatieve effect is het effect van de stelselwijziging die is toe te wijzen aan voorafgaande boekjaren. Dit bedrag wordt verwerkt als een rechtstreekse mutatie van het beginvermogen (overige reserves, tenzij de RJ anders voorschrijft) in het jaar van stelselwijziging, met inachtneming van de belastingen naar de winst. Aangezien de fiscale waardering niet wijzigt, wordt, enkel wanneer het waarschijnlijk is dat voldoende (toekomstige) fiscale winsten beschikbaar zullen zijn, een latente belastingvordering opgenomen.

Belastinglatentie

Een belastinglatentie wordt opgenomen indien de fiscale- en de bedrijfseconomische winst niet overeenkomen en het verschil is ontstaan door een tijdelijk verschil. Het tijdelijke verschil, in geval van de pensioenvoorziening, ontstaat doordat de dotatie aan de voorziening (kosten) in de bedrijfseconomische jaarrekening hoger is dan in de fiscale jaarrekening (zie voorbeeld hierna). Hierdoor ontstaat een verrekenbaar tijdelijk verschil, welke op de actiefzijde van de balans dient te worden opgenomen. Echter is het de vraag wanneer het tijdelijke verschil tussen het fiscale en bedrijfseconomische resultaat door een tegengesteld verschil wordt opgeheven. Zolang de marktrente lager dan 4% blijft zal een verschil blijven bestaan tussen de twee waarden. Uiterlijk op het moment van staken van de onderneming zal het verschil worden opgeheven. In dit geval heeft de belastinglatentie een tamelijk permanent karakter. De RJ stelt echter dat *alle* tijdelijke winstverschillen bij de berekening van de belastinglatentie dienen te worden betrokken (RJ 272.301).

Een latentie dient op een afzonderlijke regel te worden opgenomen onder financiële vaste activa of onder vlottende activa, afhankelijk van de looptijd van de latentie. Het verschil ingeval van de pensioenvoorziening heeft een langdurig karakter en dient daarmee gerubriceerd te worden onder de financiële vaste activa. De latentie zal afhankelijk van de looptijd van de latentie gewaardeerd worden tegen contante of nominale waarde. Bij een korte looptijd zal meestal gekozen worden voor de nominale waarde. Bij een langere looptijd zal eerder de contante waarde worden gehanteerd.³⁷ Voorwaarde voor het opnemen van een actieve latentie is dat het waarschijnlijk is dat voldoende (toekomstige) fiscale winsten beschikbaar zullen zijn (RJ 272.308). Door het opnemen van een actieve latentie zal het effect op het eigen vermogen door deze stelselwijziging kleiner zijn. De vrije reserves zullen hoger uitvallen bij opname van een latentie. In hoofdstuk 4 wordt aan de hand van casussen uit de praktijk het effect van de opname van een latentie nader ingegaan.

Voor definitieve verschillen kan geen belastinglatentie worden opgenomen, omdat ze direct worden verrekend. Definitieve verschillen ontstaan door fiscale aftrekposten en -beperkingen, zoals het fiscale verbod om boetes van de winst af te trekken.

Voorbeeld opname actieve latentie

Een onderneming bouwt een pensioen in eigen beheer op ten behoeve van de DGA. De pensioenvoorziening is op basis van fiscale grondslagen gewaardeerd in de commerciële jaarrekening. Vanaf 1 januari 2014 zal de pensioenvoorziening op basis van commerciële

³⁷ http://www.auxiliumadviesgroep.nl/files/box/Help_een_latentie_in_de_jaarrekening.pdf.

Geraadpleegd 22 december 2014

grondslagen gewaardeerd worden in de commerciële jaarrekening. Per 1 januari 2014 zijn de volgende waarden van de pensioenvoorziening van toepassing:

- Fiscale waarde: € 100.000
- Commerciële waarde € 200.000

Het verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening bedraagt € 100.000. Fiscaal worden deze € 100.000 aan dotatiekosten niet erkend. De RJ schrijft voor het cumulatieve verschil, in dit geval € 100.000, te verwerken via de overige reserves. Indien wordt uitgegaan van een belastingpercentage van 20% heeft de vennootschap een vordering van € 20.000 ($€ 100.000 \times 20\%$) op de fiscus.

De journaalpost voor verwerking van het cumulatieve verschil in de commerciële jaarrekening luidt als volgt:

	0 Overige reserves	80.000	
	0 Actieve latentie	20.000	
Aan	0 Pensioenvoorziening		100.000

Uit de journaalpost blijkt dat bij opname van een actieve latentie het effect, als gevolg van de wijziging van RJ-Uiting 2014-4, op het eigen vermogen kleiner wordt.

Commercieel wordt € 20.000 gedoteerd aan de pensioenvoorziening en fiscaal € 10.000. De journaalposten in 2014 met betrekking tot de dotatie aan de pensioenvoorziening luiden als volgt:

Commerciële jaarrekening:

	4 Pensioenkosten	20.000	
Aan	0 Pensioenvoorziening		20.000

Fiscale jaarrekening:

	4 Pensioenkosten	10.000	
Aan	0 Pensioenvoorziening		10.000

Doordat fiscaal tegen 4% wordt gerendeerd en commercieel 2% loopt in de opbouwphase het verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening er langzaam uit.

Stel dat de commerciële en de fiscale winst (exclusief dotatie) in beide gevallen € 100.000 bedraagt en een verschil enkel ontstaat door de dotatie aan de pensioenvoorziening. De commerciële winst komt daarmee uit op € 80.000 ($€ 100.000 - € 20.000$) en de fiscale winst op € 90.000 ($€ 100.000 - € 10.000$). De journaalpost met betrekking tot de belasting over de winst wordt in de commerciële jaarrekening als volgt:

	9 Belastinglast	16.000	80.000 * 20%
	0 Actieve latentie	2.000	10.000 * 20%
Aan	1 Te betalen belasting	18.000	90.000 * 20%

Zolang de marktrente onder de fiscaal vastgestelde 4% blijft, zal commercieel een hogere dotatie plaatsvinden dan fiscaal. Afgevraagd kan worden of de door de Belastingdienst gestelde rekenrente van 4% wel reëel is. Een belastingadviseur van BDO stelde in een interview dat jaren geleden deze 4% een keer is vastgesteld en daarna nooit meer is aangepast. Hij stelde dat de 4% daarmee niet reëel meer is. In figuur 2 van paragraaf 2.2.2 blijkt dat in 2008 voor het laatst een marktrente van minimaal 4% werd gehaald. Na 2008 is de marktrente steeds verder gezakt en is de fiscale rekenrente van 4% niet meer in overeenstemming met de marktrente.

Indien de marktrente weer boven de 4% uitkomt, zal fiscaal met hetzelfde percentage als de commercieel gehanteerde rente (kunnen) worden gerekend omdat in art. 3.29 van de Wet IB 2001 is opgenomen dat de rekenrente *minimaal* 4% moet bedragen. In dat geval ontstaat er geen verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening op basis van de gehanteerde rekenrente.

Zolang de marktrente lager ligt dan 4% zal de actieve latentie op de commerciële balans blijven staan omdat een verschil tussen de fiscale en de commerciële waardering blijft bestaan. Bij het uitkeren van het pensioen neemt de actieve latentie elk jaar af met het verschil tussen de commerciële en de fiscale waarde van de afname van de pensioenvoorziening.

Bij het uitkeren van pensioen zijn de volgende journaalposten van toepassing:

Commerciële jaarrekening:

	0 Pensioenvoorziening	25.000	
Aan	1 Liquide middelen		25.000

Fiscale jaarrekening:

	0 Pensioenvoorziening	15.000	
	4 Pensioenkosten	10.000	
Aan	1 Liquide middelen		25.000

Stel dat de commerciële en de fiscale winst (exclusief uitbetaling pensioen) in beide gevallen € 100.000 bedraagt en een verschil enkel ontstaat door de afname van de pensioenvoorziening. De commerciële winst komt daarmee uit op € 100.000 (voorziening is geheel gevormd) en de fiscale winst op € 90.000 (€ 100.000 -/- € 10.000). De journaalpost met betrekking tot de belasting over de winst wordt in de commerciële jaarrekening als volgt:

	9 Belastinglast	20.000		100.000 * 20%
Aan	0 Actieve latentie		2.000	15.000 * 20%
Aan	1 Te betalen belasting		18.000	85.000 * 20%

Zolang de DGA in leven blijft (langer dan eerder voorzien werd) en de vennootschap voldoende liquide middelen heeft om pensioen uit te kunnen keren zal de pensioenaanspraak bijgesteld worden en blijft een verschil tussen de fiscale en commerciële waarde van de pensioenvoorziening bestaan. Indien geen voldoende liquide middelen meer aanwezig zijn, zal de vennootschap worden opgeheven en vervalt daarmee eveneens de latentie.

Vergelijkbare cijfers

De vergelijkende cijfers van voorgaand jaar dienen normaal gesproken te worden aangepast aan de gewijzigde grondslag, waarbij verschillen met de oorspronkelijke cijfers in de toelichting moeten worden aangegeven.

In RJ-Uiting 2014-4 wordt vermeld dat bij het toepassen van de stelselwijziging de vergelijkende cijfers niet hoeven te worden aangepast. Indien de vergelijkende cijfers bekend zijn, mag dit wel in de jaarrekening verwerkt worden.

Voorbeeld toelichting op de balanspost *Pensioen directie in eigen beheer*:

	2013	2012
	€	€
<i>Pensioen directie in eigen beheer</i>		
Stand per 1 januari	50.000	48.000
Stelselwijziging	80.000	-
Dotatie pensioenvoorziening	3.000	2.000
Stand per 31 december	<u>133.000</u>	<u>50.000</u>

Toelichting in de jaarrekening

Bij het doorvoeren van een stelselwijziging, dient volgens de RJ in de toelichting de volgende informatie te worden opgenomen (RJ 140.213-216):³⁸

- Vermelding van stelselwijziging.
- Aard van de stelselwijziging (het verschil tussen het oude en nieuwe stelsel).
- Motivering van de stelselwijziging.
- Toegepaste wijze waarop effecten zijn verwerkt.
- Betekenis van stelselwijziging voor het vermogen en het resultaat.
- De betekenis van de stelselwijziging voor individuele posten.
- Indien een betrouwbare berekening of schatting van de betekenis van de stelselwijziging voor het vermogen en het resultaat niet mogelijk is dient in de toelichting de reden hiervoor te worden vermeld.
- Indien kan worden verwacht dat de stelselwijziging belangrijke invloed zal hebben op de volgende boekjaren dient een cijfermatige indicatie te worden gegeven of indien deze niet kan worden bepaald de vermelding hiervan. Kleine en middelgrote ondernemingen zijn hiervan vrijgesteld.

Voorbeeld toelichting stelselwijziging³⁹

Tot en met het boekjaar 2013 werd de pensioenvoorziening voor de pensioenregeling van de directeur-grotaandeelhouder die in eigen beheer wordt gehouden, gewaardeerd volgens de fiscale waarderingsgrondslagen. In navolging van een aanbeveling door de Raad voor de Jaarverslaggeving is besloten om vanaf boekjaar 2014 deze voorziening te waarderen tegen de commerciële grondslagen. Voor het verschil met de fiscale waardering is een latente belastingvordering opgenomen. De vergelijkende cijfers zijn aangepast op het nieuwe stelsel. De stelselwijziging heeft een effect van ... op het resultaat (2013: ...) en ... op het vermogen (2013: ...).

3.2 CONCLUSIE

De wijzigingen in RJ-Uiting 2014-4 hebben tot gevolg dat in de commerciële jaarrekening een stelselwijziging dient te worden toegepast voor de waardering van de pensioenvoorziening. De RJ stelt dat het gekozen stelsel zo goed mogelijk moet aansluiten op het doel van de jaarrekening, zijnde inzicht geven om een verantwoord oordeel te kunnen vormen over vermogen, resultaat en voor zover mogelijk solvabiliteit en liquiditeit. De RJ geeft aan dat de stelselwijziging met terugwerkende kracht verwerkt dient te worden, met dien verstande dat de vergelijkbare cijfers niet hoeven te worden aangepast. Indien de vergelijkende cijfers bekend zijn, mag dit wel in de jaarrekening verwerkt worden. Het cumulatief effect dient te worden verwerkt in de overige reserves. Indien voldoende (toekomstige) fiscale winsten beschikbaar zullen zijn, kan een latente belastingvordering worden opgenomen. Door het opnemen van een actieve latentie zal het effect op het eigen vermogen door deze stelselwijziging kleiner zijn. In de toelichting dient de door de RJ gestelde vereiste informatie met betrekking tot de stelselwijziging te worden opgenomen.

³⁸ BDO Handboek Rapportering 2014

³⁹ Standaardtekst BDO Accountants en Belastingadviseurs

4 EFFECT OP DE BALANSPOSITIE

In de vorige hoofdstukken is de wijze waarop de DGA zijn pensioen kan vormgeven en de waardering van de pensioenvoorziening behandeld. Tevens is aan de orde gekomen hoe de wijzigingen als gevolg van RJ-Uiting 2014-4 in de jaarrekening dienen te worden verwerkt. In dit hoofdstuk wordt aan de hand van praktijkcasussen het effect op de balanspositie onderzocht bij toepassing van de gewijzigde richtlijnen. Tevens wordt ingegaan op welke gevolgen de gewijzigde richtlijnen hebben op de continuïteit van de onderneming, (dividend) uitkeringen en de DGA.

4.1 DE BALANSPOSITIE

Een balans is een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van een entiteit. Aan de hand van een balans kan een indicatie worden gegeven omtrent het vermogen van de entiteit op een bepaalde datum. De boekwaarde van een bepaald item kan afwijken van de werkelijke waarde, zoals eerder in dit onderzoek naar voren is gekomen met de pensioenvoorziening. Deze verschillen kunnen ontstaan doordat fiscaal op een andere wijze wordt gewaardeerd dan commercieel.

Naar aanleiding van RJ-Uiting 2014-4 dienen rechtspersonen welke een pensioen opbouwen in eigen beheer opbouwen, de pensioenvoorziening in de commerciële jaarrekening te waarderen op de waarde in het economisch verkeer. Aangezien dit grote gevolgen kan hebben voor de rechtspersoon wordt aan de hand van een aantal casussen het effect op de balanspositie onderzocht.

4.2 KEUZE EN UITWERKING CASUSSTUDIES

Het onderzoek is verricht aan de hand van zes praktijkcasussen. De selectie van de casussen is gedaan door te kijken naar de volgende kenmerken van de rechtspersonen:

- Grootte van de onderneming;
- Continuïteit van de onderneming;
- Pensioenopbouw op basis van in intern of extern eigen beheer;
- Wel of geen toereikende overige reserves bij verwerking van de wijziging;
- Wel of geen wettelijke reserves aanwezig in verband met uitkeringstest;
- Resterende looptijd pensioenopbouw;
- Wel of geen dividenduitkering mogelijk;
- Geval van echtscheiding;

Getracht is om zoveel mogelijk uiteenlopende casussen te behandelen, zodat zo weinig mogelijk herhaling van zaken plaatsvindt.

Binnen de klantenportefeuille van de samenstelafdeling van BDO Rotterdam vallen de meeste ondernemingen met een pensioenvoorziening onder de kleine rechtspersonen. In paragraaf 2.1 is reeds vermeld dat kleine rechtspersonen mogen kiezen voor art. 2:396 lid 6 BW en de gehele jaarrekening opstellen volgens fiscale grondslagen. De pensioenvoorziening mag daarmee ook op basis van fiscale grondslagen gewaardeerd blijven. De jaarrekeningen van de behandelde casussen zijn allen opgesteld in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en daarmee niet opgesteld op basis van commerciële grondslagen.

Binnen de klantenportefeuille van de samenstelafdeling van BDO Rotterdam worden veel pensioenvoorzieningen in eigen beheer opgebouwd in de holding of een pensioen B.V. Veel DGA's kiezen voor het opbouwen van pensioen in eigen beheer binnen de holding om het pensioen uit de risicosfeer van de werkmaatschappij(en) te houden. De holding valt hiermee niet binnen de bedrijfsactiviteiten en het doel van de onderneming (werkmaatschappijen). Veel holdings maken gebruik van de consolidatievrijstelling. De wet geeft in art. 407 BW een aantal situaties waarin een groepsmaatschappij buiten de consolidatie mag blijven:

- Ingeval het gaat om groepsmaatschappijen waarvan de gezamenlijke betekenis te verwaarlozen is op het geheel (art. 407 lid 1 letter a);
- Ingeval het groepsmaatschappijen betreft waarvan de nodige gegevens tot onevenredige kosten of met grote vertraging te verkrijgen of te ramen zijn (art. 407 lid 1 letter b);
- Ingeval sprake is van groepsmaatschappijen waarin het belang slechts wordt gehouden om het te vervreemden (art. 407 lid 1 letter c).

Daarnaast geeft de wet een consolidatievrijstelling voor kleine groepen. Van deze situatie is sprake indien:

- De geconsolideerde cijfers van de groep niet groter zijn dan de grenzen van de kleine rechtspersoon (art. 407 lid 2 letter a);
- Geen van de in de consolidatie te betrekken ondernemingen effecten heeft uitstaan die zijn toegelaten tot de handel op een effectenbeurs (art. 407 lid 2 letter b);
- Geen bezwaar is gemaakt door ten minste 10% van de leden of door houders van ten minste 10% van het geplaatst aandelen kapitaal (art. 407 lid 2 letter c).

Zoals uit de casussen blijkt maken in dit onderzoek de meeste rechtspersonen gebruik van de consolidatievrijstelling op grond van art. 407 lid 2 letter a. Dit wil zeggen dat de cijfers van de groepsmaatschappij gezamenlijk niet groter zijn dan de grenzen van de kleine rechtspersoon. In paragraaf 2.1 zijn de criteria genoemd die gelden voor kleine rechtspersonen.

Bij de selectie van de casussen is gekeken of de ondernemingen representatief kunnen zijn voor de grotere groep. Dit houdt in dat de ondernemingen niet te veel bijzonderheden hebben, zodat dit uitzonderlijke gevallen zijn.

Voor de eerste vijf uitgewerkte casussen is uitgegaan van de definitieve cijfers van 2013. Omwille van de privacy van de klant zijn alle cijfers afgerond. De afronding geeft geen vertekend beeld van de werkelijkheid. Per casus is het effect op de balanspositie bij toepassing van de gewijzigde richtlijnen als volgt opgebouwd:

- Achtergrond van de onderneming;
- Huidige situatie van de pensioenvoorziening;
- De balans en winst- en verliesrekening per 31 december 2013;
- Verwerking van de wijzigingen in de commerciële jaarrekening;
- De balans en winst- en verliesrekening per 1 januari 2014;
- Gevolgen van de wijziging op de balanspositie;
- Nagaan of de continuïteit van de onderneming in gevaar komt;
- Gevolgen van de wijziging op dividenduitkering en de DGA.

De zesde casus behandelt de situatie waarin de DGA in een echtscheiding ligt en de vennootschap een ouderdomspensioen opbouwt ten behoeve van de DGA. De opbouw van deze casus is dan ook enigszins verschillend van de andere casussen. Bij de uitwerking van de casus is gebruik gemaakt van de cijfers van 2011 en 2012.

4.2.1 Casus 1 – B.V. A

Achtergrond van de onderneming

Holding B.V. maakt als groepshoofd deel uit van een groep vennootschappen. De bedrijfsactiviteiten van de werkmaatschappij bestaan uit het ontwikkelen en exploiteren van vastgoedprojecten. De holding houdt zich voornamelijk bezig met beheeractiviteiten. De holding vormt tezamen met de werkmaatschappijen een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De holding valt op basis van de in paragraaf 2.1 gestelde criteria onder de kleine rechtspersonen en maakt gebruik van de consolidatievrijstelling zoals bedoeld in art. 407 lid 2a Titel 9 Boek 2 BW.

Huidige situatie van de pensioenvoorziening

De pensioengerechtigde bouwt een ouderdomspensioen op in eigen beheer. De voorziening voor pensioen die in de holding wordt opgebouwd, is gebaseerd op actuariële berekening. De pensioenverplichting is in de jaarrekening van 2013 berekend volgens de fiscale waarderingsgrondslagen waarbij een rekenrente van 4% is gehanteerd met een overlevingstafel GBM-GBV 2005-2010 zonder leeftijdsterugstellingen. Het voor-overlijdensrisico is niet in de verplichting opgenomen. Bij het berekenen van de pensioenverplichting zijn de toekomstige stijgingen van het salaris en pensioen (indexatie) niet verwerkt. Vanaf het boekjaar 2014 zal de pensioenvoorziening op basis van commerciële waarderingsgrondslagen gewaardeerd worden. Per 31 december 2013 zijn de volgende waarden van de pensioenvoorziening van toepassing:

- Fiscale waarde: € 105.000
- Commerciële waarde € 240.000

De pensioenregeling met de DGA is op 1 december 2013 beëindigd. Met ingang van 1 december 2013 zal dus geen verdere opbouw van pensioenrechten ten behoeve van de pensioengerechtigde meer plaatsvinden.

De balans per 31 december 2013

COMMERCIELE BALANS PER 31 DECEMBER 2013 (in euro's)

31-12-2013		31-12-2013	
Vaste activa		Eigen vermogen	
Materiële vaste activa	62.000	Geplaatst kapitaal	18.000
		Agioreserve	32.000
Financiële vaste activa		Wettelijke reserve	160.000
Deelnemingen	157.000	Overige reserves	550.000
Vorderingen op groepsmaatschappijen	315.000		760.000
Vorderingen op participant	400.000		
	872.000	Voorzieningen	
		Pensioenvoorziening	105.000
Vlottende activa			
Vorderingen op deelnemingen	130.000	Langlopende schulden	
Vorderingen op participanten en overige deelnemingen	91.000	Overige schulden	258.000
	221.000	Kortlopende schulden	
Liquide middelen	-	Overige schulden en overlopende passiva	32.000
	1.155.000		1.155.000

De belangrijkste posten met betrekking tot de pensioenvoorziening worden hierna nader toegelicht.

Financiële vaste activa – Vorderingen op participant

Betreft een in 2008 aangegaan krediet in rekening-courant welke betrekking heeft op de verbouwing, onderhoudsuitgaven en herfinanciering van de eigen woning. De looptijd van de lening is 30 jaar. De vordering heeft betrekking op de pensioengerechtigde.

Vlottende activa – Vorderingen op deelnemingen

De vennootschap heeft een vordering van € 130.000 op de werkmaatschappij als gevolg van een voorgestelde dividenduitkering. De dividenduitkering is door de Algemene Vergadering goedgekeurd.

Vlottende activa – Vorderingen op participanten en overige deelnemingen – Rekening-courant directie

Betreft een rekening-courant met de participant met een stand van € 80.000 per 31 december 2013. De vordering heeft betrekking op de pensioengerechtigde.
Het restant ad € 11.000 betreft een vordering op een deelneming.

Liquide middelen

Per 31 december 2013 heeft de vennootschap een schuld van € 12.500 aan kredietinstellingen. Door de bank is een kredietfaciliteit verstrekt met een limiet van € 120.000. Het limiet van deze faciliteit zal met € 2.500 per kwartaal worden verminderd, voor het eerst op 1 juli 2013 en voor het laatst op 1 april 2015. Op 1 juli 2015 zal de faciliteit met € 100.000 worden verminderd tot nihil.

Verwerking van de wijzigingen in de commerciële jaarrekening

Het verschil van € 135.000 (€ 240.000 -/- € 105.000) dient verwerkt te worden als rechtstreekse mutatie in het beginvermogen per 1 januari 2014. Echter bij opname van een actieve latentie wordt 80% van het cumulatieve verschil via de overige reserves verwerkt en 20% als actieve latentie. Zoals vermeld vormt de holding een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de werkmaatschappijen. Gemakshalve is de latentie opgenomen tegen nominale waarde.

De journaalpost luidt als volgt:

	0 Overige Reserves	108.000	
	0 Actieve latentie	27.000	
Aan	0 Pensioenvoorziening		135.000

De balans per 1 januari 2014 ziet er als volgt uit:

De balans per 1 januari 2014

COMMERCIELE BALANS PER 1 JANUARI 2014 (in euro's)

1-1-2014		1-1-2014	
Vaste activa		Eigen vermogen	
Materiële vaste activa	62.000	Geplaatst kapitaal	18.000
		Agioreserve	32.000
Financiële vaste activa		Wettelijke reserve	160.000
Deelnemingen	157.000	Overige reserves	442.000
Vorderingen op groepsmaatschappijen	315.000		652.000
Vorderingen op participant	400.000		
Actieve latentie	27.000	Voorzieningen	
	899.000	Pensioenvoorziening	240.000
Vlottende activa		Langlopende schulden	
Vorderingen op deelnemingen	130.000	Overige schulden	258.000
Vorderingen op participanten en overige deelnemingen	91.000	Kortlopende schulden	
	221.000	Overige schulden en overlopende passiva	32.000
Liquide middelen	-		
	<u>1.182.000</u>		<u>1.182.000</u>

Gevolgen van de wijziging op de balanspositie

In de balans per 1 januari 2014 is de pensioenvoorziening op commerciële waarde gewaardeerd en het cumulatieve verschil verwerkt via de overige reserves met opname van een actieve latentie voor het gehele bedrag. Uit de balans blijkt dat de overige reserves toereikend zijn om het verschil tussen fiscale waarde en commerciële waarde te kunnen dragen.

De B.V. bouwt een pensioenvoorziening op voor de DGA. De DGA is op zijn beurt in totaal een bedrag verschuldigd aan de B.V. van € 480.000 (€ 80.000 + € 400.000). Indien de DGA in privé in ernstige financiële problemen komt te zitten zou deze vordering niet inbaar meer zijn. Bij afwaardering van deze twee Vorderingen zou de B.V. in de situatie per 31 december 2013 nog steeds aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Continuïteit van de onderneming

Naar aanleiding van de wijzigingen per 1 januari 2014 komt de continuïteit van de B.V. niet in gevaar. Het eigen vermogen van de holding is toereikend genoeg om deze wijziging door te voeren.

Gevolgen voor dividenduitkering en de DGA

Indien de DGA besluit een dividenduitkering te willen doen zal een uitkeringstest uitgevoerd moeten worden. Aangezien wettelijke reserves aanwezig dient tevens een balanstest te worden uitgevoerd. In dit voorbeeld is er vanuit gegaan dat de DGA € 100.000 uit wil keren aan zichzelf.

Balanstest

Van het eigen vermogen zijn enkel de vrije reserves uitkeerbaar. De minister van Justitie geeft aan dat voor de balanstest kan worden aangesloten bij de laatste vastgestelde jaarrekening.⁴⁰ De laatste vastgestelde jaarrekening betreft in deze casus de cijfers tot en met 31 december 2013. Als gevolg van de wijziging voor de waardering van de pensioenvoorziening worden de cijfers per 1 januari 2014 gebruikt voor het uitvoeren van de balans- en uitkeringstest. De balanstest wordt als volgt uitgevoerd:

BALANSTEST	
Eigen vermogen	
Geplaatst kapitaal	-18.000
Agioreserve	-32.000
Wettelijke reserve	-160.000
Overige reserves	442.000
Maximaal uitkeerbaar vermogen o.b.v. de balanstest:	232.000

Uit bovenstaand schema blijkt dat op basis van de balanstest maximaal € 232.000 dividend vrij uitgekeerd kan worden. In paragraaf 2.4 is reeds vermeld dat na invoering van de Flex-bv het geplaatst kapitaal eveneens uitgekeerd kan worden. Echter dient voor het terug storten van het geplaatst kapitaal de statuten te worden aangepast en goedkeuring te worden verleend in de Algemene Vergadering. Afhankelijk van wat in de statuten is vastgelegd kan de agioreserve bij goedkeuring ook worden uitgekeerd. Omdat aanvullende voorwaarden van toepassing bij het uitkeren van het geplaatst kapitaal en de agioreserve is dit deel van het eigen vermogen niet als vrij uitkeerbaar vermogen gepresenteerd. Op basis van de liquiditeitsprognose en de berekening van de kengetallen kan beoordeeld worden of € 100.000 dividend uitgekeerd kan worden.

Liquiditeitsprognose en uitkeringstest

De uitkeringstest houdt in dat het bestuur moet toetsen of zij er redelijkerwijs van uit mogen gaan dat de vennootschap na het doen van de dividenduitkering kan voortgaan met het betalen van de

⁴⁰ http://www.accountancynieuws.nl/Uploads/Files/AN2012-Dieleman-flex-BV-uitkeringstoets_1.pdf
Geraadpleegd 3 november 2014

opeisbare schulden. Na het uitvoeren van de uitkeringstest en de liquiditeitsprognose dient het bestuur het besluit tot uitkeren goed te keuren. Indien geen gegronde reden is om het voorstel te weigeren, moet het bestuur daar zijn goedkeuring voor geven.

Het bestuur dient na te gaan of de vennootschap na de uitkering nog aan haar verplichtingen kan voldoen. Deels blijken de opeisbare schulden uit de jaarrekening, maar omdat dit een momentopname is zullen tevens de opeisbare schulden in de toekomst meegenomen moeten worden. De wet heeft niet bepaald op welke periode de prognose moet zien. In het algemeen wordt een periode van één jaar als vuistregel gehanteerd.

Liquiditeitsprognose

Zoals reeds vermeld dient voor de beoordeling van de toelaatbaarheid van de dividenduitkering een liquiditeitsprognose te worden opgesteld. In dit voorbeeld is er vanuit gegaan dat de vordering met betrekking tot de dividenduitkering van de werkmaatschappijen in 2014 is ontvangen, en de voorgestelde dividenduitkering van € 100.000 in 2014 wordt betaald. De liquiditeitsprognose over het jaar 2014 is in onderstaand tabel uitgewerkt.

LIQUIDITEITSPROGNOSE					
Bedragen in euro's	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	2014
Ontvangsten van omzet	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Totaal operationele ontvangsten	50.000	50.000	50.000	50.000	200.000
Personeelskosten	-38.000	-38.000	-38.000	-38.000	-152.000
Autokosten	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-24.000
Overige bedrijfskosten	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-24.000
Betaalde dividend	0	0	0	-100.000	-100.000
Totaal operationele uitgaven	-50.000	-50.000	-50.000	-150.000	-300.000
Kasstromen uit operationele activiteiten	0	0	0	-100.000	-100.000
Investerings in vaste activa	0	0	0	0	0
Kasstromen uit investeringsactiviteiten	0	0	0	0	0
Renteontvangsten	500	500	500	500	2.000
Aflossingen	0	0	0	0	0
Dividenduitkering	130.000	0	0	0	130.000
Kasstromen uit financieringsactiviteiten	130.500	500	500	500	132.000
Totale netto kasstromen	130.500	500	500	-99.500	32.000
Bankstand begin	-12.500	118.000	118.500	119.000	-12.500
Nettokasstromen	130.500	500	500	-99.500	32.000
Bankstand eind	118.000	118.500	119.000	19.500	19.500

Uit de liquiditeitsprognose blijkt dat de uitkering van € 100.000 niet zal leiden tot een liquiditeitstekort. Per 31 december 2014 is de verwachting dat een saldo van € 19.500 op de bank aanwezig zal zijn. Naar aanleiding van de liquiditeitsprognose kan het bestuur zijn goedkeuring geven voor deze dividenduitkering.

Om tot slot de liquiditeit en de solvabiliteit te kunnen berekenen dient uit te worden gegaan van de balans per 1 januari 2014 na verwerking van de voorgestelde dividenduitkering. Als gevolg van de dividenduitkering van € 100.000 is daarover 15% dividendbelasting verschuldigd. De journaalpost als gevolg van het voorgestelde dividenduitkering luidt als volgt:

	0 Overige Reserves	100.000	
Aan	1 Te betalen dividend		85.000
Aan	1 Te betalen dividendbelasting		15.000

Onderstaand de balans per 1 januari 2014 na verwerking van het voorstel dividenduitkering.

COMMERCIELE BALANS PER 1 JANUARI 2014 (in euro's)

1-1-2014		1-1-2014	
Vaste activa		Eigen vermogen	
Materiële vaste activa	62.000	Geplaatst kapitaal	18.000
		Agioreserve	32.000
Financiële vaste activa		Wettelijke reserve	160.000
Deelnemingen	157.000	Overige reserves	342.000
Vorderingen op groepsmaatschappijen	315.000		552.000
Vorderingen op participant	400.000		
Actieve latentie	27.000	Voorzieningen	
	899.000	Pensioenvoorziening	240.000
Vlottende activa		Langlopende schulden	
Vorderingen op deelnemingen	130.000	Overige schulden	258.000
Vorderingen op participanten en overige deelnemingen	91.000		
	221.000	Kortlopende schulden	
Liquide middelen	-	Te betalen dividend	85.000
		Te betalen dividendbelasting	15.000
		Overige schulden en overlopende passiva	32.000
			132.000
	<u>1.182.000</u>		<u>1.182.000</u>

Liquiditeit

De liquiditeit geeft weer in hoeverre de onderneming in staat is om de direct opeisbare verplichtingen te kunnen voldoen zonder andere financiële bronnen te moeten benutten. Het berekenen van de liquiditeit levert een kengetal op. Voor een gezonde financiële situatie dient de uitkomst minimaal 1 te zijn. Een getal onder de 1 wil zeggen dat de onderneming onvoldoende liquide is.

$$\frac{\text{Vlottende activa}}{\text{Kortlopende schulden}} = \frac{221.000}{132.000} = 1,67$$

Uit de berekening van de liquiditeit blijkt dat de uitkomst boven de 1 uitkomt. Echter kan het per branche verschillen wanneer sprake is van voldoende liquiditeit. De Wet heeft niet vastgelegd wanneer - en in welke branche - sprake is van voldoende liquiditeit. Omdat in dit voorbeeld de ratio (ver) boven de 1 uitkomt en de vennootschap op basis van de liquiditeitsprognose aan haar verplichtingen kan voldoen, is het standpunt ingenomen dat de onderneming liquide genoeg is om het dividend te kunnen uitkeren.

Solvabiliteit

De solvabiliteit wordt berekend door het vreemd vermogen te delen door het eigen vermogen. De verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen geeft aan in hoeverre de onderneming gebruik maakt van vreemd vermogen. Hoe hoger de uitkomst van de ratio, hoe gezonder de onderneming is. Een solvabiliteit van 25% - 40% wordt als gezond gezien,⁴¹ zijnde een uitkomst van 125 - 140.

$$\frac{\text{Eigen vermogen}}{\text{Vreemd vermogen}} = \frac{552.000}{(240.000 + 258.000 + 132.000)} \times 100\% = 88$$

Uit de berekening blijkt dat de solvabiliteit niet boven de gestelde 125 uitkomt. Op basis van deze berekening kan gesteld worden dat de onderneming niet in staat is de schulden af te lossen met het eigen vermogen. De B.V. is afhankelijk van externe vermogensverschaffers. Op basis van deze

⁴¹ <http://aandelenkopen.nl/termen/solvabiliteit/> Geraadpleegd 3 november 2014

berekening is het af te raden goedkeuring te geven aan de dividenduitkering. Daarnaast loopt de kredietfaciliteit met de bank per 1 juli 2015 af en zal indien geen nieuw krediet wordt afgesloten, de B.V. moeten zorgen voor voldoende eigen liquide middelen.

Opgemerkt dient te worden dat wettelijk geen regels zijn opgesteld waaraan de kengetallen dienen te voldoen bij het bepalen van de uitkeerbaarheid van het dividend. Indien de DGA toch het dividend op basis van de liquiditeitsprognose wil uitkeren, is het aan de DGA aan te bevelen het dividendvoorstel voor te leggen bij de Belastingdienst.

Gevolgen voor de DGA

Zo het er nu uit ziet zal de vennootschap aan zijn verplichtingen kunnen voldoen en het pensioen geheel aan de DGA kunnen uitkeren.

De hoogte van de pensioenvoorziening is echter gebaseerd op een bepaalde levensverwachting van de DGA. Indien de DGA langer leeft dan bij het bereiken van de pensioenleeftijd is verondersteld, dan loopt de DGA het risico dat de pensioenpot op een gegeven moment leeg is. De berekening van de hoogte van de pensioenvoorziening zal telkens bijgesteld (kunnen) worden, maar als geen voldoende liquide middelen meer aanwezig zijn, kan verdere uitbetaling van het pensioen niet meer plaatsvinden. Deze situatie wordt het langleven-risico voor de DGA genoemd, zoals dat ook al kort naar voren is gekomen in paragraaf 2.2.2. Indien het pensioen bij een professionele verzekeraar is ondergebracht is het langleven-risico een risico voor de pensioenverzekeraar. Pensioenverzekeraars hanteren bij de berekening van de pensioenvoorziening om deze reden een leeftijdsterugstelling om dit risico in te perken.

Het langleven-risico voor de DGA is op alle behandelde casussen van toepassing. Om herhaling van zaken tegen te gaan wordt dit risico niet in elke casus opnieuw behandeld.

4.2.2 Casus 2 – B.V. B

Achtergrond van de onderneming

De holding B.V. maakt als groepshoofd deel uit van een groep vennootschappen. De B.V. maakt gebruik van de consolidatievrijstelling zoals bedoeld in art. 407 lid 2a Titel 9 Boek 2 BW en valt op basis van de in paragraaf 2.1 genoemde criteria onder de kleine rechtspersonen. De holding vormt een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting met de dochtermaatschappijen. Het voortbestaan van de onderneming is vanwege een (groot) negatief eigen vermogen onzeker. Het gaat bedrijfseconomisch zeer slecht met de vennootschappen, omdat geen activiteiten meer plaatsvinden. Enkel in één B.V. worden nog provisies ontvangen.

Huidige situatie van de pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening is berekend volgens de fiscale waarderingsgrondslagen waarbij een rekenrente van 4% is gehanteerd en een overlevingstafel GBM-GBV 2006-2011 zonder leeftijdsterugstellingen. Het vooroverlijdensrisico is niet in de verplichting opgenomen. Bij het berekenen van de pensioenverplichting zijn toekomstige stijgingen van het salaris en pensioen (indexaties) niet verwerkt. Per 31 december 2013 is de volgende waarde van de pensioenvoorziening van toepassing:

- Fiscale waarde: € 420.000

De commerciële waarde van de pensioenvoorziening is per 31 december 2013 niet bekend.

De vennootschap is verplicht om de pensioentoezegging aan de betreffende DGA te voldoen. Tot 1 december 2017 is een tijdelijke uitkering van € 31.000 per jaar afgesproken en een levenslange uitkering van € 41.500 per jaar vanaf 1 december 2017. Echter zullen de vennootschappen worden geliquideerd. Om deze reden zal de DGA geen pensioen (kunnen) ontvangen uit de vennootschap.

De balans per 31 december 2013

COMMERCIELE BALANS PER 31 DECEMBER 2013 (in euro's)

31-12-2013		31-12-2013	
Financiële vaste activa		Eigen vermogen	
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	20.000	Geplaatst kapitaal	18.000
Vorderingen op participanten	<u>59.000</u>	Overige reserves	<u>-410.000</u>
	79.000		-392.000
Vlottende activa		Voorzieningen	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	200	Pensioenvoorziening	420.000
Liquide middelen		Kortlopende schulden	
	300	Schulden aan groepsmaatschappijen	50.000
		Overige schulden en overlopende passiva	<u>1.500</u>
			51.500
	<u>79.500</u>		<u>79.500</u>

Toelichting op de balans

Financiële vaste activa – Vorderingen op participanten

Betreft een vordering op de pensioengerechtigde en bedraagt per 31 december 2013 € 59.000. Vanwege het langlopende karakter is deze vordering als langlopend gepresenteerd.

Continuïteit van de onderneming

De holding en de dochtermaatschappijen beschikken niet over voldoende liquide middelen om het gehele pensioen uit te kunnen keren. Daarnaast kan de vordering op de pensioengerechtigde die de holding op de DGA heeft niet geheel afgelost worden.

Gezien de huidige situatie van de vennootschappen is besloten de vennootschappen te liquideren. In artikel 19b lid 1 sub c Wet LB 1964 wordt gesteld dat, indien een aanspraak op pensioenrechten wordt prijsgegeven en deze afspraak niet voor verwezenlijking vatbaar is, dit niet leidt tot de in dit artikel genoemde sanctiebepalingen. Daarnaast leidt 'het niet voor verwezenlijking vatbaar zijn' ertoe dat geen revisierende verschuldigd is. Van 'niet voor verwezenlijking vatbaar' is sprake indien er maatschappelijke redenen zijn om van de afspraken af te zien.⁴² Dit kan het geval zijn bij faillissement, surseance van betaling en schuldsanering. In deze casus is sprake van faillissement.

Naar de Belastingdienst is een brief gestuurd met de vraag of zij aan de volgende vier punten hun goedkeuring willen verlenen:

- Vrijval van de pensioenvoorziening naar de stand van 31 december 2013 zonder dat dit gevolgen zal hebben voor de loon- en inkomstenbelasting.
- Het saldo van de rekening-courantschulden van de DGA aan de besloten vennootschappen zal naar de stand per 31 december 2013 als dividend worden verwerkt in de aangifte inkomstenbelasting 2014. Omdat de DGA niet over voldoende liquide middelen beschikt om de verschuldigde inkomstenbelasting van 22% te voldoen dient uitstel van betaling te worden verleend. Als zekerheid zal de overwaarde van de nog te verkopen eigen woning dienen.
- Het op termijn opheffen van de besloten vennootschappen. Aangezien niet de gehele vrijval van de pensioenvoorziening compensabel is met het verrekenbare verlies, is formeel vennootschapsbelasting verschuldigd over een deel van de vrijval. Deze vennootschapsbelasting zal niet worden ingevorderd.
- De DGA zal de ontvangen doorlopende provisies verwerken in zijn aangifte inkomstenbelasting als resultaat uit overige werkzaamheden.

De Belastingdienst heeft op alle punten zijn goedkeuring verleend. De ondernemingen zullen worden geliquideerd.

Gevolgen voor dividenduitkering en de DGA

Dividenduitkering

Aangezien de onderneming niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen, kan geen (nieuwe) dividenduitkering plaatsvinden. Zoals hiervoor vermeld is voorgesteld de vordering op de DGA aan te merken als een dividenduitkering. Indien de eigen woning met voldoende overwaarde wordt verkocht kan aan de verschuldigde dividendbelasting voldaan worden.

Gevolgen voor de DGA

Het privévermogen van de DGA is beperkt en bestaat voornamelijk uit een eigen woning met een verwachte overwaarde bij verkoop van ongeveer € 80.000. De woning staat niet te koop. Naar verwachting zal de woning gezien de huidige stand van de woningmarkt over een aantal jaren pas verkocht worden.

Uit voorgaande blijkt dat de DGA geen uitkeringen meer zal ontvangen uit hoofde van de pensioenaanspraken. De DGA zal aan de hand van deze gegevens enkel nog inkomsten ontvangen uit de provisies en zijn AOW-uitkering.

⁴² http://www.belastingdienstpensioensite.nl/VA_08-078.htm Geraadpleegd op 12 november 2014

4.2.3 Casus 3 - B.V. C

Achtergrond van de onderneming

Pensioen B.V. houdt zich specifiek bezig met het opbouwen van pensioen in (extern) eigen beheer. De werkmaatschappij houdt zich bezig met internationale expeditiebedrijf, met name verschepingen overzee, projectafwikkeling, grensoverschrijdend vervoer, distributie en op- en overslag van goederen. Op basis van risicospreiding is besloten het pensioen onder te brengen in een aparte Pensioen B.V. Het pensioen van de DGA wordt zo buiten de risicosfeer van de werkmaatschappij gehouden. De Pensioen B.V. wordt niet in de consolidatie opgenomen. De B.V. valt onder de kleine rechtspersonen. De vennootschap is zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting.

Huidige situatie van de pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening is berekend volgens de fiscale waarderingsgrondslagen waarbij een rekenrente van 4% is gehanteerd en een overlevingstafel GBM-GBV 2005-2010 zonder leeftijdsterugstellingen. Het vooroverlijdensrisico is niet in de verplichting opgenomen. Bij het berekenen van de pensioenverplichting zijn toekomstige stijgingen van het salaris en pensioen (indexaties) niet verwerkt. Vanaf het boekjaar 2014 zal de pensioenvoorziening op basis van commerciële waarderingsgrondslagen gewaardeerd worden. Per 31 december 2013 zijn de volgende waarden van de pensioenvoorziening van toepassing:

- Fiscale waarde: € 370.000
- Commerciële waarde € 700.000

De vennootschap is verplicht om de pensioentoezegging aan de betreffende DGA te voldoen. De ingangsdatum is 1 maart 2014.

De balans per 31 december 2013

COMMERCIELE BALANS PER 31 DECEMBER 2013 (in euro's)

31-12-2013		31-12-2013	
Vlottende activa		Eigen vermogen	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	75.000	Geplaatst kapitaal	18.000
Overige vorderingen en overlopende activa	5.000	Overige reserves	300.000
	80.000		318.000
Effecten	370.000	Voorzieningen	
		Pensioenvoorziening	370.000
Liquide middelen	239.500	Kortlopende schulden	1.500
	689.500		689.500

Toelichting op de balans

Vlottende activa – Belastingen en premies sociale verzekeringen

Betreft nog te ontvangen pensioenpremies van de holding ad € 75.000.

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De eventuele lagere marktwaarde wordt per fonds vastgesteld. Alle effecten staan ter vrije beschikking van de vennootschap. De beurswaarde van de effecten bedraagt per 31 december 2013 € 400.000.

Verwerking van de wijzigingen in de commerciële jaarrekening

Het verschil van € 333.000 (€ 703.000 -/- € 370.000) dient verwerkt te worden als rechtstreekse mutatie in het beginvermogen per 1 januari 2014. De RJ schrijft voor dat het cumulatieve verschil verwerkt dient te worden via de overige reserves. Indien voldoende (toekomstige) fiscale winst wordt verwacht dient een actieve latentie worden opgenomen. Indien de pensioenvoorziening in de holding of in één van de werkmaatschappijen opgebouwd zou worden en voldoende fiscale winst beoogd wordt zou wel een actieve latentie opgenomen (moeten) worden. Omdat in deze casus sprake is van een Pensioen B.V. is deze vennootschap zelfstandig belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Zoals reeds vermeld zal per 1 maart 2014 worden gestopt met pensioenopbouw. De premies die de Pensioen B.V. van de werkmaatschappij heeft ontvangen, hebben jaarlijks tot een fiscale winst geleid. Vanaf 1 maart 2014 zullen geen premies meer worden ontvangen en ligt het verder niet in de verwachting dat voldoende fiscale winsten zullen worden behaald voor deze vennootschap om de actieve latentie op te kunnen nemen. Derhalve luidt de journaalpost als volgt:

	0 Overige Reserves	333.000	
Aan	0 Pensioenvoorziening		333.000

Na verwerking van de journaalpost ziet de balans per 1 januari 2014 er als volgt uit:

De balans per 1 januari 2014

COMMERCIELE BALANS PER 1 JANUARI 2014 (in euro's)

1-1-2014		1-1-2014	
Vlottende activa		Eigen vermogen	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	75.000	Geplaatst kapitaal	18.000
Overige vorderingen en overlopende activa	5.000	Overige reserves	-33.000
	80.000		-15.000
Effecten	370.000	Voorzieningen	
		Pensioenvoorziening	703.000
Liquide middelen	239.500	Kortlopende schulden	1.500
	689.500		689.500

Gevolgen van de wijziging op de balanspositie

Uit de balans per 1 januari 2014 blijkt dat de pensioenvoorziening boven de totale activazijde uitkomt. Per 1 maart 2014 zal begonnen worden met het uitkeren van pensioen aan de DGA. Voorlopig kan nog aan de pensioenverplichting worden voldaan doordat € 239.500 aan liquide middelen aanwezig zijn. De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Zoals uit voorgaande blijkt ligt de totale (beurs)waarde van de effecten € 30.000 (€ 400.000 -/- € 370.000) boven de aanschafprijs van de effecten. Indien de effecten gedurende de uitkeringsfase voldoende rendement opleveren, kan de vennootschap aan haar verplichtingen blijven voldoen.

Continuïteit van de onderneming

Ondanks dat het eigen vermogen negatief is, kan niet gezegd worden dat de continuïteit van de Pensioen B.V. in gevaar is. Zoals reeds vermeld heeft de B.V. nog ruim de tijd om voldoende rendement te behalen en het negatief eigen vermogen om te vormen naar een positief eigen vermogen. Indien de effecten sterk in waarde zullen dalen, kan wel een situatie ontstaan dat in de toekomst niet meer aan de verplichting kan worden voldaan.

Gevolgen voor dividenduitkering en de DGA

Dividenduitkering

Omdat sprake is van een negatief eigen vermogen kan geen dividenduitkering plaatsvinden. Het bestuur kan bij een voorstel van dividenduitkering op grond van art. 2:216 lid 2 geen goedkeuring verlenen omdat het eigen vermogen niet groter is dan het gestorte kapitaal.

Gevolgen voor de DGA

Per 1 maart 2014 zal gestopt worden met het opbouwen van pensioen in eigen beheer en zal worden overgegaan op uitkering van het pensioen aan de pensioengerechtigde. De komende jaren zijn voldoende liquide middelen beschikbaar om pensioen uit te keren. Na ontvangst van de vlottende activa in 2014 zullen tot slot de effecten verkocht moeten worden om het resterende pensioen ad € 463.244 uit te kunnen keren. Indien de effecten genoeg renderen tot het laatstgenoemde bedrag, kan de B.V. het pensioen geheel uitkeren aan de DGA. Indien dit niet lukt, zal de vennootschap het laatste deel van het pensioen niet uit kunnen keren. De Belastingdienst zal niet besluiten dat dan sprake is van afkoop van het pensioen. Fiscaal was de B.V. namelijk in staat het pensioen geheel uit te betalen. Indien de B.V. bij de waardering van de pensioenverplichting op basis van commerciële waarde uiteindelijk niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, valt dit onder het eigen verlies van de DGA. De B.V. zal in dat geval failliet verklaard worden.

In tegenstelling tot casus 1 waar sprake is van een gezonde financiële situatie per 31 december 2013, is bij deze casus de vraag of de vennootschap het pensioen geheel zal kunnen uitkeren. Indien de DGA langer leeft dan van te voren is veronderstelt, ziet het er niet naar uit dat voldoende liquide middelen aanwezig zullen zijn om dat pensioen tot de dood van de DGA uit te kunnen keren.

4.2.4 Casus 4 - B.V. D

Achtergrond van de onderneming

De holding heeft als doel het uitoefenen van holding- en managementactiviteiten alsmede het beleggen van vermogen. De holding wordt niet in de consolidatie meegenomen. De B.V. valt onder de kleine rechtspersonen.

Huidige situatie van de pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening is berekend volgens de fiscale waarderingsgrondslagen waarbij een rekenrente van 4% is gehanteerd, een overlevingstafel GBM-GBV 2005-2010 zonder leeftijdsterugstellingen. Het vooroverlijdensrisico is niet in de verplichting opgenomen. Bij het berekenen van de pensioenverplichting zijn toekomstige stijgingen van het salaris en pensioen (indexaties) niet verwerkt. Vanaf het boekjaar 2014 zal de pensioenvoorziening op basis van commerciële waarderingsgrondslagen gewaardeerd worden. Per 31 december 2013 zijn de volgende waarden van de pensioenvoorziening van toepassing:

- Fiscale waarde: € 360.000
- Commerciële waarde € 700.000

De ingangsdatum van de pensioenuitkering is 1 oktober 2029.

De balans per 31 december 2013

COMMERCIELE BALANS PER 31 DECEMBER 2013 (in euro's)

31-12-2013		31-12-2013	
Financiële vaste activa		Eigen vermogen	
Vorderingen op groepsmaatschappijen	100.000	Geplaatst kapitaal	18.000
Overige deelnemingen	1.000.000	Overige reserves	<u>2.100.000</u>
Vorderingen op participant	950.000		2.118.000
Overige effecten	<u>200.000</u>		
	2.250.000	Vorzieningen	
		Pensioenvoorziening	360.000
Vlottende activa		Kortlopende schulden	
Actieve latentie a.g.v. compensabele verliezen	5.000	Schulden aan groepsmaatschappijen	80.000
Overige vorderingen	<u>100</u>	Schulden aan participanten	55.000
	5.100	Belastingen en premies sociale verzekeringen	20.000
Liquide middelen	407.900	Overige schulden en overlopende activa	<u>30.000</u>
			185.000
	<u>2.663.000</u>		<u>2.663.000</u>

Toelichting op de balans

Financiële vaste activa – Vorderingen op participant

Betreft een vordering van € 950.000 op de pensioengerechtigde DGA inzake de eigen woning.

Financiële vaste activa – Overige effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De eventuele lagere marktwaarde wordt per fonds vastgesteld. Alle effecten staan ter vrije beschikking van de vennootschap. De beurswaarde van de effecten bedraagt per 31 december 2013 € 215.000.

Verwerking van de wijzigingen in de commerciële jaarrekening

Uit de balans per 31 december 2013 blijkt dat een actieve latentie is opgenomen van € 5.000 als gevolg van geleden verliezen van 2010 tot en met 2013. Deze latentie loopt af door middel van verliescompensatie. Naar verwachting zal voldoende fiscale winsten worden behaald om deze vennootschapsbelasting terug te kunnen vorderen.

Omdat gedurende de (langdurige) looptijd van de pensioenvoorziening voldoende fiscale winsten worden verwacht wordt een actieve latentie opgenomen van € 68.000 ($€ 340.000 \cdot 20\%$). Zoals reeds vermeld wordt de latentie vanwege het langdurige karakter opgenomen onder de financiële vaste activa.

De journaalpost luidt als volgt:

0 Overige Reserves	272.000	
0 Actieve latentie	68.000	
Aan 0 Pensioenvoorziening		340.000

Uit de balans per 31 december 2013 blijkt dat de overige reserves (veruit) toereikend zijn om deze wijziging door te kunnen voeren.

De balans per 1 januari 2014

COMMERCIELE BALANS PER 1 JANUARI 2014 (in euro's)

1-1-2014		1-1-2014	
Financiële vaste activa		Eigen vermogen	
Vorderingen op groepsmaatschappijen	100.000	Geplaatst kapitaal	18.000
Overige deelnemingen	1.000.000	Overige reserves	1.760.000
Vorderingen op participant	950.000		1.778.000
Overige effecten	200.000	Vorzieningen	
Actieve latentie a.g.v. waarderingsverschil	68.000	Pensioenvoorziening	700.000
	2.318.000	Kortlopende schulden	
Vlottende activa		Schulden aan groepsmaatschappijen	80.000
Actieve latentie a.g.v. compensabele verliezen	5.000	Schulden aan participanten	55.000
Overige vorderingen	100	Belastingen en premies sociale verzekeringen	20.000
	5.100	Overige schulden en overlopende activa	30.000
Liquide middelen	407.900		185.000
	<u>2.731.000</u>		<u>2.663.000</u>

Gevolgen van de wijziging op de balanspositie

Uit de balans per 1 januari 2014 blijkt dat de overige reserves toereikend genoeg zijn om het cumulatieve verschil van de waardering van de pensioenvoorziening te verwerken. De verplichting omtrent de pensioenverplichting is na verwerking wel aanzienlijk toegenomen, zijnde een toename van 94%. Door waardering van de commerciële waarde van de pensioenvoorziening geeft de jaarrekening een beter inzicht op het vermogen van de onderneming.

Continuïteit van de onderneming

De continuïteit van de B.V. komt door het waarderen van de pensioenvoorziening op basis van commerciële waarde niet in gevaar. Het eigen vermogen van de holding is toereikend genoeg om deze wijziging door te voeren.

Gevolgen voor dividenduitkering en de DGA

Dividenduitkering

In het boekjaar 2013 is uit de overige reserves een dividend ad € 210.000 uitgekeerd. Van de winst in 2013 is € 120.000 dividend uitgekeerd aan de aandeelhouder(s), zijnde de pensioengerechtigde DGA. Het restant van de winst ad € 150.000 is toegevoegd aan de overige reserves. De vordering die de DGA uit hoofde van de dividenduitkering verkrijgt, wordt verrekend – voor zover mogelijk – met de schuld die de DGA in rekening-courant heeft aan de vennootschap. De vennootschap neemt de dividendbelasting ad € 18.000 ($€ 120.000 \cdot 15\%$) niet voor eigen rekening. De liquide middelen blijven daardoor beschikbaar voor de vennootschap.

Gevolgen voor de DGA

Uit de balans blijkt dat de holding per 1 januari 2014 aan zijn verplichtingen kan voldoen. Het verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde levert in deze casus geen financiële problemen op.

Zoals reeds vermeldt is de ingangsdatum van de pensioenuitkering 1 oktober 2029. In tegenstelling tot de voorgaande drie casussen ligt de uitkeringsdatum in deze casus nog ver weg. Het ligt niet in de verwachting dat het huidige systeem van pensioenopbouw in eigen beheer nog lang zal bestaan. Staatssecretaris de heer Weekers en zijn opvolger de heer Wiebes hebben door middel van Kamerbrieven kenbaar gemaakt dat bij de huidige wijze van opbouwen van pensioen in eigen beheer diverse problemen zijn die om een oplossing vragen. Eén van de problemen is het grote verschil dat ontstaat tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening zoals dat ook in deze casus naar voren is gekomen. In de betreffende brieven wordt gemeld dat aan een nieuw stelsel van pensioenopbouw in eigen beheer wordt gewerkt. Het meest voor de hand liggend is dat gekozen wordt voor een pensioenreserve. In hoofdstuk 5 zal hier nader op worden ingegaan. Indien een nieuw systeem wordt ingevoerd zal de DGA (waarschijnlijk) te maken krijgen met een overgangsregeling voor zijn pensioenopbouw. Voor de DGA zou dit kunnen betekenen dat de bestaande loonbelastingclaim op de pensioenaanspraken van de DGA eenmalig wordt omgezet in een vennootschapsbelastingclaim en een inkomstenbelastingclaim (vanwege het aanmerkelijk belang van de DGA) indien gekozen wordt voor de pensioenreserve.⁴³

In hoofdstuk 5 zal nader worden ingegaan op de toekomst van het huidige systeem van pensioenopbouw in eigen beheer en zullen eventuele andere vormen van pensioenopbouw worden besproken.

⁴³ Ministerie van Financiën, *Pensioen in eigen beheer* Blz. 11

4.2.5 Casus 5 - B.V. E

Achtergrond van de onderneming

De holding maakt als groepshoofd deel uit van een groep vennootschappen. De holding heeft als doel het deelnemen in, besturen van en toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen. De werkmaatschappij houdt zich bezig met het vervaardigen en handel drijven in metaalwaren. De holding maakt gebruik van de consolidatievrijstelling zoals bedoeld in art. 407 lid 2a Titel 9 Boek 2 BW en valt op basis van de in paragraaf 2.1 gestelde criteria onder de kleine rechtspersonen. De pensioengerechtigde heeft een dienstverband in de werkmaatschappij zodat sprake is van pensioenopbouw in extern eigen beheer.

Huidige situatie van de pensioenvoorziening

De pensioengerechtigde bouwt sinds 2007 zijn ouderdomspensioen volledig op in eigen beheer op basis van een eindloonregeling. De voorziening voor pensioenen welke in de holding wordt opgebouwd, is gebaseerd op actuariële berekening. De pensioenverplichting is in de jaarrekening van 2013 berekend volgens de fiscale waarderingsgrondslagen waarbij een rekenrente van 4% is gehanteerd met een overlevingstafel GBM-GBV 2005-2010 zonder leeftijdsterugstellingen. Het voor-overlijdensrisico is niet in de verplichting opgenomen. Bij het berekenen van de pensioenverplichting zijn de toekomstige stijgingen van het salaris en pensioen (indexatie) niet verwerkt. Vanaf het boekjaar 2014 zal de pensioenvoorziening op basis van commerciële waarderingsgrondslagen gewaardeerd worden. Per 31 december 2013 zijn de volgende waarden van de pensioenvoorziening van toepassing:

- Fiscale waarde: € 65.000
- Commerciële waarde € 185.000

De ingangsdatum van de pensioenuitkering is 1 maart 2039.

De balans per 31 december 2013

COMMERCIELE BALANS PER 31 DECEMBER 2013 (in euro's)

31-12-2013		31-12-2013	
Financiële vaste activa		Eigen vermogen	
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1.000.000	Geplaatst kapitaal	18.000
		Overige reserves	<u>700.000</u>
Vlottende activa			718.000
Vorderingen op participanten	15.000	Voorzieningen	
Overige vorderingen	<u>7.500</u>	Pensioenvoorziening	65.000
	22.500	Langlopende schulden	
Liquide middelen	49.500	Leningen o/g	250.000
		Kortlopende schulden	39.000
	<u>1.072.000</u>		<u>1.072.000</u>

De belangrijkste posten met betrekking tot de pensioenvoorziening worden hierna nader toegelicht.

Vlottende activa - Rekening-courant directie

Betreft een rekening-courant met de (pensioengerechtigde) directeur met een stand van € 15.000.

Verwerking van de wijzigingen in de commerciële jaarrekening

Het verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening is € 120.000 (€ 185.000 -/- € 65.000). Omdat tijdens de (langdurige) looptijd van de pensioenvoorziening voldoende fiscale winsten worden verwacht wordt een actieve latentie opgenomen van € 24.000 (€ 120.000 * 20%).

De journaalpost luidt als volgt:

	0 Overige Reserves	96.000	
	0 Actieve latentie	24.000	
Aan	0 Pensioenvoorziening		120.000

De balans per 1 januari 2014

COMMERCIELE BALANS PER 1 JANUARI 2014 (in euro's)

1-1-2014		1-1-2014	
Financiële vaste activa		Eigen vermogen	
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1.000.000	Geplaatst kapitaal	18.000
Actieve latentie	24.000	Overige reserves	604.000
	<u>1.024.000</u>		622.000
Vlottende activa		Voorzieningen	
Vorderingen op participanten	15.000	Pensioenvoorziening	185.000
Overige vorderingen	7.500		
	<u>22.500</u>	Langlopende schulden	
Liquide middelen	49.500	Leningen o/g	250.000
		Kortlopende schulden	39.000
	<u>1.096.000</u>		<u>1.096.000</u>

Gevolgen van de wijziging op de balanspositie

Uit de balans per 1 januari 2014 blijkt dat de overige reserves toereikend genoeg zijn om het cumulatieve verschil van de waardering van de pensioenvoorziening te verwerken.

Continuïteit van de onderneming

De continuïteit van de onderneming komt als gevolg van de commerciële waarde van de pensioenvoorziening niet in gevaar.

Gevolgen voor dividenduitkering en de DGA

Dividenduitkering

Naar aanleiding van de invoering van de Flex-bv is de minimum kapitaaleis van € 18.000 vervallen. Indien de DGA het aandelenkapitaal bij oprichting van de B.V. heeft overgemaakt naar de B.V. kan de DGA dit startkapitaal belastingvrij terugstorten. Om het startkapitaal belastingvrij te kunnen uitkeren zijn een aantal voorwaarden van toepassing. Het bestuur (in deze casus de DGA) moet zijn goedkeuring geven voor de uitkering. Daarnaast dienen de statuten te worden aangepast. Bij een B.V. met een pensioenverplichting gelden echter aanvullende voorwaarden. De Belastingdienst heeft te kennen gegeven dat bij B.V. met een pensioenverplichting sprake kan zijn van afkoop indien de dekking van de pensioenverplichting in gevaar komt. Voordat tot uitkering kan worden overgegaan dient een uitkeringstest te worden uitgevoerd.

Liquiditeitsprognose en uitkeringstest

In casus 1 is reeds vermeld waarom een liquiditeitsprognose opgesteld en een uitkeringstest uitgevoerd moet worden. In het kort komt het erop neer dat getoetst wordt of na de uitkering nog aan de direct opeisbare verplichtingen kan worden voldaan.

Liquiditeitsprognose

Zoals reeds vermeld dient voor de beoordeling van de toelaatbaarheid van de dividenduitkering een liquiditeitsprognose te worden opgesteld. Het bestuur van de vennootschap besluit om de nominale waarde van de aandelen te verminderen van € 1 naar € 0,01. Totaal zijn 18.000 aandelen geplaatst. Dit betekent dat het geplaatst aandelenkapitaal na uitkering € 180 (18.000 * € 0,01) bedraagt. Voorgesteld wordt om € 17.820 (€ 18.000 -/- € 180) terug te storten aan de DGA. De liquiditeitsprognose over het jaar 2014 is in onderstaand tabel uitgewerkt.

LIQUIDITEITSPROGNOSE					
Bedragen in euro's	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	2014
Ontvangsten pensioen	1.350	1.350	1.350	1.350	5.400
Overige vorderingen	7.500	0	0	0	7.500
Totaal operationele ontvangsten	8.850	1.350	1.350	1.350	12.900
Overige bedrijfskosten	-13	-13	-13	-13	-52
Betaalde rente	-1.800	0	0	0	-1.800
Betaalde dividend	0	0	0	-17.820	-17.820
Totaal operationele uitgaven	-1.813	-13	-13	-17.833	-19.672
Kasstromen uit operationele activiteiten	7.037	1.337	1.337	-16.483	-6.772
Investerings in vaste activa	0	0	0	0	0
Kasstromen uit investeringsactiviteiten	0	0	0	0	0
Renteontvangsten	0	0	0	0	0
Kasstromen uit financieringsactiviteiten	0	0	0	0	0
Totale netto kasstromen	7.037	1.337	1.337	-16.483	-6.772
Bankstand begin	49.500	56.537	57.874	59.211	49.500
Nettokasstromen	7.037	1.337	1.337	-16.483	-6.772
Bankstand eind	56.537	57.874	59.211	42.728	42.728

Uit de liquiditeitsprognose blijkt dat de uitkering van € 17.820 niet zal leiden tot een liquiditeitstekort. Per 31 december 2014 wordt begroot dat een saldo van € 42.728 op de bank aanwezig zal zijn. Op basis van de liquiditeitsprognose kan het bestuur zijn goedkeuring geven voor deze dividenduitkering.

Om tot slot de liquiditeit en de solvabiliteit te kunnen berekenen dient uit te worden gegaan van de balans per 1 januari 2014 ná verwerking van de voorgestelde dividenduitkering. Zoals reeds vermeld is bij het terugstorten van startkapitaal naar de DGA geen dividendbelasting verschuldigd. De journaalpost als gevolg van het voorgestelde dividenduitkering luidt als volgt:

	0 Geplaatst kapitaal	17.820	
Aan	1 Terug te storten kapitaal		17.820

COMMERCIELE BALANS PER 1 JANUARI 2014 (in euro's)

1-1-2014		1-1-2014	
Financiële vaste activa		Eigen vermogen	
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1.000.000	Geplaatst kapitaal	180
Actieve latentie	24.000	Overige reserves	604.000
	1.024.000		604.180
Vlottende activa		Voorzieningen	
Vorderingen op participanten	15.000	Pensioenvoorziening	185.000
Overige vorderingen	7.500		
	22.500	Langlopende schulden	
Liquide middelen		Leningen o/g	250.000
	49.500	Kortlopende schulden	
		Terug te storten kapitaal	17.820
		Overige schulden	39.000
			56.820
	1.096.000		1.096.000

Liquiditeit

De liquiditeit geeft weer in hoeverre de onderneming in staat is om de direct opeisbare verplichtingen te kunnen voldoen zonder andere financiële bronnen te moeten benutten. Het berekenen van de liquiditeit levert een getal op. Voor een gezonde financiële situatie dient de uitkomst minimaal 1 te zijn. Een getal onder de 1 wil zeggen dat de onderneming onvoldoende liquide is.

$$\frac{\text{Vlottende activa}}{\text{Kortlopende schulden}} = \frac{(22.500 + 49.500)}{56.820} = 1,27$$

Uit de berekening van de liquiditeit blijkt dat de uitkomst boven de 1 uitkomt. Zoals reeds vermeld in casus A is niet wettelijk vastgelegd wanneer sprake is van voldoende liquiditeit. Het kengetal komt boven de 1 uit en de onderneming zou daarmee voldoende liquide zijn om het kapitaal terug te kunnen storten.

Solvabiliteit

De solvabiliteit wordt berekend door het vreemd vermogen te delen door het eigen vermogen. De verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen geeft aan in hoeverre de onderneming gebruik maakt van vreemd vermogen. In dit geval wordt ervan uitgegaan dat de dividenduitkering verrekend wordt via de rekening-courant van de DGA. Hoe hoger de uitkomst van de ratio, hoe gezonder de onderneming is. Een solvabiliteit van 25% - 40% wordt als gezond gezien,⁴⁴ zijnde een uitkomst van 125 - 140.

$$\frac{\text{Eigen vermogen}}{\text{Vreemd vermogen}} = \frac{604.180}{(185.000 + 250.000 + 56.820)} \times 100\% = 123$$

Uit de berekening blijkt dat de solvabiliteit net onder de gestelde 125 uitkomt. Echter dient vermeld te worden dat het onduidelijk is wanneer een onderneming solvabel genoeg is. wat voor de

⁴⁴ <http://aandelenkopen.nl/termen/solvabiliteit/> Geraadpleegd 3 november 2014

ene bedrijfstak als voldoende vermogen geldt, kan voor een andere bedrijfstak onvoldoende zijn. Er is geen objectieve minimumgrens te stellen voor alle ondernemingen.⁴⁵

De DGA zou bij twijfel in overleg met de Belastingdienst kunnen besluiten wel of geen dividenduitkering plaats te laten vinden.

Gevolgen voor de DGA

Uit de balans per 1 januari 2014 blijkt dat de onderneming aan zijn verplichtingen kan voldoen. Het verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening levert in deze casus geen financiële problemen op.

De ingangsdatum van de pensioenuitkering is gesteld op 1 maart 2039. Wat betreft de toekomst van het pensioen in eigen beheer wordt verwezen naar casus 4 omdat voor deze casus hetzelfde geldt als voor de hiervoor gaande casus.

⁴⁵http://www.accountant.nl/readfile.aspx?ContentID=66578&ObjectID=905550&Type=1&File=0000027439_Uitkeringstest_nieuwe_manier_dividendbepaling.pdf. Geraadpleegd 8 december 2014

4.2.6 Casus 6 – B.V. F

Achtergrond van de onderneming

De vennootschap maakt deel uit van een groep vennootschappen. Als gevolg van een echtscheiding van de DGA dient het vermogen van de DGA verdeeld te worden over de DGA en zijn (ex) partner. Zijn (ex) partner heeft recht op de helft van de pensioenaanspraak van de DGA en moet als gevolg van de echtscheiding verdeeld worden. De gevolgen van een echtscheiding van de DGA wordt in deze casus aan de orde gesteld. De opbouw van de casus is enigszins verschillend van de hiervoor behandelde casussen.

Huidige situatie van de pensioenvoorziening

Het pensioen is in eigen beheer ondergebracht en wordt opgebouwd op basis van een eindloonregeling. De pensioenvoorziening is gebaseerd op actuariële berekening. De pensioenverplichting is berekend op basis van een rekenrente van 3% en een overlevingstafel GBM-GBV 2004-2009 zonder leeftijdsterugstellingen. Het vooroverlijdensrisico is niet in de verplichting opgenomen. Bij het berekenen van de pensioenverplichting zijn toekomstige stijgingen van het salaris en pensioen (indexaties) niet verwerkt.

Als gevolg van de scheiding heeft zich wat betreft het pensioen het volgende voorgedaan:

- Uitrui van het partnerpensioen van de vrouw van de DGA voor ouderdomspensioen ten behoeve van de DGA;
- Overdracht van 50% van de pensioenvoorziening op 31 december 2012.

Voor alle scheidingen na 30 april 1995 is de Wet verevening pensioenrechten (Wet VPS) van toepassing bij de verdeling van de opgebouwde pensioenaanspraken, tenzij iets anders is overeengekomen. In deze casus zijn bij het sluiten van het huwelijk geen andere afspraken overeengekomen. Het opgebouwde partnerpensioen wordt omgezet in ouderdomspensioen ten behoeve van de DGA. De (ex) vrouw van de DGA heeft recht op de helft van de aanspraak op het ouderdomspensioen van de DGA. De verdeling gaat ten koste van het pensioen van de DGA.

Uit de jurisprudentie blijkt dat de DGA de pensioenaanspraken van een ex-partner op dienst verzoek direct moet afstorten bij een professionele verzekeringsmaatschappij (HR 9 februari 2007, LJN AZ2658, NJ 2007/306). Echter bestaat nu een groot verschil tussen de marktrente en de fiscale rekenrente van 4% waardoor een veel hoger bedrag nodig is om het bedrag af te storten. Dit probleem is voorgelegd aan het gerechtshof Den Haag (HR 4 juni 2013, LJN CA2416). Het hof heeft gesteld dat onder bepaalde omstandigheden, waaronder de gewijzigde marktrente, het op basis daarvan benodigde hogere kapitaal van de pensioen niet alleen voor rekening en risico van de man kan komen. Het hof acht het niet redelijk en billijk dat de afstorting van de pensioenaanspraak van de vrouw mede tot gevolg heeft dat de pensioenaanspraak van de man volledig in rook op gaat. Daarnaast was in het arrest, zoals ook in deze casus, bij de opmaak van de jaarrekening geen (voldoende) liquide middelen aanwezig. Naar het oordeel van het hof zal bij het direct moeten afstorten van de pensioenrechten van de vrouw naar alle waarschijnlijkheid zorgen voor een faillissement.

Indien sprake is van een Pensioen B.V. zullen de pensioenaanspraken van de (ex) partner op diens verzoek wel direct moeten worden afgestort. Bij een Pensioen B.V. worden de premies daadwerkelijk aan de vennootschap betaald en wordt geacht dat voldoende liquide middelen aanwezig zullen zijn om het pensioen direct af te kunnen storten. Ingeval van pensioenopbouw op basis van intern eigen beheer blijkt uit jurisprudentie dat het direct afstorten dus niet hoeft. Destijds hebben de DGA en zijn (ex) partner immers samen besloten het pensioen in eigen beheer op te bouwen en het geld beschikbaar te houden voor financiering van de onderneming.

Hierna volgt de balans per 31 december 2012 en de vergelijkende cijfers per 31 december 2011. In de balans per 31 december 2012 is de verdeling naar aanleiding van de echtscheiding verwerkt.

De commerciële balans per 31 december 2011 en 31 december 2012

COMMERCIELE BALANS PER 31 DECEMBER 2012 (in euro's)

	31-12-2012	31-12-2011		31-12-2012	31-12-2011
Financiële vaste activa	425.000	150.000	Eigen vermogen		
			Geplaatst kapitaal	18.000	18.000
Vlottende activa			Overige reserves	-39.000	-40.000
Vorderingen op groepsm.	200.000	130.000		-21.000	-22.000
Overige vorderingen	8.000	8.000			
	208.000	138.000	Voorzieningen		
Effecten	360.000	280.000	Pensioenvoorziening	400.000	710.000
Liquide middelen	-	120.000	Langlopende schulden	400.000	-
			Kortlopende schulden	214.000	-
	<u>993.000</u>	<u>688.000</u>		<u>993.000</u>	<u>688.000</u>

Toelichting op de balans per 31 december 2012

Effecten

De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De eventuele lagere marktwaarde wordt per fonds vastgesteld. De beurswaarde van de effecten bedraagt per 31 december 2012 € 380.000.

Pensioenvoorziening

De pensioenvoorziening is op basis van commerciële grondslagen gewaardeerd.

Langlopende schulden

Betreft de koopsom ten behoeve van de verevening van het ouderdomspensioen. De over te dragen koopsom ter grootte van 50% van de voorziening dient ter dekking van deze pensioenaanspraak. Uitbetaling van het aandeel van de vrouw zal uiterlijk bij verkoop van de voormalige echtelijke woning plaatsvinden.

De balanspositie per 31 december 2012

Uit de vergelijkende cijfers blijkt dat in 2012 een aantal wijzigingen hebben plaatsgevonden. Als gevolg van een versterkte lening aan een dochtermaatschappij zijn de financiële vaste activa met € 275.000 gestegen en is sprake van een schuld aan de bank. Daarnaast is het ouderdomspensioen ten behoeve van de DGA gelijk verdeeld over de DGA en zijn (ex) partner.

Uit de balans blijkt dat sprake is van een negatief eigen vermogen.

Gevolgen voor dividenduitkering en de DGA

Dividenduitkering

Op basis van de cijfers per 31 december 2012 kan geen dividenduitkering plaatsvinden, omdat sprake is van een negatief eigen vermogen.

Gevolgen voor de DGA

Het ouderdomspensioen ten behoeve van de DGA zal 1 oktober 2023 ingaan. Indien de vennootschap bij pensionering van de DGA over voldoende liquide middelen zal beschikken zal de vennootschap het ouderdomspensioen geheel aan de DGA kunnen uitkeren.

Bij pensionering van de DGA zal tevens het ouderdomspensioen ten behoeve van de (ex)-partner ingaan. Indien de daarvoor opgerichte vennootschap geheel aan de verplichtingen kan voldoen zal de (ex) partner tot haar dood pensioen ontvangen uit het ontbonden huwelijk met de DGA.

4.3 CONCLUSIE

In hoofdstuk 4 is aan de hand van de casussen onderzocht wat het effect op de balanspositie is de verwerking van RJ-Uiting 2014-4 in de jaarrekening.

Uit de behandelde casussen is gebleken dat het verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening sterk verschilt. In onderstaand schema is per casus (indien bekend) het procentuele verschil tussen de fiscale en de commerciële waarde - op basis van de afgeronde bedragen - weergegeven:

	Fiscale waardering	Commerciële waardering	Vershil	%-Vershil
Casus 1	105.000	240.000	135.000	129%
Casus 2	420.000	Niet bekend	-	-
Casus 3	370.000	703.000	333.000	90%
Casus 4	360.000	700.000	340.000	94%
Casus 5	65.000	185.000	120.000	185%

Het verschil heeft (grote) gevolgen voor de balanspositie van de vennootschap. De balans toont een veel grotere verplichting dan in eerste instantie uit de balans per 31 december 2013 blijkt. De waarde in het economisch verkeer van de pensioenverplichting geeft hiermee een beter inzicht in het vermogen en het resultaat van de onderneming.

Uit de casussen blijkt dat de financiële situatie van vennootschappen sterk (kunnen) verschillen. Globaal zijn de volgende financiële situaties met betrekking tot de pensioenvoorziening te onderkennen:

- Gezonde financiële situatie: de waardering van de pensioenvoorziening op basis van commerciële grondslagen levert voor de vennootschap geen problemen op. De vennootschap kan aan haar verplichtingen voldoen en het hele toegezegde pensioen aan de DGA uitkeren. Indien de aandeelhouder (DGA) dividend of het geplaatst aandelenkapitaal wil uitkeren dient eerst een uitkeringstest gedaan te worden alvorens goedkeuring kan worden verleend. Bij twijfel of goedkeuring kan worden verleend door het bestuur, kan overwogen worden de dividenduitkering voor te leggen aan de Belastingdienst. Dit om achteraf problemen te voorkomen, wanneer blijkt dat de vennootschap niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen.
- Matige financiële situatie: de wijziging als gevolg van RJ-Uiting 2014-4 zorgt ervoor dat het eigen vermogen (licht) negatief komt te staan. Indien voldoende rendement wordt gehaald of voldoende liquide middelen beschikbaar komen kan de vennootschap de pensioenverplichting volledig uitkeren. Als niet genoeg rendement wordt gehaald en/of voldoende liquide middelen aanwezig zijn kan een gedeelte van het pensioen niet uitgekeerd worden aan de DGA. Wanneer het eigen vermogen negatief is kan op basis van art. 2:216 lid 2 geen dividenduitkering worden gedaan.
- Slechte financiële situatie: de continuïteit van de vennootschap is (mede) door een hoge pensioenverplichting in gevaar. Indien de vennootschap failliet gaat is de DGA zijn aanspraak op een ouderdomspensioen kwijt. In artikel 19b lid c Wet LB 1964 wordt gesteld dat, indien een aanspraak op pensioenrechten wordt prijsgegeven en deze afspraak niet voor verwezenlijking vatbaar is, dit niet leidt tot de in dit artikel genoemde sanctiebepalingen.
Het uitkeren van dividend aan de DGA is in geval van discontinuïteit niet mogelijk.

De waarde in het economisch verkeer van de pensioenvoorziening heeft invloed op de dividenduitkeringen van de vennootschap. Voordat goedkeuring kan worden verleend aan een voorgestelde dividenduitkering of terugbetaling van kapitaal dient de pensioenvoorziening gewaardeerd te worden op de waarde dat deze kan worden overgedragen aan een professionele verzekeraar. Vervolgens dient een balans- en uitkeringstest te worden uitgevoerd. De uitkeringstest houdt in dat een liquiditeitsprognose wordt opgesteld waarin de verwachte ontvangsten en uitgaven

in de komende twaalf maanden worden begroot. Tevens wordt de liquiditeit en de solvabiliteit berekend aan de hand van de cijfers na uitkeren van het dividend. Door de hogere waarde van de pensioenvoorziening is het moeilijker om een dividend te kunnen uitkeren.

Ingeval de DGA langer leeft dan bij de berekening van het pensioen verondersteld was, bestaat de kans dat de vennootschap niet meer aan de verplichtingen kan voldoen. De DGA zal dan geen pensioenuitkeringen meer ontvangen. Dit risico wordt het langlevens-risico genoemd.

Verder is het gevolg van ontbinding van het huwelijk van de DGA in casus 6 aan de orde gekomen. Het opgebouwde ouderdomspensioen ten behoeve van de DGA tot de datum van echtscheiding zal op grond van de Wet verevening pensioenrechten worden verdeeld tussen de DGA en zijn (ex) partner. Uit jurisprudentie blijkt dat de vennootschap de pensioenaanspraken van de (ex) partner op diens verzoek niet direct hoeft af te storten bij een professionele verzekeringsmaatschappij. Als gevolg van de lage marktrente zou de vennootschap failliet kunnen gaan bij (onmiddellijke) afstorting van de koopsom. Het hof acht het niet redelijk en billijk dat de afstorting van de pensioenaanspraak van de vrouw mede tot gevolg heeft dat de pensioenaanspraak van de man volledig in rook op gaat.

Tot slot is kort de toekomst van het pensioen in eigen beheer aan de orde gekomen. Het ziet er naar uit dat het pensioen in eigen beheer zijn langste tijd gehad heeft. In hoofdstuk 5 zal op de toekomst van het pensioen in eigen beheer nader worden ingegaan.

5 OPLOSSING VOOR DE KORTE OF LANGE TERMIJN?

In voorgaande hoofdstukken is naar voren gekomen welke gevolgen de wijzigingen in RJ-Uiting 2014-4 heeft voor de jaarrekening en de DGA. In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op de vraag of de gewijzigde richtlijnen een oplossing voor de korte of lange termijn zijn.

5.1 KNELPUNTEN EN MOGELIJKHEDEN

Op 6 december 2013 heeft voormalig staatssecretaris van Financiën de heer Weekers een brief uitgebracht waarin de knelpunten van opbouw van pensioen in eigen beheer worden genoemd. Vervolgens wordt in de brief mogelijkheden genoemd voor het aanpakken van de knelpunten. De volgende knelpunten ten aanzien van pensioen in eigen beheer worden genoemd:⁴⁶

- De waarderings- en berekeningssystematiek is ingewikkeld: zowel bij de belastingplichtige als bij de Belastingdienst zijn specialisten nodig om de pensioendotatie op basis van actuariële grondslagen te bepalen;
- De fiscale regels in de winstsfeer voor waardering van de pensioenvoorziening wijken af van de commerciële regels: de fiscale dotatie wordt bepaald aan de hand van goedkoopmansgebruik en de door de wetgever gemaakte uitzonderingen (rekenrente, leeftijdsterugstelling, indexaties e.d.). Commercieel mag wel rekening worden gehouden met de genoemde uitzonderingen;
- Kleine rechtspersonen kunnen bij het opstellen van de jaarrekening de pensioenvoorziening nog op basis van fiscale grondslagen waarderen. Het eigen vermogen van deze rechtspersonen wordt fiscaal (veel) hoger weergegeven dan wanneer de jaarrekening op basis van commerciële grondslagen zou zijn. Deze rechtspersonen hebben hierdoor een verhoogde kans op afkoop van de pensioenvoorziening bij een dividenduitkering.
- Bij echtscheiding kan het zijn dat de pensioenvoorziening tegen de waarde in het economisch verkeer gewaardeerd dient te worden, terwijl de pensioenvoorziening op fiscale grondslagen is gewaardeerd. De reserves kunnen dan niet toereikend zijn;
- Bij extern eigen beheer kan het zijn dat de uitgaven bij de werkmaatschappij gedeeltelijk niet aftrekbaar zijn terwijl de ontvangsten bij het pensioenlichaam (gedeeltelijk) in de winst worden betrokken.
- Voor de heffing van de loonbelasting wordt uitgegaan van de werkelijke waarde van de aanspraak, terwijl voor de vennootschapsbelasting de fiscale waarde uitgangspunt is. In de brief wordt gesteld dat dit verwarrend kan zijn voor de belastingplichtigen.

Als antwoord op de voorgaande knelpunten wordt in het vervolg van de brief vijf mogelijkheden opgenoemd voor het aanpakken van de knelpunten. De mogelijkheden zijn:

- Mogelijkheid 1: De knelpunten als een gegeven aanvaarden en het huidige systeem ongewijzigd laten;
- Mogelijkheid 2: Opbouw van pensioen in eigen beheer geheel afschaffen. Deze mogelijkheid wordt in de brief direct weer opzij gezet, doordat duidelijk gemaakt wordt dat deze mogelijkheid niet past bij de tot nu toe gehanteerde uitgangspunt van een fiscale oudedagfaciliteit waarbij de premies beschikbaar blijven voor de onderneming;
- Mogelijkheid 3: De fiscale pensioenverplichting op basis van commerciële waarde berekenen. Deze mogelijkheid is met het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4 door de RJ uitgevoerd. De staatssecretaris noemde bij deze mogelijkheid een aantal voor- en nadelen. Voordelen van het waarderen van de pensioenvoorziening op basis van commerciële waarde zijn:
 - o Het waarderingsverschil in de jaarrekening wordt opgeheven;
 - o Het geeft de DGA inzicht of er voldoende ruimte is om dividend uit te keren;
 - o Het is voor de DGA inzichtelijker op welk bedrag een loonbelastingclaim rust.

⁴⁶ Ministerie van Financiën, *Pensioen in eigen beheer, ontklemming fiscale oudedagsreserve en stakingslijfrenten en verruiming kleine afkoopregeling lijfrenten*. (2013)

Door deze mogelijkheid worden niet alle knelpunten weggenomen:

- o De ingewikkelde waarderings- en berekeningssystematiek blijft bestaan;
- o De wijziging heeft forse negatieve budgettaire consequenties tot gevolg. In de brief wordt gesproken over een totale budgettaire derving van € 10 miljard, waarvan € 9,5 miljard in het eerste jaar (zijnde 2014);
- o Pensioenlichamen zullen te maken krijgen met onderdekking.

De staatssecretaris stelt dat een aantal van de knelpunten worden weggenomen, maar niet allemaal. Daarnaast vond voormalig staatssecretaris de heer Weekers de negatieve budgettaire consequenties onaanvaardbaar. In de vervolgbrief van 2 juni 2014 sluit tevens de heer Wiebes, deze mogelijkheid uit omdat deze stelt dat deze maatregel budgettair niet haalbaar is. Echter zijn de budgettaire effecten berekend op basis van een rekenrente van 2%. Afgevraagd kan worden of het reëel is dat is uitgegaan van 2% voor de lange termijn. Wellicht dat de rente in de toekomst weer kan stijgen. Het budgettaire effect zal dan lager uitvallen.

- Mogelijkheid 4: De fiscale pensioenverplichting vormt het uitgangspunt voor herrekening van de pensioenaanspraken. Dit houdt in dat het pensioen (eenmalig) mag worden afgestempeld op de hoogte van de fiscale waarde van de pensioenverplichting. In de brief van 6 juni 2014 wordt deze mogelijkheid weer ontkracht omdat zij gezien wordt als een incidentele aanpassing met grote juridische bezwaren. Het vormt een tijdelijke oplossing omdat bij de verdere opbouw van de pensioenvoorziening weer een verschil ontstaat tussen de fiscale en commerciële waarde. Overwogen kan worden om na afstempeling over te stappen op het DC-systeem: Defined Contribution systeem (ook genoemd het beschikbare-premiesysteem). Het kenmerk van dit systeem is dat jaarlijks weergegeven dient te worden waarin de premies zijn belegd en hoe hoog het rendement is op de premies. Omdat sprake is van eigen beheer en de beleggingen (kunnen) worden belegd in de onderneming is het moeilijk te bepalen waarin de premies zijn belegd en hoe hoog het behaalde rendement op de premies is.
- Mogelijkheid 5: een geheel nieuw systeem zoals een fiscale pensioenreserve voor de oude dag. Omdat deze mogelijkheid zowel in de brief van 6 december 2013 als in de brief van 6 juni 2014 als beste oplossing wordt gezien zal deze mogelijkheid in paragraaf 5.3 nader worden toegelicht.

5.2 OMVANG PROBLEMATIEK DIVIDENDUITKERING

In hoofdstuk 4 is onderzocht welke effecten de gewijzigde richtlijnen hebben op de jaarrekening en welke gevolgen dit heeft voor de DGA en het doen van dividenduitkeringen. Uit de casussen is gebleken dat het moeilijk is om dividend uit te kunnen keren. In de brief van 2 juni 2014 zijn de cijfers gepubliceerd van vennootschappen die een pensioenvoorziening in eigen beheer opbouwen en te maken hebben met een onderdekking. De cijfers hebben betrekking op eind 2009. Uit de cijfers blijkt dat veel B.V.'s te maken hebben met onderdekking en geen dividend kunnen uitkeren. De volgende totale cijfers ten aanzien van pensioen in eigen beheer waren eind 2009 van toepassing:

	Totaal 2009
Pensioenvoorziening o.b.v. fiscale waarde	€ 31 miljard
Pensioenvoorziening o.b.v. commerciële waarde	€ 73 miljard
Aantal bv's met een pensioenvoorziening in eigen beheer	141.500
Aantal bv's met onderdekking o.b.v. fiscale waarde	40.000 (28%)
Aantal bv's met onderdekking o.b.v. commerciële waarde	84.000 (59%)

Indien alle pensioenvoorzieningen in eigen beheer zouden worden omgezet in een fiscale pensioenreserve ter hoogte van de fiscale waarde van de pensioenverplichting, kunnen de 44.000 (84.000 -/- 40.000) B.V.'s wel dividend uitkeren.⁴⁷

⁴⁷ Ministerie van Financiën, *Pensioen in eigen beheer, ontklemming fiscale oudedagsreserve en stakingslijfrenten en verruiming kleine afkoopregeling lijfrenten*. (2014) Blz. 6

5.3 FISCALE PENSIOENRESERVE

In de brief van 6 december 2013 wordt gesteld dat binnen het huidige systeem niet eenvoudig is om de genoemde knelpunten tegemoet te komen. Als oplossing wordt gegeven om het systeem van pensioen in eigen beheer los te laten en het huidige systeem te vervangen voor een nieuw systeem. Bij het opstellen van een nieuw systeem dient dan te worden uitgegaan van een aantal uitgangspunten:

1. Het systeem dient budgettair haalbaar te zijn;
2. De berekening dient minder gecompliceerd te zijn;
3. De waarde van de reservering dient een beter inzicht in de jaarrekening te geven;
4. De gelden moeten beschikbaar blijven voor de financiering van de onderneming;
5. De gelden dienen bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd daadwerkelijk te worden aangewend ten behoeve van de oude dag.

Om deze uitgangspunten te bereiken wordt gesteld dat het huidige systeem van pensioenopbouw in eigen beheer los gelaten moet worden en een nieuw systeem ingevoerd moet worden. Bij het nieuwe systeem zou de DGA elk jaar twee keuzes kunnen maken:

- Pensioen bij een externe professionele verzekeraar onderbrengen; of
- Een bedrag ten laste van de fiscale winst kunnen brengen en zo een fiscale reserve op kunnen bouwen.

Elk van de vijf uitgangspunten die bij de tweede punt behoren zal nader worden toegelicht:

1. Het systeem dient budgettair haalbaar te zijn

Een systeem is budgettair haalbaar indien het systeem de staat niet te veel tijd en geld kost. Het pensioen in eigen beheer is daarmee een duur systeem aangezien ingewikkelde berekeningen van toepassing zijn voor het bepalen van de pensioenvoorziening voor de waarde in het economisch verkeer. Daarnaast dient bij het nieuwe systeem rekening te worden gehouden dat niet te veel en te hoge aftrekposten van de winst in aanmerking komen, zodat het kabinet (teveel) belastinginkomsten misloopt.

2. De berekening dient minder gecompliceerd te zijn

Als uitgangspunt wordt mede genoemd dat de berekening van de reserve minder gecompliceerd dient te zijn. De reserve zal enkel bestaan uit de jaarlijkse dotaties. Om het systeem eenvoudig en overzichtelijk te houden wordt voorgesteld om inhaaldotaties niet mogelijk te maken. Het gevolg is dat is in een jaar waarin voldoende winst wordt behaald, geen inhaaldotatie mag worden gedaan voor jaren waarin niet of minder dan de toegestane dotatie is gedaan.

De DGA kan enkel een fiscale reserve vormen in een materiële onderneming. Deze vennootschap kan jaarlijks aan de reserve doteren, mits er dat jaar fiscale winst wordt behaald. Indien geen fiscale winst wordt gehaald, kan ook geen dotatie plaatsvinden. Voorgesteld wordt om de hoogte van de jaarlijkse dotatie af te laten hangen van maximaal een bepaald bedrag, maar ten hoogste een percentage van de jaarwinst.

Opgemerkt dient te worden dat een DGA die geen of weinig winst maakt geen of maar een kleine oudedagsreserve kan vormen. Dit betekent een verslechtering van de mogelijkheid om pensioen op te bouwen in de eigen onderneming.

3. De waarde van de reservering dient een beter inzicht in de jaarrekening te geven

Doordat geen verschillen ontstaan tussen de fiscale en de commerciële waarde van de reserve zal de jaarrekening een beter inzicht geven over het vermogen, resultaat, de solvabiliteit en de liquiditeit van de onderneming.

4. De gelden moeten beschikbaar blijven voor de financiering van de onderneming

Tijdens de opbouw van de pensioenreserve zullen de liquide middelen beschikbaar blijven voor de financiering van de onderneming. Pas op het moment dat de DGA de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt zijn liquide middelen nodig om een lijfrente aan te kunnen kopen.

5. De gelden dienen bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd daadwerkelijk te worden aangewend ten behoeve van de oude dag

Bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd valt de reserve vrij en kan deze worden aangewend voor de aankoop van een lijfrente. Indien de DGA de reserve daarvoor niet gebruikt, valt de reserve vrij in de winst. Over de vrijval van de reserve zal vennootschapsbelasting betaalt moeten worden. Tevens zal een revisierente in rekening worden gebracht.

Zoals reeds vermeld gaat de voorkeur van de heer Weekers in de brief van 6 december 2013 uit naar de vijfde mogelijkheid: een fiscale pensioenreserve voor de oudedag. In de brief van 2 juni 2014 meldt de heer Wiebes dat gewerkt wordt aan een verdere uitwerking van deze variant. Het ziet er dan ook naar uit dat deze variant een vervanging zal zijn voor het opbouwen van pensioen in eigen beheer door middel van een voorziening. Het is niet bekend óf en wanneer deze nieuwe variant van start zal gaan.

5.4 TOEKOMST PENSIOEN IN EIGEN BEHEER

Ongeacht dat de plannen met het pensioen in eigen beheer nog niet concreet zijn, lijkt het erop dat het huidige systeem van pensioen in eigen beheer zijn langste tijd heeft gehad. Omdat gewerkt wordt aan een nieuw systeem van pensioenopbouw kan het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4 gezien worden als een oplossing voor de korte termijn. Zoals in paragraaf 5.1 al naar voren is gekomen kan het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4 overigens niet geheel worden gezien als een oplossing.

Overgangsregeling

Indien de pensioenvoorziening in eigen beheer wordt afgeschaft zullen vennootschappen die een voorziening vormen te maken krijgen met een overgangsregeling. Er wordt naar gestreefd dat op een soepele wijze kan worden overgegaan naar een nieuw systeem. Hoe de overgangsregeling er uit zou kunnen zien is (nog) niet bekend.

5.5 CONCLUSIE

Bij het opbouwen van pensioen in eigen beheer zijn een aantal knelpunten van toepassing. De volgende knelpunten met betrekking tot pensioen in eigen beheer zijn te onderkennen:

- De waarderings- en berekeningssystematiek is ingewikkeld;
- De fiscale regels in de winstsfeer voor waardering van de pensioenvoorziening wijken af van de commerciële regels;
- Kleine rechtspersonen kunnen de pensioenvoorziening nog op basis van fiscale grondslagen waarderen zodat het eigen vermogen van deze rechtspersonen fiscaal (veel) hoger wordt weergegeven dan wanneer de jaarrekening op basis van commerciële grondslagen zou zijn. Deze rechtspersonen hebben hierdoor een verhoogde kans op afkoop van de pensioenvoorziening bij een dividenduitkering.;
- Bij echtscheiding kan het zijn dat de pensioenvoorziening tegen de waarde in het economisch verkeer gewaardeerd dient te worden, zodat de reserves ontoereikend zijn;
- Bij extern eigen beheer kan het zijn dat de uitgaven bij de werkmaatschappij gedeeltelijk niet aftrekbaar zijn terwijl de ontvangsten bij het pensioenlichaam (gedeeltelijk) in de winst worden betrokken.
- Voor de heffing van de loonbelasting wordt uitgegaan van de werkelijke waarde van de aanspraak, terwijl voor de vennootschapsbelasting de fiscale waarde het uitgangspunt is.

Uit de cijfers per eind 2009 blijkt dat veel B.V.'s te maken hebben met onderdekking en daarmee geen dividend kunnen uitkeren, zijnde 59%.

De Tweede Kamer is bezig met het uitwerken van een geheel nieuw systeem voor het opbouwen van pensioen in eigen beheer. Bij het opstellen van een nieuw systeem dient te worden uitgegaan van een aantal uitgangspunten:

1. Het systeem dient budgettair haalbaar te zijn;
2. De berekening dient minder gecompliceerd te zijn;
3. De waarde van de reservering dient een beter inzicht in de jaarrekening te geven;
4. De gelden moeten beschikbaar blijven voor de financiering van de onderneming;
5. De gelden dienen bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd daadwerkelijk te worden aangewend ten behoeve van de oude dag.

De Tweede Kamer stelt dat de invoering van een pensioenreserve het beste invulling geeft aan de gestelde uitgangspunten.

De toekomst wat betreft het opbouwen van pensioen in eigen beheer door middel van een pensioenvoorziening is onzeker. Het ziet er naar uit dat de pensioenvoorziening zijn langste tijd heeft gehad. De wijziging als gevolg van RJ-Uiting 2014-4 kan daarmee gezien worden als een oplossing voor de korte termijn.

6 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag die aan het begin van dit onderzoek gesteld is. De hoofdvraag luidt als volgt: Wat zijn de gevolgen van de gewijzigde richtlijnen in RJ Uiting 2014-4 voor het advies aan de DGA met betrekking tot pensioenopbouw in eigen beheer?

6.1 CONCLUSIE

Als gevolg van RJ-Uiting 2014-4 dienen middelgrote en grote ondernemingen met een pensioenvoorziening in eigen beheer de voorziening te waarderen op basis van commerciële grondslagen. In dat geval is sprake van een stelselwijziging in de jaarrekening.

Voor kleine rechtspersonen geldt dat de jaarrekening die op basis van commerciële grondslagen wordt opgesteld de pensioenvoorziening eveneens op basis van commerciële grondslagen dient te waarderen, zodat sprake is van een stelselwijziging. Het cumulatieve verschil dient verwerkt te worden via het eigen vermogen. Als gevolg van deze wijziging neemt het eigen vermogen af zodat het moeilijker wordt om dividend uit te keren. Indien voldoende fiscale winsten worden beoogd kan (gedeeltelijk) een actieve latentie worden opgenomen. Het uitkeerbaar eigen vermogen zal bij opname van een latentie hoger uitvallen.

Aan de DGA (met een kleine rechtspersoon) kan geadviseerd worden om de jaarrekening op grond van art. 2:396 lid 6 de jaarrekening volgens fiscale grondslagen te waarderen, inclusief de waardering van de pensioenvoorziening. In dat geval is eveneens sprake van een stelselwijziging. De pensioenvoorziening kan dan op basis van fiscale grondslagen gewaardeerd blijven in de jaarrekening. Echter dient bij een besluit tot dividenduitkering wel te worden uitgegaan van de commerciële waardering van de pensioenvoorziening. De combinatie van de fiscale en de commerciële waarde is op deze manier door het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4, waarin voor kleine rechtspersonen een uitzondering geldt nog steeds niet de wereld uit.

Het beleid van BDO is om in principe de RJ te volgen. Om discussies over de vraag of de fiscale waardering tot een belangrijk verschil leidt te vermijden, wordt aangeraden om altijd uit te gaan van de commerciële waardering.

Verder dient aan de DGA gemeld te worden dat het uitbrengen van RJ-Uiting 2014-4 gezien kan worden als een oplossing voor de korte termijn. Omdat het kabinet reeds bezig is met het uitwerken van een nieuw systeem van pensioenopbouw, ligt het in de verwachting dat het pensioen in eigen beheer zijn langste tijd heeft gehad.

Afhankelijk van of de DGA nog gaat beginnen met het opbouwen van pensioen of dat de DGA reeds is begonnen met het opbouwen van pensioen in eigen beheer kunnen de volgende adviezen aan de DGA worden gegeven:

DGA die gaat beginnen met het opbouwen van pensioen

Voor DGA's die gaan beginnen met het opbouwen van pensioen kan geadviseerd worden om te wachten met het opbouwen van pensioen of om het pensioen (tijdelijk) te verzekeren. Het opbouwen van pensioen in eigen beheer is af te raden omdat de toekomst wat betreft het pensioen in eigen beheer erg onzeker is. Het nadeel van het pensioen verzekeren is dat de DGA te maken krijgt met relatief hoge kosten en dat het geld niet meer beschikbaar zal zijn voor de financiering van de onderneming. Het voordeel is dat de DGA meer zekerheid heeft omtrent zijn pensioen. Daarnaast is het fiscale voordeel van pensioen in eigen beheer, wat door vele DGA's als grootste voordeel van het pensioen in eigen beheer wordt gezien, door de wetgeving steeds verder ingeperkt.

De DGA kan tevens opteren voor winsten na belasting op te bouwen in de vennootschap waaruit later dividenduitkeringen gedaan kunnen worden. De vennootschap dient te zijner tijd dan te beschikken over voldoende liquide middelen om dividend te kunnen uitkeren.

DGA die reeds is begonnen met het opbouwen van pensioen in eigen beheer

Voor DGA's die reeds zijn begonnen met het opbouwen van pensioen in eigen beheer kan geadviseerd worden verder te gaan met het opbouwen van pensioen tot het moment dat een

eventueel nieuw systeem wordt geïntroduceerd. De DGA zal dan te maken krijgen met een overgangsregeling. Hoe deze overgangsregeling er precies uit gaat zien is nog niet duidelijk. Zo als het er nu uit ziet gaat de voorkeur uit naar een fiscale pensioenreserve.

Indien het inkomen van de DGA na pensioendatum boven de € 56.531 komt te liggen kan aan de DGA geadviseerd worden te stoppen met opbouwen van pensioen in eigen beheer omdat bij pensionering het inkomen vanaf € 56.531 belast wordt met 52%. Dit tarief is fiscaal nadeliger dan dat niet verder meer wordt opgebouwd en de winst nu belast wordt met maximaal 43,75%, zijnde 25% vennootschapsbelasting en vervolgens 25% dividendbelasting (bij toepassing van het normale tarief).

6.2 AANBEVELINGEN

Mijn aanbeveling bij het opbouwen van pensioen in eigen beheer is dat bij waardering van de fiscale waarde van de pensioenvoorziening tevens een wettelijke reserve wordt gevormd voor het bedrag tussen het verschil van de fiscale en de commerciële waarde van de pensioenvoorziening. Op deze manier kan voorkomen worden dat te veel geld, door middel van dividenduitkeringen, de vennootschap kan verlaten. Door het vormen van een wettelijke reserve kan voorkomen worden dat de DGA de vennootschap leeghaalt en de vennootschap niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen.

Hetzelfde geldt indien het nieuwe opbouwsysteem van de pensioenreserve wordt ingevoerd. Bij dotatie aan de reserve kan door het vormen van een wettelijke reserve voorkomen worden dat de vennootschap door middel van dividenduitkeringen te maken kan krijgen met afkoop van het pensioen.

Tevens vind ik dat de ondernemer erop gewezen moet worden dat bij het vormen van een pensioenreserve geen sprake is van een pensioenaanspraak. Het jaarlijks doteren aan de reserve wil nog niet zeggen dat ook een goede pensioenregeling is getroffen. Uiteindelijk dienen voldoende liquide middelen aanwezig te zijn om een lijfrente te kunnen aankopen. De lijfrente vormt dan de oudedagsvoorziening voor de DGA. Bij pensioen in eigen beheer is sprake van een aanspraak op de vennootschap, die ook door middel van een pensioenbrief vast ligt. Bij een eventuele fiscale pensioenreserve is dit niet het geval.

BRONNENLIJST

Boeken:

- Aarts, G.A.C. (2012). *Belastingrecht voor Bachelors en Masters*, Dordrecht: Convoy Uitgevers
- Epe, P. en Koetzier, W. (2011). *Jaarverslaggeving* (zesde druk), Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
- Hiemstra, R. (2013). *Slim voorsorteren op de flex-bv*, Ten Brink/Meppel: Uitgeverij Marnix Hoogerwef
- Wiel-Rammeloo, D.V.E.M. van der (2010). *Loonheffingen* (vierde druk), Deventer: Kluwer (Hoofdstuk 13 Pensioenaanspraken)
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek*, Den Haag: Boom Lemma Uitgevers
- Ravenzwaaij, P.M. van (2010). *Pensioen voor de DGA*, Deventer: Kluwer
- Rendement, (2014), *Praktijkboek Onderneming & Pensioen*
- BDO, (2012), *Het nieuwe BV-recht (Civiel- en fiscaalrechtelijke aspecten van de Flex-B.V.)*
- BDO, (2014). *Handboek Fiscaal memo*
- BDO, (2014). *Handboek rapportering*

Vakbladen:

- Borremans, J. en Beishuizen, K. (2014). De accountant als pensioen-adviseur, als het aan de RJ ligt...(deel 2). *Accountancynieuws* 2 mei 2014
- Valkenburg, A. (2014). De pensioenreserve (voor de dga) komt? *Accountancynieuws* 27 juni 2014
- Beer, A. de en Jong, G. de (2014). Profiteer van verlaagd ab-tarief, als het kan. *Belastingzaken* maart 2014
- Bron: MvF 02-06-2014, nr. DB/2014/208M. Voortgang pensioen in eigen beheer. *Belastingzaken* juni/juli 2014

Rapporten

- Ministerie van Financiën, *Pensioen in eigen beheer, ontklemming fiscale oudedagsreserve en stakingslijfrenten en verruiming kleine afkoopregeling lijfrenten*. (2013)
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/12/06/aanbiedingsbrief-over-pensioen-in-eigen-beheer.html>
- Ministerie van Financiën, *Pensioen in eigen beheer, ontklemming fiscale oudedagsreserve en stakingslijfrenten en verruiming kleine afkoopregeling lijfrenten*. (2014)
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/06/02/pensioen-in-eigen-beheer.html>

Websites:

- *Pensioen in eigen beheer is risicovol avontuur*. Geraadpleegd 9 juli 2014.
<http://www.accountant.nl/Accountant/Vaktechniek/Column+pensioenen/Pensioen+in+eigen+beheer+is+risicovol+avontuur.aspx>
- *Afschaffen eigen beheer start van doe-het-zelf pensioen voor DGA's?* Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.financieelactief.nl/artikel/afschaffen-eigen-beheer-start-van-doe-het-zelf-pensioen-voor-dga%E2%80%99s>
- *Pensioenvoorziening dga naar 'waarde in het economische verkeer'*. Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.accountant.nl/Accountant/Nieuws/Web+Only+Pensioenvoorziening+dga+naar+waarde+in+h.aspx>
- *Voorstel voor een eenvoudiger pensioen in eigen beheer*. Geraadpleegd 16 juni 2014.
www.rb.nl/stream/rb-voorstel-pensioen-in-eigen-beheer

- Pensioen in eigen beheer op de schop. Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.rendement.nl/thema/pensioen/id11988-pensioen-in-eigen-beheer-op-de-schop.html>
- Andere waardering dga pensioen in jaarverslag. Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.rendement.nl/bv/nieuws/id12408-andere-waardering-dga-pensioen-in-jaarverslag.html>
- RJ-Uiting 2005-1: 'Verwerking van pensioenverplichtingen in eigen beheer in de jaarrekening van kleine rechtspersonen' http://www.rjnet.nl/Documents/Uitingen%202005/0000025178_RJ_Uiting_2005_1.pdf
- RJ-Uiting 2005-4 : 'Verwerking van pensioenverplichtingen in eigen beheer in de jaarrekening van kleine rechtspersonen' vervolg http://www.rjnet.nl/Documents/Uitingen%202005/0000025181_RJ_Uiting_2005_4.pdf
- RJ-Uiting 2014-4 'Pensioenvoorziening directeuren-groootaandeelhouder'. Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.rjnet.nl/Databank/RJ-Uitingen/2014/RJ-Uiting-2014-4-Pensioenvoorziening-directeuren-groootaandeelhouder-1/>
- Waardering dga pensioen definitief anders. Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.rendement.nl/thema/pensioen/id12817-waardering-dga-pensioen-definitief-anders.html>
- Pensioen DGA in Eigen Beheer, een korte update. Geraadpleegd 16 juni 2014.
<http://www.acturaad.nl/htm>
- Omkeerregel Geraadpleegd 4 september 2014
<http://www.homefinance.nl/algemeen/woordenlijst/omkeerregel.asp>
- Pensioenclausule. 10 september 2014
<http://www.aegon.nl/particulier/pensioen-inkomen/pensioenbegrippen/p/pensioenclausule>
- Wat is goed koopmansgebruik? Geraadpleegd 10 september 2014
<http://zakelijk.infonu.nl/onderneming/87624-wat-is-goed-koopmansgebruik.html>
- Staatssecretaris publiceert voorwaarden korting DGA-pensioen. Geraadpleegd 7 oktober 2014
<http://www.aegon.nl/zakelijk/adfis-nieuws/dga-pensioen>
- Dreigende discontinuïteit
http://afdeling.novaa.nl/uploads/media/Presentatie_Dreigende_discontinuïteit.pdf
Geraadpleegd 14 oktober 2014
- U-rendement <http://www.pensioenperspectief.nl/kerncijfers/urendement.html>
geraadpleegd 6 oktober 2014
- DGA pensioen in eigen beheer
http://www.taxpert.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=3481:dga-pensioen-in-eigen-beheer&catid=313:pe-module-dga-en-pensioenen Geraadpleegd 13 oktober 2014
- De voorwaarden <http://www.pensioenperspectief.nl/de-voorwaarden.html> Geraadpleegd 8 oktober 2014
- Afstempelen pensioen in eigen beheer voor de happy few <http://taxlive.nl/-/afstempelen-pensioen-in-eigen-beheer-voor-de-happy-few> Geraadpleegd 8-10-2014
- Waardering pensioenvoorziening pensioenregeling DGA in eigen beheer
<http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/audit/deloitte-nl-audit-waardering-voorziening-pensioenregeling-dga-in-eigen-beheer.pdf> Geraadpleegd 14 oktober 2014
- Afstempelen pensioen in eigen beheer
http://www.accountant.nl/readfile.aspx?ContentID=68639&ObjectID=945473&Type=1&File=0000039558_0007_Dekkers_13december2012.pdf Geraadpleegd 30 oktober 2014
- Dé uitkeringstoets voor dividenduitkeringen bestaat niet
http://www.accountancynieuws.nl/Uploads/Files/AN2012-Dieleman-flex-BV-uitkeringstoets_1.pdf Geraadpleegd 3 november 2014
- Solvabiliteit
<http://aandelenkopen.nl/termen/solvabiliteit/> Geraadpleegd 3 november 2014
- Niet voor verwezenlijking vatbare aanspraken
http://www.belastingdienstpensioensite.nl/VA_08-078.htm Geraadpleegd op 12 november 2014

- Vanaf 2015 nieuwe voorzieningen oudedag: nettolijfrente en nettopensioen
<http://www.nibesvv.nl/Publicaties/Nieuwsbreak/Nieuwsbreak-50/Vanaf-2015-nieuwe-oudedagsvoorzieningen> Geraadpleegd 4 december 2014
- Help, een latentie in de jaarrekening
http://www.auxiliumadviesgroep.nl/files/box/Help_een_latentie_in_de_jaarrekening.pdf.
Geraadpleegd 22 december 2014

Overig:

- *Commerciële waarde pensioen in eigen beheer*. Geraadpleegd 18 juni 2014. BDO Bureau Vaktechniek Memo.
- BDO Vaktechniek – Memo 14-027

BIJLAGE A – OVERLEVINGSTAFELS

Overlevingstafels GBM en GBV 2005-2010 (Actuariel Genootschap)

Leeftijd	Man	Vrouw	lx	ex	ly	ey
0	0,0045670	0,0038100	10000000	78,11	10000000	82,25
1	0,0003080	0,0003050	9954330	77,47	9961900	81,57
2	0,0002250	0,0001570	9951264	76,49	9958862	80,59
3	0,0001842	0,0001343	9949025	75,51	9957298	79,60
4	0,0001346	0,0001110	9947192	74,53	9955961	78,62
5	0,0001169	0,0000965	9945853	73,54	9954856	77,62
6	0,0000985	0,0000839	9944690	72,54	9953896	76,63
7	0,0000872	0,0000809	9943711	71,55	9953061	75,64
8	0,0000815	0,0000766	9942844	70,56	9952255	74,64
9	0,0000830	0,0000771	9942034	69,56	9951492	73,65
10	0,0000897	0,0000825	9941208	68,57	9950725	72,66
11	0,0000907	0,0000865	9940316	67,57	9949904	71,66
12	0,0001001	0,0000955	9939415	66,58	9949043	70,67
13	0,0001200	0,0001098	9938420	65,59	9948093	69,67
14	0,0001533	0,0001191	9937228	64,59	9947001	68,68
15	0,0001895	0,0001339	9935705	63,60	9945816	67,69
16	0,0002314	0,0001456	9933822	62,62	9944484	66,70
17	0,0002906	0,0001630	9931524	61,63	9943037	65,71
18	0,0003553	0,0001776	9928638	60,65	9941416	64,72
19	0,0004296	0,0001958	9925111	59,67	9939651	63,73
20	0,0004712	0,0002040	9920848	58,70	9937704	62,74
21	0,0004664	0,0002032	9916173	57,72	9935676	61,76
22	0,0004823	0,0002020	9911548	56,75	9933658	60,77
23	0,0004761	0,0002047	9906768	55,78	9931651	59,78
24	0,0004606	0,0002054	9902051	54,80	9929618	58,79
25	0,0004542	0,0002125	9897490	53,83	9927578	57,80
26	0,0004590	0,0002243	9892995	52,85	9925469	56,82
27	0,0004727	0,0002442	9888455	51,88	9923242	55,83
28	0,0004908	0,0002697	9883780	50,90	9920819	54,84
29	0,0005247	0,0003017	9878929	49,93	9918144	53,86
30	0,0005462	0,0003217	9873746	48,95	9915152	52,87
31	0,0005722	0,0003516	9868353	47,98	9911962	51,89
32	0,0006117	0,0003764	9862706	47,01	9908477	50,91
33	0,0006295	0,0004125	9856673	46,03	9904748	49,93
34	0,0006542	0,0004439	9850468	45,06	9900662	48,95
35	0,0007041	0,0004844	9844023	44,09	9896267	47,97
36	0,0007633	0,0005327	9837092	43,12	9891474	46,99
37	0,0008298	0,0005870	9829584	42,15	9886205	46,02
38	0,0009122	0,0006477	9821427	41,19	9880402	45,04
39	0,0009991	0,0007142	9812468	40,23	9874003	44,07
40	0,0010784	0,0007956	9802664	39,27	9866951	43,10
41	0,0011747	0,0008865	9792093	38,31	9859101	42,14
42	0,0012819	0,0010055	9780590	37,35	9850361	41,17
43	0,0013911	0,0011329	9768053	36,40	9840456	40,22
44	0,0015330	0,0012761	9754464	35,45	9829308	39,26
45	0,0017080	0,0014218	9739511	34,50	9816764	38,31
46	0,0019241	0,0015977	9722876	33,56	9802807	37,36
47	0,0021679	0,0018056	9704168	32,63	9787145	36,42
48	0,0024538	0,0020298	9683130	31,70	9769474	35,49
49	0,0027530	0,0022503	9659369	30,77	9749644	34,56
50	0,0030669	0,0024997	9632777	29,86	9727705	33,64
51	0,0033961	0,0027373	9603234	28,95	9703388	32,72
52	0,0037739	0,0030093	9570620	28,04	9676828	31,81
53	0,0041681	0,0032574	9534502	27,15	9647707	30,90
54	0,0046115	0,0035170	9494762	26,26	9616280	30,00
55	0,0050717	0,0037639	9450977	25,38	9582460	29,11
56	0,0055986	0,0040567	9403044	24,50	9546393	28,21
57	0,0061836	0,0044023	9350400	23,64	9507667	27,33
58	0,0068714	0,0048253	9292581	22,78	9465811	26,44
59	0,0075792	0,0051942	9228728	21,94	9420136	25,57
60	0,0083322	0,0056222	9158782	21,10	9371207	24,70

Leeftijd	Man	Vrouw	lx	ex	ly	ey
61	0,0092383	0,0060995	9082469	20,27	9318520	23,84
62	0,0102406	0,0065536	8998562	19,46	9261682	22,98
63	0,0113170	0,0070389	8906412	18,66	9200985	22,13
64	0,0124993	0,0075762	8805618	17,86	9136220	21,28
65	0,0137741	0,0081894	8695553	17,08	9067002	20,44
66	0,0151898	0,0088779	8575780	16,31	8992748	19,61
67	0,0167971	0,0096934	8445515	15,56	8912911	18,78
68	0,0186329	0,0106612	8303655	14,82	8826514	17,96
69	0,0206090	0,0117082	8148935	14,09	8732413	17,14
70	0,0229224	0,0130203	7980993	13,37	8630172	16,34
71	0,0256236	0,0145036	7798049	12,68	8517804	15,55
72	0,0286074	0,0161727	7598235	12,00	8394265	14,77
73	0,0320536	0,0181332	7380869	11,33	8258507	14,01
74	0,0360743	0,0204178	7144286	10,69	8108754	13,26
75	0,0404460	0,0230614	6886560	10,07	7943190	12,52
76	0,0453577	0,0259445	6608026	9,48	7760010	11,81
77	0,0508541	0,0293111	6308301	8,90	7558680	11,11
78	0,0568114	0,0332218	5987499	8,36	7337127	10,43
79	0,0634013	0,0377628	5647340	7,83	7093375	9,77
80	0,0707780	0,0429803	5289291	7,32	6825509	9,13
81	0,0787413	0,0488963	4914926	6,84	6532146	8,52
82	0,0875243	0,0557443	4527918	6,39	6212749	7,93
83	0,0972271	0,0635951	4131615	5,95	5866423	7,37
84	0,1079964	0,0723483	3729910	5,54	5493348	6,84
85	0,1195299	0,0820565	3327094	5,15	5095914	6,33
86	0,1320361	0,0933758	2929407	4,78	4677761	5,85
87	0,1463735	0,1060436	2542619	4,43	4240971	5,41
88	0,1614384	0,1197618	2170447	4,10	3791243	4,99
89	0,1784131	0,1347678	1820054	3,80	3337197	4,60
90	0,1971908	0,1510567	1495332	3,51	2887451	4,24
91	0,2164379	0,1687927	1200467	3,25	2451282	3,90
92	0,2387027	0,1883454	940640	3,01	2037523	3,59
93	0,2564573	0,2077886	716107	2,80	1653765	3,31
94	0,2757431	0,2278277	532456	2,60	1310132	3,05
95	0,3026869	0,2521928	385635	2,40	1011648	2,80
96	0,3273538	0,2768734	268908	2,22	756517	2,57
97	0,3530920	0,3029750	180880	2,06	547058	2,36
98	0,3798437	0,3304531	117013	1,91	381313	2,17
99	0,4075384	0,3592444	72566	1,77	255307	2,00
100	0,4360928	0,3892668	42993	1,64	163589	1,84
101	0,4654103	0,4204187	24244	1,53	99909	1,70
102	0,4953813	0,4525786	12961	1,42	57906	1,56
103	0,5258840	0,4856050	6540	1,32	31699	1,44
104	0,5567842	0,5193374	3101	1,23	16306	1,33
105	0,5879366	0,5535964	1374	1,15	7838	1,23
106	0,6191855	0,5881853	566	1,07	3499	1,14
107	0,6503658	0,6228914	216	1,00	1441	1,06
108	0,6813046	0,6574878	75	0,94	543	0,99
109	0,7118222	0,6917360	24	0,88	186	0,92
110	0,7417344	0,7253879	7	0,83	57	0,86
111	0,7708537	0,7581889	2	0,78	16	0,80
112	0,7989915	0,7898813	0	0,74	4	0,75
113	0,8259599	0,8202070	0	0,70	1	0,71
114	0,8515742	0,8489115	0	0,67	0	0,67
115	0,8756542	0,8757468	0	0,64	0	0,64
116	0,8980271	0,9004756	0	0,61	0	0,61
117	0,9185290	0,9228743	0	0,59	0	0,58
118	0,9370073	0,9427368	0	0,57	0	0,56
119	0,9533223	0,9598770	0	0,55	0	0,54
120	0,9673489	0,9741324	0	0,50	0	0,50
121	0,9789787	0,9853661	0		0	
122	0,9881206	0,9934694	0		0	
123	0,9947027	0,9983633	0		0	
124	0,9986730	1,0000000	0		0	
125	1,0000000	NA	0		0	

BIJLAGE B – RAPPORT PENSIOENBEREKENING

Rapport Pensioenberekening 2013/1

3-10-2013

NAW-gegevens

Pensioengerechtigde:

- Naam

Constructie

Berekeningsdatum	31-12-2013
Soort berekening	individueel
Berekeningen op basis van	VPL-regime
Berekeningsconstructie	OP volledig in eigen beheer
WP vóór pensioendatum	volledig extern verzekeren
Commerciële berekening toevoegen	ja

Persoonsgegevens

Geboortedatum verzekerde (man)	07-03-1974
Geboortedatum partner (vrouw)	04-04-1974
Datum indiensttreding	01-04-2007
Pensioenleeftijd	65 jaar

Grondslagen

Jaarsalaris	€ 125.155,—
Aantal dienstjaren	31 jaar en 11 maanden
Verstreken diensttijd	6 jaar en 9 maanden

Grondslagen VPL regime

Parttime percentage	100 %
Opbouw aanspraak OP op basis van	eindloon
Opbouwpercentage per dienstjaar	2 %
gedurende	31 jaar en 11 maanden
Overgangsperscentage van het OP	70 %
WP vóór conform WP na	ja
AOW franchise	ongehuwd
AOW op basis van	10/7

Grondslagen actuariael fiscaal

Sterftetafel	GBM/GBV 2005-2010
• terugstelling op mannentafel	0 jaar
• terugstelling op vrouwentafel	0 jaar
Uitbetaling pensioen(en) per	maand
Betaling vindt plaats	achteraf

Reservering doelvermogen eigen beheer:

• opbouwmethode	actuarieel
• actuariael systeem	koopsom methode
• stand EB-reserve begin boekjaar	€ 51.812,—
Rekenrente doelvermogen eigen beheer	4 %
Rekenrente reserve eigen beheer	4 %

Grondslagen actuarieel commercieel

Sterftetafel	GBM/GBV 2005-2010
• terugstelling op mannentafel	2 jaar
• terugstelling op vrouwentafel	2 jaar
Marktrente	2 %
• stijging ná pensioendatum	2 %
Rekenrente risicokapitaal	3 %
• stijging vóór pensioendatum	2 %
Kosten- en winstopslag WEV	3 %

Vaststelling pensioenaanspraken

Vaststelling totale pensioenaanspraak

Jaarsalaris	€	125.155,—
AOW franchise	€	19.301,—
Pensioengrondslag	€	105.854,—
Ouderdomspensioen (63,8333%)	€	67.570,—
Weduwepensioen (70%)	€	47.299,—
Op de berekeningsdatum	31-12-2013	
In eigen beheer opgebouwd OP onder VPL-regime	€	14.290,—
In eigen beheer opgebouwd WP onder VPL-regime	€	10.003,—

Doelvermogen

Fiscale waarde

Het fiscale doelvermogen per bedraagt	01-03-2039 € 950.064,—
De actuariële koopsom per bedraagt	31-12-2013 € 65.542,—
Volgens uw opgave bedraagt de stand van de reserve ultimo vorig jaar	€ 51.812,—
De totale toevoeging bedraagt	€ 13.730,—

Commerciële waarde

Het commerciële doelvermogen per bedraagt	01-03-2039 € 1.610.683,—
De waarde in het economisch verkeer op bedraagt een totaal kapitaal, netto groot	31-12-2013 € 179.664,—
De totale kostenopslag bedraagt	€ 5.390,—
De totale waarde in het economisch verkeer bedraagt	€ 185.054,—

Nabestaandenpensioen vóór pensioendatum

Het is mogelijk om de totale aanspraak verband houdende met:

- het weduwepensioen van € 47.299,—
veilig te stellen door middel van een risico-overlijdensverzekering of een verzekering op rentebasis.
De risico-overlijdensverzekering keert bij overlijden vóór de pensioendatum een kapitaal uit waarvoor een
weduwepensioen aangekocht kan worden. De verzekering op rentebasis keert bij overlijden vóór de
pensioendatum geen kapitaal uit maar een periodieke uitkering.

Ter financiering hiervan dient bij overlijden in het
eerste jaar een kapitaal beschikbaar te zijn, groot € 1.692.074,—

Dit kapitaal daalt gedurende 25 ²/₁₂ jaar
met een bedrag van € 30.697,—
totdat vlak vóór de pensioendatum een kapitaal nodig is, groot € 919.497,—